

44. Tiistaina 11 päivänä kesäkuuta 1991

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräistä yleissivistävää koulutusta ja aikuiskoulutusta koskevista väliaikaisista järjestelyistä 1079

Hallituksen esitys n:o 34
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

2) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain väliaikaisesta muuttamisesta 1116

Hallituksen esitys n:o 20
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6

3) Ehdotus laiksi tasausverolain muuttamisesta 1119

Hallituksen esitys n:o 21
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7

4) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 1122

Hallituksen esitys n:o 22
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13

5) Ehdotus laiksi erikoiskasvien markkinomismaksuista „

Hallituksen esitys n:o 24
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14

6) Ehdotukset laeiksi vuodelta 1991 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi 1125

Hallituksen esitys n:o 27
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

7) Ehdotus laiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1991 1133

Hallituksen esitys n:o 41
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 2

8) Ehdotus lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1991 aikana 1136

Hallituksen esitys n:o 15
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9

9) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1991 .. „

Hallituksen esitys n:o 16
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10

10) Ehdotus lisävaltuuksien antamisesta asunto-olojen kehittämisrahastolle lainanottoon vuonna 1991 1137

Hallituksen esitys n:o 17
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11

11) Ehdotus laiksi Turun Asennuspajan osakeyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä 1145

Hallituksen esitys n:o 35
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16

12) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta 1147

Hallituksen esitys n:o 39

S.

S.

„

„

	S.		S.
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1		Hallituksen esitys n:o 5 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3	
13) Ehdotus laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningas- kunnan kanssa keskinäisestä hallinnolli- sesta avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksy- misestä 1149		21) Ehdotukset laeiksi eräistä korkea- kouluista annettujen lakien muuttamises- ta 1158	
Hallituksen esitys n:o 28 Lakivaliokunnan mietintö n:o 2		Hallituksen esitys n:o 11 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4	
14) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta „		22) Ehdotus laiksi hierojan toimesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta „	
Hallituksen esitys n:o 32 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15		Hallituksen esitys n:o 37 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 1	
15) Ehdotus laiksi auto- ja moottori- pyöräverosta annetun lain 3 §:n muuttami- sesta „		23) Ehdotukset laiksi arvo-osuusjärjes- telmästä annetun lain sekä siihen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta sekä eräik- si siihen liittyviksi laeiksi „	
Hallituksen esitys n:o 18 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5		Hallituksen esitys n:o 8 Talousvaliokunnan mietintö n:o 6	
16) Ehdotus laiksi eräiden saamisten perimisestä kerta kaikkiaan annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta 1156		Puhetta johtaa puhemies Suominen.	
Hallituksen esitys n:o 23 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4		Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Donner, Miettinen, Mäki-Hakola, Paasio, E. Rehn, O. Rehn, Tennilä ja Väyrynen.	
17) Ehdotus laiksi kiinteistövaihdosta valtion ja Rovaniemen kaupungin välillä „		Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta- jat Miettinen, Tennilä ja Väyrynen.	
Hallituksen esitys n:o 7 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3		Ilmoitusasiat:	
18) Ehdotus laiksi aluevaihdosta val- tion ja Tampereen kaupungin välillä 1157		Lomanpyynnöt	
Hallituksen esitys n:o 19 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12		Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi- västä virkatehtävien takia ed. O. Rehn sekä tästä ja huomista päivästä virkatehtävien takia ed. E. Rehn ja yksityisasioiden takia ed. Paasio.	
19) Ehdotus laiksi ylikuormamaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta „		Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1990	
Hallituksen esitys n:o 12 Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1		P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että viime huhti- kuun 26 päivänä päivätyn ja 7 päivänä kesäkuu- ta saapuneen hallituksen kirjelmän ohella on eduskunnalle annettu kertomus hallituksen toi-	
20) Ehdotukset laeiksi peruskoululain 10 a ja 23 §:n muuttamisesta ja lukiolain 15 §:n muuttamisesta „			

menpiteistä vuonna 1990. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 24, 38 ja 58. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi eräistä yleissivistävää koulutusta ja aikuiskoulutusta koskevista väliaikaisista järjestelyistä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 34
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Vuonna 1983 eduskunta kävi laajamittaisen keskustelun koulutuspolitiikasta. Silloin oltiin toteuttamassa tuntikehysjärjestelmää. Tämä oli monien kansanedustajien suuri tavoite, sillä antoihan se tasa-arvoiset mahdollisuudet kaikille Suomen opiskelijoille. Tuntikehys turvasi oppilaitoksille itsemääräämisoikeuden, eikä lupia enää tarvinnut kysyä lain voimaan tultua ylempää. Lisäksi tällä lailla varmistettiin opettajien virkojen säilyminen ja ennen kaikkea turvattiin lasten koulutustaso pienen luokkakoon ansiosta.

Oppositio on joutunut tekemään nyt käsiteltävänä olevaan lakiesitykseen vastalauseen, koska esityksellä aiotaan purkaa tuntikehysjärjestelmää. Tämä on jyrkässä ristiriidassa eduskunnan koulutuspoliittisen selonteon yhteydessä hyväksymien periaatteiden kanssa. Tämä laki on tarkoitus saada voimaan kahdeksi vuodeksi. Tällä lailla pyritään alentamaan tuntikehystä peruskoulussa ja lukiossa. Tässä vaarannetaan ikäluokkien tasa-arvoa. Ennen kaikkea tämä vaarantaisi ainevalinnan mm. kielissä sekä taide- ja taitoaineissa. Erityisopetuksen tuntikehykset

ovat olleet jo nykyisellään liian pienet. Vammaisten lasten kohdalla yhä enenevässä määrin toteutettu yleisopetukseen integrointi loppuisi, ja oppilaat jäisivät tasa-arvottomampaan kohteluun joutuessaan menemään vieraille paikkakunnille eri oppilaitoksiin.

Mikäli laki hyväksyttäisiin, ammattioppilaitokset joutuisivat kaikkein eniten kärsimään, sillä heitähän kohtaisi suurin prosentuaalinen leikkaus tuntikehyksen kohdalla. Tämä vie ammatillisissa oppilaitoksissa tuntikehyksen myötä mahdollisuuden toteuttaa mm. erityisopetusta, mukautettuja opetussuunnitelmia, työn suunnittelua ja osastojen yhteistyötä.

Kansalais- ja työväenopistot ovat myös säästötoimintojen kohteena. Tällä hetkellä näiden opistojen valtionavusta annetun lain tarkoittama tuki maksetaan opistoille pitkällä viiveellä, joten tässäkin kohdassa olisi jo nyt tarkistamisen varaa. Lisää leikkauksia ei ole enää tarpeellista suorittaa. Useat opistot joutuvat lakkauttamaan toimintansa, mikäli laki tulee voimaan.

Nykyinen hallitus on ensimmäisen kerran oppivelvollisuuslain säätämisen jälkeen huonontamassa perusopetusta puuttumalla koulujen päätehtävään, opetukseen. Opetustuntien vähentäminen merkitsee käytännössä suuria opetusryhmiä, oppiaineiden valinnaisuuden vähentämistä, oppimisongelmien ja työrauhan häiriöiden lisääntymistä, peruskoulun päästötodistuksen puuttumista yhä useammalta opiskelijalta. Saavutetut säästöt ovat näennäisiä, koska kustannukset siirtyvät aikuiskoulutukseen, jossa joudutaan opiskelemaan puuttuvia valinnaisaineita, esimerkiksi kieliä.

Arvoisa puhemies! Edellä olevaan viitaten ehdotan sivistysvaliokunnan mietintöön jättämämme I vastalauseen mukaisesti, että lakiehdotus hylättäisiin, ja siltä varalta, että lakiehdotusta ei hylätä, ehdotan, että se jätettäisiin lepäämään yli seuraavien valtiopäivien.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Kun asiasta on keskusteltu hyvin vaiherikkaasti ja perusteellisesti, enkä halua asiassa pidempiä puheenvuoroja pitää. Totean, että vaikka maan taloudellinen tilanne vaatii säästöjä, on väärin, että säästöissä lähdetään peruspääomasta, joka yhteiskunnalla on tulevaisuutta varten. Mitä pidempään kansalaiset ovat ottaneet yhteyttä asiassa, sitä vakuuttuneemmaksi olen tullut siitä, että kysymyksessä eivät tämän säästötoimen vastustamisessa ole esimerkiksi opettajien ammattijärjestöjen keskeiset edut, vaikka niilläkin on tie-

tysti merkitystä, vaan kansalaiset laajasti ja yhä laajenevassa määrin objektiivisin perustein vastustavat lain voimaantuloa nimenomaan siitä syystä, että sillä saattaa olla tuhoisa vaikutus tulevaisuuden kannalta koululaisten oppimis-mahdollisuuksien suhteen.

Herra puhemies! Jatkamatta enemmälti kantatan ed. Tykkyläisen kumppaakin ehdotusta, sekä hylkäys- että lepäämäänjättämisehdotusta.

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! On paljastavaa ja oireellista, että porvarihallituksen massiivisin säästötoimenpide suuntautuu ensimmäiseksi juuri lapsiin ja nuoriin. Tämä on paljastavaa siksi, että miljardisäästöistä kärsivät ensiksi ja eniten koulupudokkaat ja muutenkin oppimisvaikeuksissa olevat. Tätäkö tarkoittaa käytännössä porvarien arvopolitiikka?

Luokka- ja ryhmäkokojen kasvu merkitsee vääjäämättä opetuksen tason ja yksilöllisyyden vähentymistä. Tuntikehysten leikkaus vaarantaa opetukselle ja kasvatukselle asetetut tavoitteet. Leikkaus kohdistuu kipeimmin oppilaan yksilöllisyyden huomioon ottamiseen ja persoonallisuuden kasvuun, jota ei voi tukea entisellä tavalla suurissa opetusryhmissä. Tuntikehysten leikkaus vähentää suoraan valinnaisuutta taideaineissa ja valinnaisissa kielissä. Hallitus näyttää haluavan sulkea luokkaoven ranskan, italian ja espanjan kielen opiskelulta ja estää näin kielitaidon monipuolistumisen. Tämä on porvarillista arvopolitiikkaa, kun heikennetään lasten opiskelumahdollisuuksia.

Sosialidemokraattien mielestä hallituksen lakiesitys onkin hylättävä. Sitä paitsi pääministeri Ahon hallitus toimii vastoin omaa ohjelmaansa, vastoin edellisen eduskunnan yksimielistä kantaa, joka otettiin koulutuspoliittisen selonteon yhteydessä. Hallitus osoittaa näin, sanon sen, moraalista epärehellisyyttä tehtyjä päätöksiä kohtaan.

Moraalisesti ja myös juridisesti hyvin kyseenalaisiksi voidaan laittaa myös hallituksen suunnittelemat ja tiettävästi jo sovitut kiertotoimet viedä säästöjään eteenpäin kunnallisten keskusjärjestöjen suosituksin. Hallitus on ennakoimassa sitä, että oppositio tulee hylkäämään lain. Eikö porvarihallitus enää tunnusta edes valtiosääntöä ja sen antamaa mahdollisuutta opposition vaikuttavaa? Tuntikehystä ei ole satumatla kirjattu lakiin. Sen vuoksi on jyrkästi tuomittava eduskunnan vähemmistösuojan ohit-

tamiseen tähtäävät hallituksen suunnittelemaat kiertotoimet.

Sivumennen sanoen ryhmäkuria, joka vasemistossa on nyt kovalla vauhdilla höllentymässä, samanaikaisesti porvaripuolella tiukennetaan. Ilman ryhmäkuria, niin väitän, eduskunnan porvarillinen enemmistö tuskin olisi hyväksymässä esitetyn tasoista miljardisäästöä koulutukselta. Kysyn, mihin ovat kadonneet sivistys- ja koulutusmyönteistä ajattelua omaavat ihmiset kokoomuksen ja kepun eduskuntaryhmästä. Minun on todella aidosti ikävä rehtori Tellervo Renkoa, professori Erkki Pystystä, tohtori Aino Pohjanoksaa, jopa erityisopettaja Tapio Holvitietä.

Ed. Holvitie tuli mieleeni, kun luin vuonna 1983 eduskunnan käymiä koululakikeskusteluja. Ed. Holvitie totesi silloin: ”Totean vain lyhyesti, että kokoomus ei voi hyväksyä sitä, että suunnittelemttomasti hoidettu valtiontalous vaikeuksi-neen kohdentuu tulevaisuuden maksettavaksi, siis koulun toimintaedellytysten heikentämisenä.” — Näin ed. Holvitie vuonna 1983 joulukuun 9 päivänä.

Olen todella pahoillani siitä, että uusi sivistysvaliokunta ja sen enemmistö antoi periksi ilman pienintäkään taistelua muuttaa olennaisesti hallituksen kohtuutonta säästöesitystä.

Jo käydyssä keskustelussa jotkut hallituspuolueiden edustajat ovat poteneet kovin huonoa omaatuntoa ja toivoneet eduskunnan käyvän keskustelua lastemme kasvatuksesta, yleensä yhteiskunnan arvopäämääristä ja ns. elämän isoista kysymyksistä. On tietysti hyvä asia keskustella näistä kysymyksistä, mutta koen nämä puheenvuorot jossakin määrin tekopyhiksi samalla, kun ollaan kutistamassa merkittävästi olemassa olevia lasten koulu- ja opiskeluedellytksiä.

Herra puhemies! Täällä on useaan otteeseen viitattu viime syksyllä käytyyn laajaan koulutuspoliittiseen keskusteluun ja eduskunnan hyväksymään vastaukseen hallituksen antamaan koulutuspoliittiseen selontekoon. Minusta täällä käyty keskustelu on tietystä laajuudestaan huolimatta ollut jossain määrin ohutta. Senpä vuoksi haluan lainata muutamia kohtia viime syksynä hyväksytystä koulutuspoliittisesta selonteosta.

Selonteossa kohdassa ”Koulutuksen ala-aste”, siis peruskoulun ala-aste, todetaan seuraavaa: ”Ala-asteesta alkaen oppilaan tulee saada kykyjensä mukaista opetusta. Tämä edellyttää, että opetusta kohdistetaan siten, että sekä kehi-

tyksessään viivästyneille että eri tavoin lahjakkaille lapsille suunnataan heille sopivaa opetusta. Tärkeää on myös, että ryhmäkoot ovat riittävän pienet.”

Samassa yhteydessä päätimme tuolloin, että ”on erittäin tärkeää, että koulun arkityössä kiinnitetään huomiota lapsiin, joilla on alentunut itsetunto”. Totesimme, että ”tämä nimenomaan vaatii kouluissa ja luokkaopetuksessa sitä, että opettajat voisivat henkilökohtaisemmin tuntea lapsensa”. Rohkenen kysyä: Täyttääkö hallituksen esitys näitä tavoitteita vähäisimmässäkään määrin?

Yläasteen osalta päätimme syksyllä seuraavaa: ”Yläasteen opetuksen sisällöllisessä kehittämisessä tulisi pyrkiä lisäämään valinnaisuutta ja mm. harrastuspohjaisia oppiaineita.” Kysyn: Miten hallituksen esitys suhtautuu tähän tavoitteeseen?

Myös yläasteen kohdalta otettiin selvä kanta kielivalintojen monipuolistamisen puolesta. Todettiin: ”Kielivalintojen monipuolistaminen tulee yhä tärkeämmäksi.” Tämä esitys lyö kuin märkä rätti näitä tavoitteita vastaan.

Pääkohdassa ”Ongelmanuoret” todettiin seuraavaa: ”Ongelmalasten ja -nuorten opetuksessa tulee erityistä huomiota kiinnittää siihen, että ennalta ehkäisevä erityisopetus, koulukuraattori- ja koulupsykologiohjaus kytketään tiiviisti muuhun koulutyohtentelyyn. Eduskunta korostaa myös pienten opetusryhmien merkitystä näiden lasten ja nuorten”, siis ongelmanuorten, ”koulutuksessa.”

Luultavasti kaikki olemme saaneet erittäin paljon kirjoitettua tietoa siitä, kuinka kaltoin tämä hallituksen esitys kohtelee juuri erityisopetusta. Tästä syystä valiokunnan niukka enemmistö halusi juuri tästä asiasta myös äänestettyä eduskuntaa, mutta eduskunnan niukka enemmistö ei tuotakaan erityisopetuksen kohdan lisäämistä hyväksynyt.

Pääkohdassa ”Vammaisten opetus” todettiin seuraavaa: ”Eduskunta katsoo, että vammaisten lasten integrointi normaaleihin luokkiin on sekä näiden lasten että terveiden toverien kannalta myönteinen asia edellyttäen, että opettajilla on tiedolliset ja asennevalmiudet kohdata nämä erilaiset lapset.” Myös integroinnin kohdalla hallituksen esitys toimii vallan toiseen suuntaan.

Alakohdassa ”Koulu työyhteisönä” eduskunta yksimielisesti totesi vastauksessaan seuraavaa: ”Eduskunta pitää tärkeänä myös sitä, että opilaskuntatoimintaa koulussa kehitetään. Sille

pitää antaa nykyistä itsenäisemmät mahdollisuudet luoda kouluopetusta täydentävää ja koulun viihtyisyyttä parantavaa toimintaa. Kehotoiminnan mahdollisuuksia tulee parantaa oppilaita innostavaksi ja sen resurssit tulee lisätä.”

Herra puhemies! Kuten edellä totesin, luin lähes kokonaisuudessaan syksyiltä 1983 silloisen eduskunnan käymän koulutuspoliittisen keskustelun.

Oikeastaan jo historiankin takia halusin poimia muutamia mielestäni olennaisia kohtia siitä yhteisestä tahdosta, joka eduskunnassa muutama kuukausi sitten vallitsi. Tästä on lyhyt matka siihen, että me sosialidemokraatit todella halusimme uskoa, että tuo yhteinen linja nimenomaan peruskoulun yleissivistävän koulutuksen kehittämisestä on toisissaan tehty ja siitä pidetään kiinni. Sen vuoksi katsomme, että tämä hallituksen esitys on kerta kaikkiaan huono ja kohtuuton.

Haluan vielä jatkaa, koska kielen opetus ja kielitaito on niin tärkeä asia, kun päivä päivältä ja tunti tunnilta puheet Euroopan integraatiosta ja EY:hyn menosta kiihtyvät. Suomen kieltenopettajien liitto on lähestynyt meitä kansanedustajia kirjelmällä, jota parista kohtaa haluan siteerata: ”Tuntikehityksen supistaminen sattuu toteutuessaan koulun kaikkein arimpaan kohtaan. Ala-asteella resurssien pienentäminen merkitsee opetusryhmien suurentumista ja monissa kouluissa kielen opetuksen siirtymistä kielen opetuksessa epäpätevälle luokan opettajalle. Harvinaisten kielten usein pienistä opetusryhmistä jouduttaneen luopumaan.”

Sitten yläasteen osalta: ”Ylä-asteella oppilaiden taidot alkavat olla kovin eritasoisia. Tästä syystä peruskoulussa oli aikaisemmin tasokursit. Kun niistä luovuttiin, yläasteen resurssit mitoitettiin väljemmiksi, jotta vastaavasti opetusta voitaisiin eriyttää oppilaiden etenemismahdollisuuksien mukaan. Resurssien supistaminen muuttaa opetuksen vanhan tyyppiseksi frontaaliopetukseksi.” — Se on opetusta, jota professori Pulliainen on aikanaan yliopistossa varmasti harjoittanut, mutta se on opetusta, joka ei sovi tämän päivän kouluopetukseen. — ”Tästä hitaimmat kärsivät eniten, mutta huomattakoon, että myös lahjakkaimmat eivät saa kykyjensä mukaisia haasteita.”

Herra puhemies! Näillä, omasta mielestäni tätä keskustelua täydentävillä näkökohdilla vielä kolmannessa käsittelyssä haluan perustella

sitä, minkä takia sosialidemokraatit niin sivistysvaliokunnassa kuin koko eduskuntaryhmässämme eivät voi hallituksen säästöesitystä hyväksyä: Se on väärin kohdennettu, ja siitä kärsivät syyttömät lapset ja nuoret.

Ed. J o u p p i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ed. Gustafssonin ja ed. Tykkyläisen puheenvuoroihin viitaten todeta, että hallituspuolueet ovat hyväksyneet ensimmäisenä tämän säästöesityksen, joka kohdistuu opetustoimeen. Säästöesityksiä tulee, kuten hyvin varmasti sosialidemokraatit tietävät, syksyn mittaan muille aloille. Sen takia tämä on nyt korostunut.

Me emme suinkaan hallituksessa ja hallituspuolueissa ole hylänneet niitä periaatteita, joiden mukaan katsomme, että koulutus ja sivistys on kansakunnan tulevaisuuden kohdalla tärkeä. Eikä tämänkään esityksen myötä, kun 5 prosenttia leikataan yleissivistävästä ja 10 prosenttia ammatillisesta koulutuksesta, ole edessä kuitenkaan katastrofi koulutukselle, joka meillä on maailman korkeatasoisinta tänä päivänä. Luulen, että opettajat pystyvät omalla ammattitaidollaan ja pedagogisilla lahjoillaan selviämään tästä niin, että myös oppilaan, yksilön, kannalta tilanne voidaan hallitusti hoitaa.

Kaikki me tiedämme erittäin hyvin, että talous on menossa niin huonoon suuntaan, että tämä on siinä mielessä välttämätön esitys. Muut esitykset, esimerkiksi OAJ:n taholta, eivät kata sitä vajetta, joka tällä halutaan nyt poistaa. (Ed. Halonen: Entä autovero ja hävittäjäkoneet!) Haluaisin, että sosialidemokraatit, jotka olivat tätä esitystä 15.2. ministereittensä taholta antamassa, (Ed. Halonen: Ei pidä paikkaansa!) olisivat mukana tässä. Olen huomannut, että tasavallan presidentti on vedonnut SAK:hon, miksei myös siis SDP:hen, jotta he tulisivat mukaan säästölakeihin. (Ed. Gustafsson: Eri asia!) Tämä on vakava asia.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä ihmeteltiin kokoomusporvarin sivistys- ja koulutuskielteisyyttä. Sitä minäkin ihmettelen. Kepun osalta tämä on aivan luonnollista. Itse asiassa kepun silmissä väikyy ilmeisesti kuva tyhmästä molskihousuisesta rennistä, joka kiroo ja niittää eikä ajattele yhtään mitään, ja isäntä seisoo pellon laidassa pusihousuineen ja ratsupaikkoineen, kun tyhmä renki vetelee. Jossakin vaiheessa täytyy viikateta myös hioa. Ei riitä se linja, että pelkästään

kirotaan ja niitetään, tulevaan tietoyhteiskuntaan.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rinteen huumorintaju kuulostaa huumorilta joidenkin kansanedustajien mielestä. Itsestäni ei.

En ole vielä kukaan saanut vastausta siihen kysymykseen, jonka tein tämän lakiesityksen aikaisemmissa käsittelyissä, joka koski Holkerin hallituksen 15.2. tekemää säästöpäätöstä, johon tuntekehyksen supistaminen nyt osin perustuu. Silloinhan SDP:n ministerit olivat yksimielisesti hyväksymässä esitystä. Ainoastaan ministeri Kasurinen ilmaisi hallituksen istunnossa olevansa toista mieltä, mutta muut SDP:n ministerit antoivat hyväksymisensä säästöpäätökselle. (Ed. Halonen: Ei pidä paikkaansa!)

Haluan, että esimerkiksi silloinen ministeri Tuulikki Hämäläinen tai silloinen ministeri Tarja Halonen ja äsken paikalta poistunut silloinen ministeri Matti Louekoski, jotka kannattivat säästöpäätöstä, perustelisivat, miksi he olivat tämän kannan puolella.

SDP:n eduskuntaryhmää tästä hallituksen silloisesta säästöpäätöksestä ei voi moittia. Eduskuntaryhmä oli silloin vaalilomalla. Olen täydellisesti samaa mieltä ed. Gustafssonin kanssa siitä mielipiteestä, jonka hän on aikaisemmin ilmaissut, että SDP:n eduskuntaryhmällä ei ole minkäänlaista vastuuta silloisten SDP:n ministerien toimista. Mutta kuinka nyt, muutama kuukausi tämän jälkeen, SDP:n silloiset ministerit vastustavat jo kerran hyväksymäänsä päätöstä? Uutena kansanedustajana pidän tällaista menettelyä kaksinaismoraalisena. En voi ymmärtää, tapahtuipa se kenen tahansa kohdalla, että tällainen takinkäänös tehdään vain siksi, että nyt ollaan oppositiossa, kun silloin oltiin hallituksessa.

Yhdyn täydellisesti ed. Gustafssonin erittelyyn, jonka hän teki tuntekehyksen leikkaamisen kielteisistä vaikutuksista. Toivon, että silloiset SDP:n ministerit edes kerran kertoisivat, miksi he olivat näin huonon päätöksen takana.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sosialidemokraattien hellittämättömien vaatimusten pohjalta kansanrintamahallitus aikanaan loi peruskoulujärjestelmän ja kehitti tuntuvasti ammattikoulutusta. Nyt keskustapuolue on kokoomuksen tukemana syöksemässä koulutustointamme Cygnaeuksen aikaan, aloittamassa kaiken romuttamisen.

Luulen, että Santeri Alkio ja Viljami Kalliokoski ja monet muut maalaisliittolaiset kansansivistäjät kääntyvät varmasti tällä hetkellä haudasaan. (Ed. Rinne: He pyörivät siellä suorastaan!)

Toisaalta kepu on oikeistolaistunut. Se on rikkonut suhteensa ammattiyhdistysliikkeeseen ja kouluväkeen. Se menee kokoomuksesta oikealta ohi, enkä näin ollen kepuja ihmettele, mutta sivistyspuolue kokoomusta tämän asian tiimoilta minä erityisesti ihmettelen. Yhdyn ed. Gustafssonin näkemykseen, että monet hyvät kokoomuslaiset koulumiehet jäivät pois eduskunnasta eli tapa tuttu jo taattojen on nyt poikasten hoidossa. Olisi luullut, että kokoomus, jolla on paljon kristillis-isänmaallisia opettajia äänestäjäkunnassaan, olisi heidänkin kukkaroaan tässä ajatellut. Monet nuoret opettajat ovat ankaran velkataakan alaisina ja joutuvat ansioittensa putoamisen vuoksi vaikeuksiin. Uskon, että opettajat tulevat tämän muistamaan jo kunnallisvaaleissa.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Jouppilalle, joka puolusteli hallituksen esitystä koulun tuntikehyksen vähentämisestä, sanoisin, että nyt opettajat ovat todella huolissaan ihan periaatteellisesta kysymyksestä eli siitä, että kun meillä on tasokurssit saatu pois peruskoulusta, ne ovat tämän päätöksen takia sinne tulossa ikään kuin piilotasokursseina. Jotkut opettajathan voivat olla todella mielissään siitä, että tasokurssit tulevat takaisin, koska he eivät ole koskaan hyväksyneet sitä tasa-arvoiseen koulutuspolitiikkaan tähtäävää toimintaa, jota nimenomaan sosiaalidemokraatit tässä tasavallassa ovat harjoittaneet.

Kuitenkaan sosiaalidemokraatit eivät voi luopua niistä tasa-arvohanteista, joita nimenomaan peruskoulun tulo Suomeen on merkinnyt ja viimeksi suurimmat muutokset nimenomaan tuntikehyksen laajentamisessa ovat aikaan saaneet. Tämä on mahdollistanut sen, että koulutuksen sisällä tasa-arvoa on voitu jatkuvasti kehittää, valinnaisuutta on voitu lisätä. Tämä mielipide ei muutu miksiäkään siitä, jos, kuten ed. Jouppila sanoi, joihinkin sosiaalidemokraatteihin joiltakin tasoilta on vedottu.

Ed. Kasurinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jouppilalle totean, että vanhan hallituksen selän taakse menoa on menneen keskustelun aikana harrastettu erittäin runsaasti. Sitä ovat harrastaneet sekä kansanedustajat että myös täällä puolustautuneet mi-

nisterit. Totean vielä kerran ääneen sen, minkä olen aikaisemminkin todennut, että nimenomaan tämä säästöpäätös ja kehittämisohjelma, mikä koskee opetusministeriötä, jätettiin seuraavan hallituksen ratkaistavaksi. Hallitus on antanut eduskunnalle lakiehdotuksen, josta se kantaa poliittisen vastuun.

Haluan myös ed. Laaksoa onnitella siitä, että hän on säilynyt muutoksista huolimatta puhdasverisenä leninistinä. Puheenvuoroistanne voi päätellä, että sosialistit ja sosialidemokraatit ovat edelleenkin teidän suurin vastustajanne (Ed. Zyskiewicz: Stalinisti hän on!) yhteiskunnassa ja poliittisessa keskustelussa.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkaisin siitä, mihin ed. Kasurinen lopetti. Myös kun kuuntelin ed. Laakson puhetta, niin ajattelin, että hän samassa luonnostelee loppuviikolla ilmestyvää Tiedonantajan pääkirjoitusta. Siinä oli juuri sen tyyppinen sävy ja henki, joka kumpuaa vallan jostakin muusta kuin tästä päivästä. Kuten ed. Laakso totesi, helmikuun 15 päivänä tehty kehyspäätös ei todellakaan olisi sitonut Ahon porvarihallitusta. Kuten aikaisemmin sanoin, jokin iso laadullinen ero täytyy eduskuntaryhmissä olla, kun hallituksen säästöesitys menee täysin mukinoita lävitse kokoomuksen ja keskustapuolueen eduskuntaryhmässä. Tämä on minusta hämmästyttävää ja peräti ihmeellistä. Sen takia puheenvuorossani todella kaipasin sen tyyppisiä sivistyspolitiikkoja, joiden kanssa viime eduskuntakauden aikana minulla oli ilo tehdä yhteistyötä.

Ed. Jouppilalle olennaisin asia: Tuntikehyksiin puuttumalla saadaan aikaan vain tilapäinen säästö, koska koulutus on myös kasvu- ja kilpailutekijä. On hämmästyttävää, että porvarihallitus unohtaa tämän asian.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laakso puhuu selvästikin vastoin parempaa tietoa. Ensinnäkään edellisen hallituksen aikana ei koulutuksen ja sivistyksen kimppuun käyty näin raa'asti kuin nykyinen hallitus on tehnyt. Toiseksi silloinkin senkin hallituksen säästöpäätöksiä tehtäessä arvostelin sitä periaatetta, jota juustohöyläksi kutsutaan ja jossa ikään kuin tasaisena siivuna prosenttiosuuksilla ollaan leikkaamassa kaikilta hallinnon alueilta. Silloinkin, niin kuin nytkin, vaadin sitä, että hallitus tiukasti preferoisi ne kohteet, joita se vähemmän tärkeinä pitää, ja jättäisi koskematta peruspalvelut.

Samalla kannalla oli muuten silloinen ministerikollegani Kasurinen ja silloinen ministerikollegani Tarja Halonen, jonka nimen mainiten myös äsken ed. Laakso kysymyksensä esitti.

Ed. H ä k k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä salissa vallinneen kohtalaisen suuri yksimielisyys siitä, että valtiontaloudessa on säästöjä saatava aikaan. Mutta toisaalta, kuten äskeisessäkin puheenvuorossa, hallitusta on kritisoitu siitä, että se noudattaa ns. juustohöyläperiaatetta.

Kuitenkin on niin, että rakenteelliset muutokset edellyttäisivät sellaista eduskuntaenemistötä, että tässä ilmapiiressä sellaisia enemmistöjä ei kerta kaikkiaan löydy, koska SDP on omaksumut oppositiopolitiikassaan aivan selvästi saman linjan, jota keskustapuolue noudatti viime hallituksen suhteen, eli harjoitetaan erinomaisen aggressiivista oppositiopolitiikkaa ja ammutaan kaikkea, mikä liikkuu eikä olla valmiita keskustelemaan mistään asiasta hallituksen kanssa. Tästä on tietysti seurauksena se, että juustohöyläperiaate on ainoa mahdollinen, hyväksymme me sitten sen tai emme, koska hallituksen talouspolitiikka ei tietysti muutoin voi olla uskottava.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On aivan totta, että tässä kysymyksessä monet ikään kuin kätkeytyvät aieman hallituksen päätösten taakse. Näin tekee ennen kaikkea kokoomus ja myös nykyinen opetusministeri vedotessaan siihen, että Holkerin hallitus todellakin päätti niistä menokehyksistä, joihin tuntikehyksen leikkaus nyt perustuu, jo 15.2.

Aivan totta on se, että Ahon hallitus olisi voinut muuttaa tämän Holkerin hallituksen huonon päätöksen. Sitä se ei tehnyt, vaan 30.4. vielä karkeammalla kädellä puutui opetuksen menoihin päättäen lisätä säästöjä vielä 550 miljoonalla markalla tässä menoluokassa. Mutta kaikki tämä ei poista sitä tosiasiaa, että Holkerin hallitus teki valitettavasti yksimielisen päätöksen menokehyksistä, johon perustuen nyt nämä leikkaukset aiotaan tehdä.

Uutena kansanedustajana on kovin vaikea ymmärtää sitä, että SDP on muuttanut tässä kysymyksessä täydellisesti kantansa. Tietenkin pidän myönteisenä sitä, että tässä kysymyksessä SDP:n kanta on muuttunut myönteiseen suuntaan. Toivon, että muissakin kysymyksissä kanta muuttuu hyvään suuntaan.

Itse asiassa silloinen ministeri Hämäläinen myönsi sen, että aikaisempikin hallitus kävi opetuksen kimppuun, toteamalla, että Holkerin hallitus ei käynyt niin raa'asti kuin tämä hallitus opetuksen kimppuun. Se on aivan totta. Mutta yhtä totta on, että 15.2. hallitus yksimielisesti hyväksyi sen menokehyksen, johon perustuen nyt tuntikehyksiä leikataan.

Olisi hyvä, että SDP harrastaisi tässä kysymyksessä itsekritiikkiä. Totean vielä sen, että SDP:n eduskuntaryhmä ei omien silloisten ministeriensä kannoista ole vastuussa.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin puheenvuoron johdosta haluaisin sanoa, että emme mekään riemuurinnoin etsi niitä säästökohteita. Totta kai mekin haluaisimme tehdä politiikkaa, emme vastuuntuntoista asioiden hoitamista.

Ed. Kasurinen totesi varsin oikein, että he jättivät päätöksenteon uudelle hallitukselle. Se kertoo siitä, että ei haluttu tehdä ikäviä päätöksiä, vaan jätettiin ikävät päätökset uudelle hallitukselle. (Ed. Rinne: Holkerin vikaa kaikki!)

Siitä toki olen hirveän ilahtunut, että SDP:n entinen tasapäistävä koulutuspolitiikka on nyt muuttunut tasa-arvon kuuluttamiseksi. Minun mielestäni mm. tasokurssien poistaminen oli tasapäistämistä ja tasa-arvoisuuteen pyrittiin myös sillä antamalla oppilaille kullekin kykynsä mukaiset mahdollisuudet opiskella.

Me tarvitsemme nyt ensiapua ja tekohengitystä. Rakenteisiin on puututtava samanaikaisesti, mutta rakenteellisia säästöjä emme saa aikaan yhdessä hetkessä.

Täällä asiat on puhuttu kymmeneen kertaan. Eiköhän tunnusteta, että me emme saa enää toistemme päitä kääntymään, ja lähdetään tekemään töitä.

Ed. R y y n ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonille haluan todeta, että todellakaan tämä säästöpäätös ei mene mutinoita läpi keskustankaan eduskuntaryhmässä, mutta tässä tilanteessa se mutina ei kovin paljon enää auta. Uskon, että myös ed. Gustafsson on itse joutunut kokemaan tietynlaisia risti-riitatilanteita ollessaan hallituspuolueen edustaja ja joutuessaan tyytymään päätöksiin, jotka eivät ole sen mukaisia, minkä puolesta hän on esimerkiksi sivistysvaliokunnan jäsenenä työtä ollut tekemässä. (Ed. Rinne: Kepussa on hyvä ryhmäkuri!)

On ihan helppo yhtyä ed. Gustafssonin varsinaisessa puheenvuorossaan esittämään voimakkaaseen vetoomukseen koulutuksen puolesta. Uskon, että se oli aitoa ja rehellistä puhetta. Ei näistä tavoitteista ole syytä sinänsä luopua. En tiedä vain, paljonko näitä tavoitteita auttaa se, että tämä määräaikainen laki tässä tilanteessa hylätään, koska kunnat joka tapauksessa joutuvat koulutusmenoista säästämään ja silloin helposti tällaiset siirtyvät säästötoimenpiteet ovat suurempia ja kipeämpiä koulusektorille.

Ei meistä kukaan tätä tilannetta ole halunnut. Me olemme tosiasioiden edessä. Minusta tärkeintä nyt olisi näiden kielteisten vaikutusten liioittelun sijasta pohtia sitä, miten tätä väliaikaisesti niukkenevaa resurssia pystytään käyttämään paremmin opetuksen ja koulutuksen hyödyksi. Kyllä kouluissa tässä suhteessa vielä on käyttämättömiä mahdollisuuksia. Toinen tärkeä tavoite on huolehtia tulevasta valtionosuusudistuksesta ja siitä, että riittävä tuntikehys siellä on laskentapohjana. Silloin päästään tulevaa kehittämistä tämän talouden tasapainottamistoimenpiteen jälkeen suunnittelemaan.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Johan on aikoihin eletty, kun joku sanoo tässä salissa, että tuntikehysten leikkaaminen on tasa-arvoistamista. Sellaista ei sentään uskoi kuulevansa tässä salissa. (Ed. Laakso: Uutta kokoomuslaista politiikkaa!)

Koska minulla ei ollut mahdollisuutta käyttää vastauspuheenvuoroa, käytän sen tässä yhteydessä ja totean ed. Jouppilalle, että hänen puheenvuorossaan oli vain eräs kohta, johon saattoi yhtyä. Se oli hänen viimeinen virkkeensä, kun hän totesi, että ”tämä on vakava asia”.

Ed. Jouppila totesi, että ”luulen, että opettajat selviävät tästä”. Mutta luulo ei ole tiedon väärti, ed. Jouppila. Onko teiltä jäänyt kokonaan huomaamatta se, että Opettajien Ammattijärjestö, opettajat ja heidän edusmiehensä, Erkki Kangasniemi mm., ovat todenneet, että koulujärjestelmän perustaa murennetaan nimenomaan juuri tällä leikkauksella? Onko teiltä jäänyt kokonaan huomaamatta se, että 27 paikallista OAJ:n ammattipiiriä on myös välittynyt erittäin yksityiskohtaisen lausunnon meille ja selostanut, millä tavalla tämä leikkauslaki tulee nimenomaan juuri opetusta ja kasvatusta heikentämään?

Tässä keskustelussa on hyvin usein ollut esillä maaginen päivämäärä 15.2. tänä vuonna. Minusta merkittävintä tässä päivämäärässä taikka

viittauksissa siihen on, että kokoomuksella ja RKP:llä on peräti kaksinkertaiset panostukset käsittelyssä olevaan asiaan. Panostukset ovat lähtöisin päivämäärästä 15.2., jolloin olitte valmiit leikkaamaan kehyksestä. Sen lisäksi olette toistamiseen vielä vahvistaneet edellisen kantane ja lisänneet sitä vielä sadoilla miljoonilla markoilla. Kokoomuksella ja RKP:llä jos kellä on todella vahvat panokset tähän asiaan.

Arvoisa puhemies! Tämän päivän uutistietojen mukaan hallitus on sopinut kuntien keskusjärjestöjen kanssa järjestelyasiakirjamenettelyn mukaan koulutuksen leikkauksista kuntatasolla tietoisena siitä, että nyt käsittelyssä oleva lakiesitys ilmeisesti tullaan äänestämään lepäämään yli valtiopäivien. Lähes uskomatonta tältä hallitukselta kuten myöskin kuntien keskusjärjestöiltä. Eipä näytä tällä hallituksella olevan kummoistakaan kunnioitusta eduskunnan päätöksiä ja tulevaa päätöstä kohtaan. Tämä hallitus tuntuu ylikävelevän eduskuntaa jo alkumetreiltä lähtien. Siinä on tämän hallituksen uusi poliittinen kulttuuri, ylikävelemisessä.

Kuntien keskusjärjestöjen kouluosastot ovat sivistysvaliokunnassa asiantuntijoina nauttineet yleensä melkoista kunnioitusta, sillä he ovat seikkaperäisesti selostaneet lakiesitysten sisältöjä ja uskaltaneet myöskin esittää kriittisiä arvioita. Tanaan välitetyin uutisen jälkeen en itse kyllä voi ilmeisesti milloinkaan suhtautua enää vakavasti kuntien keskusjärjestöjen kouluosastojen koulutusta koskeviin asiantuntijalausuntoihin. Luottamus on kyllä mennyt siihen, että nämä asiantuntijalausunnat olisivat asiantuntijoiden antamia. Ne ovat kyllä sitä vanhaa pelin politiikkaa pahimmillaan.

Arvoisa puhemies! On vielä syytä lyhyesti puuttua eräisiin hallituksen ja hallituspuolueiden kansanedustajien keskusteluissa runsaasti käytämiin väittämiin: koulutuksesta on pakko säästää, leikkaukset perustuvatkin edellisen hallituksen päätöksiin, mitä seuraamuksia leikkauksella tulee olemaan. Mehän olemme nyt viimeisellä rannalla koulutusta koskevien leikkauksien käsittelyssä. Oppositio on hylkäämässä tämän esityksen ja äänestää sen yli valtiopäivien. Kannatan vasemmistolaiton eduskuntaryhmän puolesta ed. Tykkyläisen tekemää hylkäysehdotusta sekä yli valtiopäivien lepäämäänjättämisehdotusta, mikäli lakiesitystä ei hylätä.

Eduskunnassa on käyty mielestäni aika merkittävä koulutusta koskettava keskustelu, jossa koulutuksen merkitys on laajasti todettu. Tosin

joku on ollut sitä mieltä, että tuntikehyksen leikkaaminen on tasa-arvoistava tapahtuma, mutta jääkööt nämä kannanotot omaan arvoonsa. Mikään ei ole siis jäänyt oikeastaan epäselväksi. Oppositio puolustaa koulutusta tekojen tasolle asti, ja hallituspuolueille riittää sanojen taso.

Hallitus "puolustaa" koulutusta leikkaamalla sen mahdollisuuksia ensi kädessä opetuksen ja kasvatuksen herkimmästä alueesta, nimenomaan tuntikehyksestä. Peruskoulussa ja lukiossahan leikattaisiin tuntikehyksestä 5 prosenttia, ammatillisissa oppilaitoksissa 10 prosenttia, eivätkä tästä tuhosta vapautuisi edes kansalais- ja työväenopistot eikä kansanopistotkaan. Minun mielessäni hallitus on jo perunut ohjelmansa kohdan, tuon kuuluisan täällä usein siteeratun kohdan: "Kansakunnan voima ja mahdollisuus menestymiseen on sivistyksessä. Hallituksen painopisteenä riippumatta taloudellisista suhdanteista on koulutus, tutkimus ja kulttuuri."

Näistä kaikista muuten aiotaan kesällä budjettiriihessä leikata uusia siivuja. Näin kertoivat asiantuntijat valiokunnassa.

Toinenkin hallituksen viesti on sisällöltään melko laho. Pääministeri Aho on ilmoittanut kuuntelevansa oppositiota ja ottavansa vastaan vaihtoehtoisia säästökohteita harkittaviksi. Kaikki opposition taholta tulleet esitykset on tyrmätty. Pakko säästää juuri koulutuksesta on ollut hallituspuolueiden johtotähtenä.

On väkevästi vielä kerran todettava, että koulutuksesta leikkaaminen on hallituksen arvovalinta, ei mikään pakko. Opposition kunnioittamilla arvoilla ei kansakunnan tärkeintä voimavaraa, kehitystekijää ja kilpailukyvyä elvyttäjää saa heikentää leikkaamalla sen keskeisintä säietä.

Hallitus valitsee koulutuksen mahdollisuuksien heikentämisen. Näin hallitus siis arvottaa korkeammalle armeijan torjuntahävittäjät, varusmiesten nykyisen koulutusajan pituuden, moottoriteiden rakentamisen, suurituloisimpien verohelpotusten säilyttämisen ja byrokratian ylläpitämisen. Mainitsin tässä vain nämä kohdat sen tähden, että ne on myös täällä keskustelussa tuotu julki opposition kansanedustajien puheista.

Nyt käsitellyssä oleva laki on määräaikainen. Epäilen muuten kovasti sen määräaikaisuutta. Äsken mainitsemistani kohteista löytyisi vastaava säästö eikä missään toiminnassa tapahtuisi minkäänlaista kaaosta eikä katastrofia. Muutama esimerkki.

Torjuntahävittäjät maksavat noin 135 miljoonaa markkaa kappale. Lisäksi vielä huikeat käyttömenot. Vähennetään 60 hävittäjän määräästä vaikkapa 10 kappaletta. Säästö 1 350 miljoonaa markkaa. Vähentämällä 20 kappaletta torjuntahävittäjiä säästö olisi 2 700 miljoonaa markkaa, ja se on jo paljon enemmän kuin tämä ehdotettu lakiesitys loppusummaltaan tulee olemaan sekä valtion että kuntien osalta.

Varusmiesten palveluaikaa voitaisiin vähentää vaikkapa määräaikaisesti. Puolustuskyky ei juurikaan heikkenisi. Tehostettaisiin sitten koulustoittoa siltä osin.

Moottoriteiden rakentaminen maksaa 30—40 miljoonaa markkaa kilometri. Supistetaan tai lykätään moottoriteiden rakentamista esimerkiksi 10 kilometrin osalta. Säästö olisi 300—400 miljoonaa markkaa. 30 kilometrin osalta säästöä syntyisi 900—1 200 miljoonaa markkaa. (Ed. Tiuri: Lisäähän pitää rakentaa!) — Niin, ed. Tiuri, on totta, että valtiovallalla ja ilmeisesti hallituksellakin on tavoitteena rakentaa 1 000 kilometriä uutta moottoritietä vuoteen 2010 mennessä. Tällainen suunnitelma on todella olemassa. (Ed. Anttila: Onko?) — Kyllä on, ed. Anttila. Meille ovat viranomaiset kertoneet juuri suunnitelmasta, joten minä nyt tässä hyvin vaatimattomasti puhuin vain 10 kilometristä tai 30 kilometristä, ja siitähän tulisi koululakien leikkaussumma. Kuvitelkaa!

Suurituloisimpien verohelpotukset, jotka Holkerin hallitus määräsi astumaan voimaan 1.7. tänä vuonna, siis nyt kesällä, voidaan peruuttaa. Tällöin ei nimittäin otettaisi pois mitään suurituloisimpien nykyisistä eduista mutta annettaisiin heillekin pieni mahdollisuus osallistua isänmaan yhteisiin talkoisiin. Siis ei mitään pois nykyisistä eduista. Mielestäni esimerkkinä osoittavat, miten koulusäästö voitaisiin korvata muiden lohkojen pienillä leikkauksilla, jolloin ei jouduttaisi tekemään pahaa sivistykselle eikä koulutukselle, jotka ovat pienen kansan voimaa.

Kokoomushan on täällä ja opetusministerikin hyvin usein vedonnut siihen, että nämä päätökset on tehty jo 15.2. tänä vuonna kehyspäätöksen muodossa. Uusi hallitus olisi tietenkin voinut perua tällaisen typerän päätöksen, mutta nykyinen hallitus ei ole perunut, vaan on vahvistanut ja lisännyt summaa. Niin kuin jo alussa sanoin, kokoomuksella ja RKP:llä on todella kaksinkertainen panostus ja kaksinkertainen varmistus tähän, että koulutuksesta leikattava summa on näinkin suuri kuin nyt. Siinä eivät auta mitään

sanat, selittelyt eivätkä puolustelut. Tämä on totta. (Ed. Gustafsson: Väliässä on vielä hallitusohjelman lupaukset!) — Näin on, ed. Gustafsson.

Kun oppositio nyt toivon mukaan kykenee äänestämään tämän epäviisaan ja sivistymättömän lakiesityksen yli valtiopäivien, olkoon se signaali hallitukselle siitä, että ammatillisen koulutuksen tuntikehystä ei myöskään saa leikata eikä kansalais- ja työväenopistojen tai kansanopistojen toimintamahdollisuuksia heikentää. Kuten olemme tänään kuulleet, he aikovat tehdä kuitenkin tämänkin. Aikovat tehdä kaikki leikkaukset. Siinä on, ed. Anttila, hallituksenne kunnioitus eduskuntaa kohtaan.

Toistan vielä kerran myös täällä aikaisemmin esittämäni ajatuksen siitä, että sivistyksen ja koulutuksen keskeisiä voimavaroja leikkaamalla ei synny mitään todellisia säästöjä. Ne tulevat vain kalliiksi. Tuntikehykseen kajoaminen merkitsee opetuksen tason laskua ja oppimistulosten heikkenemistä. Hitaammin edistyvälle oppilaille ei pystytä takaamaan yksilöllistä opiskelua. Sosiaalipuolen menot lisääntyvät. Oppilaiden valinnaismahdollisuudet vähenevät mm. kielio-piskelun osalta, kuten ed. Gustafsson täällä äsken myös totesi. Kaikille siis ei voida taata laaja-alaista perussivistystä ja ammattitaitoa. Aikuiskoulutuksen mahdollisuudet tarjota omaehtoisen opiskelun ja tiedonhankinnan palveluja heikkenevät oleellisesti.

Lopuksi haluan kirjata muistiin eduskunnan pöytäkirjoihin erään joukossamme olevan kansanedustajan käsityksiä koulutuksesta. Voitte samalla mietiskellä, kuka näin olisi mahdollisesti sanonut. ”Suomi on osaamis- ja koulutusyhteiskunta. Henkinen pääoma ja erityistaidot ovat suomalaisten tärkein ominaisuus kilpailukyvyyn säilyttämiseksi ja saavuttamiseksi. Alhaisilla palkka- ja tuotantokustannuksilla emme kykene kilpailemaan. On panostettava tutkimukseen ja koulutukseen, jota kautta saadaan lisää henkisiä voimavaroja.” Tämän luin Nykypäivä-lehdestä, muistaakseni viimeisestä numerosta, ja sen oli esittänyt kokoomuslainen Sirpa Pietikäinen. Minulle tuli mieleen sitä lukiessa, että jos sanat ja teot ovat vähänkään sopusoinnussa eduskunnassa, olisi syytä hänenkin vastustaa käsittelyssä olevaa lakiesitystä.

Ed. J o u p p i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vastata pariin ed. Astalan esittämään kommenttiin. Ensinnäkin siihen, että kokoomus ja RKP ovat kaksinkertaisesti

olleet leikkaamassa eli 15.2. ja huhtikuussa panostusta kouluun ja supistamassa tuntikehystä. No, tähän selittyy sillä, että taloudellinen kriisi on kuluneena aikana syventynyt ja syvenee edelleen. Me olemme ns. pakkotilanteessa. Toki me haluaisimme satsata koulutukseen, mutta me tiedämme, että valtion rahatilanne, niin kuin sanottu, heikkenee päivä päivältä. Me emme voi samalla tavalla satsata kouluun. Laki on kuitenkin väliaikainen, ja se on minusta lohdullinen asia.

Nyt te oppositiossa olette pidentämässä tämän lain kestoja ja vaikutusta. Kun laki äänestetään yli valtiopäivien, niin se tulee voimaan vasta myöhemmin, ja näin ollen tämä aika pitenee, koska kunnat tulevat leikkaamaan jo aikaisemmassa vaiheessa. Te olette nyt itse aiheuttamassa kouluille vielä suurempaa haittaa kuin tämä hallituksen esitys sinänsä.

Sitten haluaisin vielä todeta ed. Astalalle, joka esitti tierahoista karsimista, byrokraatian purkamista ja puolustusvoimien määrärahalikkauksia. Kyllä nämäkin tulevat vielä keskusteluun ja säästökohteiksi syksyn mittaan. Jatketaan niistä sitten. Mutta koulujen asia on sen takia korostunut tässä vaiheessa, että, niin kuin tiedämme, ne alkavat jo elokuussa.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntikehyksen leikkaus kasvattaa opetusryhmien kokoa, vähentää valinnaisuutta ja heikentää oppimistuloksia. Esityksen muut kohdat ovat kohtalokkaat kansalais- ja työväenopistoille, kansanopistoille ja iltalukioille. Hallituksen esitys, hallituksen arvovallinta on ehdottomasti hylättävä, ja jos se ei onnistu, ehdotus on äänestettävä yli valtiopäivien.

Ed. Astala välitti puheenvuorossaan mielenkiintoisia tietoja valtion ja kuntien järjestelyasiakirjasta. Hän kertoi myös budjettiriihessä tulevasta leikkauksista opetustoimeen.

Kyllä kai normaaliin parlamentarismiin kuuluisi, kun keskustelemme opetustoimesta näin paljon ja väkevästi, että opetusministeri tai hallituksen joku muu ministeri kertoisi eduskunnalle jo tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä, mitä vielä on tulossa. Hallituksella on tähän nyt erinomainen tilaisuus.

Jos lähdemme siitä, että yhteistoiminta voidaan rakentaa avoimen tiedonvälityksen ja avoimen vuorovaikutuksen avulla, niin nyt olisi ilmeisesti se hetki, jolloin hallituksen pitäisi ojentaa yhteistoiminnan kättä oppositiolle. Opposi-

tiohan on ollut valmis neuvottelemaan myös näistä asioista. Me olemme kysyneet useamman kerran, miksi opetustoimi joutuu säästämään olemassa olevasta, kun muut ministeriöt lähes yksinomaan saavat leikata kehyksistään ja suunnitelmistaan. Tähänkään kysymykseen emme ole vielä vastausta saaneet.

Ed. Miettinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astalan puheenvuoro oli erittäin mustavalkoinen siitä syystä, että hän piti pitkälti mahdollisena ainoastaan sitä, että opetustoimi jätetään leikkausten ulkopuolelle. Kyllä tänä päivänä on sellainen tilanne, kun otetaan huomioon sekä kuntien että valtion talous, että meidän on pakko puuttua joka sektoriin. Nyt vain ajankohta, kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, aikaansaa sen, että koulun osalta säästöt ja päätökset pitää tehdä nyt, jos ne aiotaan saada voimaan elokuun alusta.

Olen aivan varma, ed. Astala, siitä, että moottoriteistä leikataan kuten monelta muualta hallinnonalalta. Muistuttaisin ed. Astalaa siitä, että valtionvelka on kasvamassa vajaan kahden vuoden aikana 55 miljardista 100 miljardiin markkaan. Nyt on aika tunnustaa talouden realiteetit, vaikka se tekisi kuinka kipeää. Jos me emme eduskunnassa siihen kykene, Suomi ajautuu konkurssiin.

Ed. M. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Koska ed. Astala käytti valtaosin saman puheenvuoron kuin viime perjantaina, katson, että on todella aihetta vielä toistaa eräitä silloin keskustelussa esillä olleista näkökulmista.

Ymmärrän, että hän palasi perusasioihin nyt, koska hän halusi suunnata sanansa mahdollisimman suuressa määrin keskustelua lehterillä seuraavalle opettajakunnalle.

Mutta toivoisin opettajakunnalta, että he näkisivät todella, missä kulkee koulutuspolitiikan ja puoluepolitiikan ero. Muistutan ed. Astalaa vielä kerran siitä, että koulutuspoliittisia perusteita tälle hallituksen esitykselle ei ole. Ainakaan minä en ole löytänyt koulutuspoliittisia perusteita. Käsitykseni mukaan ministeri Uosukainen on sanonut aivan samaa, koulutuspoliittisia perusteita ei ole.

Mutta edustajat Apukka ja Laine, te olette Marxianne hyvin lukeneet; jo Marx sanoi, kuten sanoin perjantaina, että talous on kaiken perusta. Se on se tosiseikka, jonka äärellä me joudumme näitä kysymyksiä tänä päivänä tarkastelemaan. Siksi puheet siitä, että me palaamme Cygnaeuksen aikaan koulutuspolitiikassamme, ovat tyystin liioiteltuja. Taka-askeleet, joita säästöpäätökset merkitsevät, ovat äärimmäisen vähäisiä. Se koulutuspoliittinen keskustelu, joka nyt on puuttunut, keskittyy mielestäni niiden vaihtoehtojen etsintään, miten koulun sisäisillä uudistuksilla todella voidaan kehittää myös koulutusta. Siitä kai ollaan yksimielisiä, myös ed. Gustafsson, että tärkein asia on oppilaiden oppiminen opetustyössä. Tärkein asia on oppilaiden oppiminen. Ed. Gustafsson, tiedän että te rakastatte kaikenlaisia kiintiöitä, että on olemassa tietty kiintiö, jossa parhaat oppimistulokset saadaan tai jossa lasten päivähoitotoiminta on kaikkein parasta jne. Minä en sellaisiin kiintiöihin usko, vaan uskon huomattavasti vapaamuotoisimpien ryhmien syntymisiin ja sen vuoksi haluan antaa päätösvaltaa kouluihin.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jouppilalle haluan todeta, että minua ei lainkaan kiinnosta kokoomuksen selitelyt siitä, mistä johtuu kokoomuksen kaksinkertainen panostus tähän asiaan. Minua kiinnostaa vain totuus asiasta. Kun hän totesi, että oppositio on pitkittämässä lain voimaantuloa ja voimassaoloaikaa, niin hän on kyllä tässäkin ymmärtänyt kerrassaan perustavan harhaisesti tämän asian. Oppositio on sitä mieltä, että tällainen leikkaus pitää hylätä eikä lainkaan ottaa käyttöön.

(Ed. S-L. Anttila: Se on pakko!) — Ed. S-L. Anttilalle, joka harrastaa pakkolinjaa, haluan todeta, että nimenomaan sen tähden, että me olemme tajuamassa ja tiedostamassa talouden realiteetit, me emme antaisi leikata siitä voimakijästä, joka talouttakin Suomessa kykenee elvyttämään.

Ed. Laukkaselle lopuksi: Olen ihan samaa mieltä siitä, että koulutuksen sisällöstä pitää keskustella ja vaihtoehtoisia mallejakin etsiä. Yhdestä asiasta olen varma, nimenomaan siitä, että vaihtoehtoja, valinnaisuutta ja yksilöllisyyttä ei etsitä niin, että koulutuksen ja opetuksen herkipään kohtaan käydään käsiksi leikkaamalla tuntikehyksen resursseja. Sillä tavalla ei synny mitään kestäviä tuloksia.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on useassa puheenvuorossa todettu, muun muassa ed. Jouppilaäksen kertoi, että tämä ei ole pysyvä laki. Kentällä opettajakunnalla on kyllä erilainen käsitys asiasta, ja arvellaan, että tästä tulee valitettavasti pysyvä. Tämän lisäksi tulee seuraavan kerran valtioneuvoston uudistuksen myötä, joka koskettaa myös sivistystointa, koulutoimeen leikkauksia.

Ilmeisesti täytyy sitä, että hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa ei kiinnitetä huomiota siihen, kuinka paljon aiheutuu lisäkustannuksia, kun luokkakoko suurenee ja kouluissa joudutaan tekemään hyvin paljon saneerausta, remonttia sekä myös kalustamaan kouluja eri tavalla. Näistä kustannuksista ei ole täällä parin viikon aikana keskusteluissa kukaan halunnut kertoa jostakin syystä, mutta kentällä käytännön ihmiset ovat nämäkin asiat ottaneet huomioon.

Mitä tulee kuntien keskusjärjestöjen ja valtionvallan väliseen sopimukseen, niin olen niihin sopimuksiin menettänyt jo aikoja sitten uskon, koska yleensä valtiovalta on yksipuolisesti rikkonut näitä sopimuksia. En muista, mikä vuosiluku olisi viimeinen, jolloin sopimus olisi pitänyt paikkansa, vaan yleensä on valtiovalta yhtenä osapuolena rikkonut sopimuksen. Olen menettänyt luottamukseni kuntien keskusjärjestöjen kykyyn hoitaa kuntien asioita ainakaan talouspoliittisesti.

Ed. T. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anttila viittasi kouluvuoden poikkeukselliseen alkamisajankohtaan ja perusteli sillä koulun kohdalla pakkosäästöön lähtemistä. Ed. Anttila, tunnen vähintään yhtä hyvin kuin tekin koulun ja olen sitä mieltä ja opettajat kautta maan monin kirjein ja puhelinsoitoin ilmoittaneet, että juuri samoilla perusteilla, jos pakkosäästöön on kerran lähdeittävä, ajankohta olisi pitänyt asettaa 1.8.1992. Huono ja hylättävä esitys se olisi ollut silloinkin, mutta olisihan se antanut esittäjänsä asiantuntemuksesta edes hieman paremman kuvan. Edelleen ed. Anttilan hellimällä kielellä totean nyt, että hallitus, kepu siinä mukana, esittää suomalaisen koulun pakkokesannoitintia.

Ed. Pykäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkaselle sanon, että koulun sisäiseen ja sisällön kehittämiseenkin tarvitaan kaiken perustaa eli hyvää taloutta. Jos

pääomaa ei ole riittävästi ns. materian puolella, se riittää myös aika paljon luovuuden suunnittelussa ja sisällön kehittämisessä. Suurin osa opettajien työajasta ja suunnitteluajasta käytetään siihen, että yritetään hoitaa perusjärjestelyt, luokkakoon suunnittelut ja muut rutiinityöt sen sijaan, että todella paneuduttaisiin sisällön kehittämiseen.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tekisin jatkokysymyksen ed. Pykäläiselle ja muille, myös ed. Gustafssonille: Mistä johtuu, että kaikki vaihtoehtopedagogiat vahvistavat asemiaan: steinerkouluihin, montessorikouluihin on valtaiset jonot tänä päivänä esimerkiksi pääkaupunkiseudulla? Miksi opettajat kaikkialla kokevat opetustyönsä yhä vaikeampana? Miksi lahjakkaiden oppilaiden kysymykset ovat edelleenkin hoitamatta? — Tietysti siksi, että te rakastatte tasapäistä koulutuspolitiikkaa. Miksi kouluun, mm. sen opetuskäytäntöihin ja oppimiskäsitteisiin, kohdistuva kritiikki on koko ajan voimistunut? Ja miksi koulun sisäinen uudistuminen on äärimmäisen hidasta?

Sanoisin vielä kerran, että uudistus ei ole kiinni yksinomaan rahasta ja resurssien määrästä, vaan kouluväen omaehtoisista, aktiivista panosta työn sisällölliseksi uudistamiseksi todella tarvitaan. Sitä odottaisi juuri nyt tässä tilanteessa, jossa joka tapauksessa sisäisin ratkaisuin on löydettävissä myös huomattavassa määrin säästökeinoja. Toivoisin, että koulu ja kouluväki panisi myös asioita tärkeysjärjestykseen, nimenomaan sisältöjä tärkeysjärjestykseen, eikä tyytyisi vain mekastamaan, että nyt tingitään ja otetaan kaksi askelta taaksepäin. Mikä on pohjimmiltaan tavoite? Sekö, että me jatkamme vuosi vuodelta kehittämistä? Ei rahalla ratkaista pitkänkään päälle kaikkein keskeisimpiä koulutuspolitiikkaamme liittyviä ongelmia.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen alusta asti vastustanut tätä säästölakia koulutoimessa ja tulen vastustamaan loppuun asti. (Ed. Lahti-Nuuttila: Hyvä!) Muutama seikka olisi syytä tuoda esille tässä asiassa.

Olen tuonut esille sen seikan, josta täälläkin on puhuttu, eli nämä säästötoimenpiteet olisi voitu ajoittaa jopa 1.1.1992 alkaviksi, jolloin olisi jäänyt todella syksy aikaa etsiä muita toimenpiteitä ja ainakin olisi nähty rinnakkain

kouluihin kohdistuvat säästötoimenpiteet muiden sektoreiden säästötoimenpiteiden kanssa.

Ed. P. Leppäselälle haluan kuitenkin todeta, että eivät aivan kaikki perustelut mene läpi. Jos luokkaan joudutaan siirtämään neljä viisi pulpettia, se ei aiheuta vielä valtavia kustannuksia. Kustannuksia sen sijaan syntyy niistä seuraamuksista, joita kasvaneet opetusryhmät aiheuttavat, eli tukiopetuksen lisääntymisestä, minkä on opetusministeriö itse myöntänyt. Siitä ei voida ottaa tuntikehykseen lisää resursseja, koska kun luokkakokoja kasvatetaan, se lisää tukiopetuksen määrää, ja näin syödään ne säästöt, jotka muuten saataisiin.

Ed. M o i l a n e n : Arvoisa puhemies! Tällä on jo keskustelussa käynyt ilmi, kuinka valitettavan kaukana hallitus ja oppositio tälläkin kertaa ovat toisistaan. On aivan selvää, että tässä vaiheessa jo tulee kaikkien kansanedustajien tiedossa olla, missä me menemme talouspolitiikassamme ja mikä on kansantaloutemme tila. On todella vastuutonta ja erheellistä, jos väitetään, että se tila on tällaiseksi tullut muutaman viime kuukauden kuluessa. Se on tullut monen vuoden, jopa vuosikymmenen, kuluessa. Nyt kaikki kaatuu tämän hallituksen päälle. On aivan selvää, että meidän täytyy yhdessä löytää säästökohteita. Jos me haemme niitä vain joiltakin alueilta, on myös selvää, että ne eivät riitä. Tähän asti meidän kai pitää totuus tunnustaa. Silloin on myös selvää se, että opetustoimikaan ei voi säästyä kansantaloutemme yhteisiltä tervehdyttämistalkoilta.

On myös ilmeistä, että riittävän laajoja säästöjä ei saada aikaan, ellei tuntikehykseen puututa. Materiaalihankinnoissa ja muissa vastaavissa säästäminen kyllä vähentäisi jonkin verran menoja, mutta sitä tietä ei päästäisi riittäviin säästöihin. Tämä on karvas tosiasia, johon nykytilanteessa on sopeuduttava, miten parhaiten taidamme. Tätä sopeutumista edellytetään niin opposition kuin hallituspuolueidenkin edustajilta ja ryhmiltä.

Nämä tosiasiat tulisi kaikkien jo tässä vaiheessa viimeistään tunnustaa. Jos näin ei tapahdu, olemme todella hukkatilanteessa muutaman vuoden kulutta. Talousvaikeudet kasaantuvat. Nyt vielä voidaan jotakin korjata, kun todella ripeitä ja raaoitakin tuntuja leikkauksia tehdään. Tässä tarvitaan yhteisvastuuta. On valitettavaa, että yhteisvastuuta ei riittävästi ole löytynyt tähän mennessä. Emme voi vastuullisesti

toimissamme tehdä mitään muuta kuin hyväksyä myös tämän karvaan palan.

Mutta on muistettava myös se, että tämäkään laki ei valitettavasti tullut ilman vakavia kauneusvirheitä. Täällä on puutteita, jotka olisi ainakin osin nähdäkseni voitu korjata, jos hallitus- ja oppositiopuoli olisivat pystyneet rakentamaan yhteistyöhön. Tässä on nyt lakiesitys, jossa on tämän hallituksen ja uuden opposition alkutaipaleen valitettavia ilmiöitä yksi näkyvissä. Vaikka ollaan joissakin asioissa eri mieltä ja monissakin, olisi syytä löytää ne näkemykset, joiden avulla kuitenkin päädyttäisiin parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen.

Mitä erityisesti pidän valitettavana tämän lain kohdalla, on se tosiasia, että erityisopetus olisi voitu hyvin jättää säästötoimien ulkopuolelle. Niiden menovaikutus olisi ollut niin pieni, että sillä ei olisi kokonaisuuden kannalta ollut niin haitallista vaikutusta kuin nyt on sillä, että erityisopetuksesta voidaan leikata ihan samalla tavalla kuin ala- ja yläasteen osalta. (Ed. Gustafsson: Tukiko kristillinen liitto lainmuutosesitystä tältä osin!)

Nyt on erityisesti syytä seurata jatkossa niitä mahdollisia ongelmia, kohtuuttomuuksia ja epäkohtia, joita tämä erehdys aiheuttaa — siksi sitä sanon, sillä tämä olisi pitänyt huomata ajoissa ja siihen puuttua sekä hallituspuolueiden taipua sivistysvaliokunnassa tällainen korjaus tekemään. Toinen asia on, olisiko sekään auttanut siihen, että olisi päästy lain yhteiseen hyväksymiseen. Tämä muutos olisi kuitenkin merkinnyt sitä, että olisi otettu huomioon erityisellä tavalla juuri ne kaikkein heikoimmassa asemassa olevat lapset, jotka erityisesti tarvitsevat huomiota, huolenpitoa, erityisopetusta ja tukiopetusta. (Ed. Gustafsson: Merkittävä tuki oppositiolle, kiitos!) Ne seuraukset, jotka erityisopetuksen leikkaaminen aiheuttaa, ovat vakavia ja ne vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen. (Ed. Lahti-Nuutila: Mitä kristillinen liitto teki hallituksessa?)

Tosin on tässä kohdin muistettava se, että oppilaitosten ylläpitäjät voivat itse päättää, miten tuntimäärän leikkaus kohdennetaan saman ylläpitäjän eri koulujen ja oppilaitosten kesken. Mutta sekin viime kädessä merkitsee sitä, että pallo heitetään jälleen kerran kunnille, ja tästä tulee kunnille lisärasitusta. Se merkitsee myös sitä, että tästä tulee lisää venymisvelvoitetta, venymishaastetta opettajakunnalle, joka jo nyt monilla alueilla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla toimii voimiensa äärirajoilla. Tämä

on toinen suuri haittatekijä tässä kokonaisuudessa.

On myös ilmeistä, että tämä ratkaisu on omiaan lisäämään tukiopetuksen ja myös erityisopetuksen tarvetta. Siinä kritiikin antajat ovat osin oikeassa, että tästä tulee lisäkustannuksia. Sen vuoksi nettosäästön määrää on tässä vaiheessa mahdoton arvioida. Tarkkoja seurannaisvaikutuksia on kaiken kaikkiaan mahdoton arvioida, niin kuin ilmenee niistä asiantuntijalausunnoistakin, joita te sivistysvaliokunnan jäsenet olette lukeet ja kuulleet.

On valitettavaa, että näillä ryhmillä, näillä lapsilla, jotka tarvitsevat tuki- ja erityisopetusta, ei ole riittävästi puolestapuhujia ja että he eivät ole niin äänekkäs ryhmä kuin jotkut muut, jotka osaavat paremmin pitää puoliansa. Tämän vuoksi tämä kauneusvirhe lakiesityksessä nyt on.

On myös syytä todeta se, että esimerkiksi puoluetuen leikkaus olisi tuonut sen verran ilmeisesti varoja, kuin erityisopetuksen ja tukiopetuksen turvaamiseen olisi tarvittu.

Onkin välttämätöntä, että hallitus tarkoin seuraa ensi lukukauden ja tulevan vuoden osalta lain vaikutuksia ja ryhtyy pikaisesti korjauksiin kohtuuttomuuksien ja epäkohtien mahdollisesti ilmetessä. Samalla on erittäin toivottavaa ja välttämätöntä maan vastuullisen asiainhoidon kannalta se, että oppositio ja hallitus pystyvät keskustelemaan keskenään.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun opposition edustajilta toinen toisensa jälkeen hallituspuolueiden edustajat ovat käyneet penäämässä vastuuntuntoa, niin haluaisin kuitenkin muistuttaa, että lähes kaikissa opposition puheenvuoroissa on tarjottu erilaisia vaihtoehtoja säästökohteiksi. Niitä on tullut kymmenittäin, mutta hallituksen edustajat ovat torjuneet ne yhden toisensa jälkeen. Hallitus ei itse asiassa ole suostunut keskustelemaan mistään muista säästömahdollisuuksista, joten tuntekeyhksen leikkaaminen on puhtaasti hallituksen oma painopisteen valinta.

Kun ed. Moilanen oli huolissaan kuntien rasituksista tässä yhteydessä, niin minäkin olisin huolissani, että ne samat tahot, jotka ovat puhumassa kuntien vapauksien lisäämisestä, kuntien omista toimintavapauksista, eivät tässä yhteydessäkään kunnioita toisaalta eduskunnan tahtoa eivätkä anna kunnille omaa mahdollisuutta oman taloutensa sopeuttamiseen kieltämättä hyvin kriittisessä vaiheessa.

Parhaillaan tietävästi hallitus käy kuntien keskusjärjestöjen kanssa neuvotteluja siitä, miten kunnat tässäkin asiassa pannaan järjestykseen. Kun valtio omalta osaltaan vähentää kuntien ohjausta, on luvannut eri yhteyksissä, että valtionosuusuudistuksen yhteydessä tätä ohjausta vähennetään ja on jo tähän mennessä vähennetty, niin nyt ohjausinstrumentiksi onkin noussemassa kokonaan uusi elementti: kuntien keskusjärjestöt, jotka ottavat sen ohjaus- ja säätelevallan, joka parlamentaarisesti valvotulta hallitukselta on poistumassa. Minusta tämä on tavattoman suuri uhkakuva, jos nyt ohi kaiken parlamentaarisen valvonnan ja kansanvallan päästetään norminanto ja ohjaus sellaiseen kohteeseen, jossa sitä ei mikään kansanvaltainen instrumentti pysty valvomaan.

Ed. H a c k l i n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilasen puheenvuoroon liittyen haluan todeta, että sivistysvaliokunnassa oppositio yritti suojata erityisopetuksen näiltä leikkauksilta samoin kuin tukiopetus on suojattu. Siitä äänestettiin täällä salissa, eikä kristillinen liitto tukenut opposition esitystä. Turha on sitten käydä puhujakorokkeella valittamassa, että tämä tärkeä alue, erityisopetus, joutuu suojattomaksi ja kärsimään. (Ed. Gustafsson: Missä on kristityn vastuu?) — Missä on kristityn vastuu?

Haluan vielä todeta, että nämä leikkaukset lisäävät erityisopetuksen tarvetta. Kun sitä ei pystytä antamaan, tulevaisuudessa maksetaan lasku sosiaalipuolella.

Ammatillisella puolella erityisopetus on vasta päässyt alkuun ja sen avulla on pystytty ammatikouluttamaan sellaisia nuoria, jotka helposti jättävät ammattikoulun kesken. Tämä leikkaus koskee näitä ja kostaustuu tulevaisuudessa, koska jokaikinen ammattitaitoinen henkilö Suomessa tulevaisuudessa tarvitaan, että menestymme maailmalla.

Lisäksi totean vielä, että aikaisemmassa keskustelussa on sanottu, että tämä leikkaus antaa kunnille mahdollisuuksia. Päinvastoin tässä käy. Ne mahdollisuudet, joita on 80-luvun lopulla luotu tuntekeyhksen kautta antamalla kouluille väljyyttä, mahdollisuuksia toteuttaa opetusta pienissä ryhmissä ja eri tavalla, viedään nyt tässä säästöpäätöksessä. Ei tämä anna lisää mahdollisuuksia, tämä nimenomaan leikkaa niitä.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Herra puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella

ed. Hämmäläisen puheenvuoro, joka oli hyvin ristiriitainen ja vain arvosteleva. Hän ei lainkaan keskity hakemaan ratkaisua olemassa olevaan ongelmaan, siihen, miten saisimme maan talouden kuntoon, siitä huolimatta että ed. Hämmäläinen on ollut ministerinä kuitenkin tähän tilanteeseen johdattellessa valtioneuvoston puolella ensiksi tekemässä jo helmikuussa päätöstä, niin kuin hyvin tiedätte, kehyksen supistamiseksi.

Haluan kiinnittää huomiota myös ihan tähän asiaan siltä kannalta, että nyt kun oppositio hylkää tämän tuntikeyhysäästölain, edessä on todella hyvin eriarvoinen tilanne, ed. Hämmäläinen, kun kunnat kuitenkin ovat pakotettuja säästämään. Meillä tänäkin päivänä jää 100 miljoonaa markkaa vientituloja saamatta kaiken sekamelskan tuloksena. Meillä on valtion puolella rahapula, mutta kunnissa on myös rahapula, ja kunnat joutuvat säästämään. Nyt, kun ei eduskunnassa voida parlamentaarisesti, ed. Hämmäläinen, tehdä päätöksiä siitä, millä tavalla me säästämme, kunnat tekevät jokainen ihan niin kuin itse haluavat. Seurauksena on se, että meillä tulee olemaan hyvin eritasoisia peruskouluja ja lukioita, sellaisia, joissa on erinomaisen hyvät opiskelumahdollisuudet, ja köyhissä kunnissa tulee olemaan erinomaisen huonot ratkaisut, koska siellä tehdään radikaalisti lyhyellä aikavälillä varmasti kohtalokkaita ratkaisuja.

En olisi millään uskonut, että oppositio on näin vastuuntunnon, että haluaa johtaa nyt sellaiseen tilanteeseen, että neljän vuoden ajan on Suomen koululaitos erittäin eriarvoisessa tilanteessa lain kaatamisen jälkeen.

Ed. Tennilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilasen puheenvuoroon ei voi olla toteamatta, että hänen todella on hyvin vaikea olla lakiesityksen takana ja siksi hän pyrki tämänkin vierittämään opposition syyksi.

Ilahdunut olin siitä, että hän teki erittäin hyvän analyysin erityisopetuksen supistamisen vaikutuksesta ja siitä, mitä se merkitsee erityisesti heikommista sosiaalisista oloista tulevien lasten koulumenestykselle. Heiltä puuttuu virikkeellisyys, ja he tarvitsisivat erityisesti pienten ryhmien tukea ja erityisopetusta.

Kun lakiesitystä perustellaan väliaikaisuudella, olen hämmästellyt ed. Moilasenkin puheenvuorossa kuitenkin lain hyväksymistä, koska täten saatetaan lapsia kahden ikäryhmän osalta todella eriarvoiseen asemaan yhteiskunnassa.

Kun ed. Moilanen jo ennakoii lain korjausta sen todella vahingollisten seurausten vuoksi, nyt, ed. Moilanen, on mahdollisuus korjata sitä, ottaa kantaa. Muuten kyseessä ei olekaan ihailemani kristillinen vastuu vaan todella populistinen politiikka.

Ministeri Isohookana-Asunmaalle vastaan, että erittäin kielteisenä pidän päätöksen siirtämistä kuntatasolle, mutta se edes antaa toivoa, että kuntatasolla olisi opetuslämpimämpi päättäntäryhmä. Mielenkiintoista on myös se, että on puhuttu kahdesta vuodesta. Ministeri Isohookana-Asunmaa mainitsi neljä vuotta.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilaselle totean, että erityisopettajana olen erittäin iloinen siitä puheenvuorosta, jonka hän nyt piti. Tuntuu vain siltä, että se on pikkuisen myöhässä. Sitä olisi kaivattu jo silloin, kun lakiesityksen toisessa käsittelyssä erityisopetus-sanaa yritettiin liittää lakiesitykseen. Silloin äänestystulos oli todella tyrmävä eli hallituspuolueet pitivät tiukasti linjansa ja äänestivät sen pois, niin että se ei sinne tullut.

Ed. Moilanen sanoi kauniisti erityisopetuksesta ja totesi, että siitä ei ole ääntä pidetty. Täytyy moite ottaa vastaan. Olen kaksi kertaa käynyt puhumassa ja monta vastauspuheenvuoroa käyttänyt mielestäni vielä kovallakin äänellä, mutta ilmeisesti se ei sinne hallituksen puolelle oikein ole kuulunut. Sillä puolella ilmeisesti erityisopetusta ei ymmärretä eikä sen osuutta kouluyhteisössä. Minusta jokainen lapsi on huolenpidon ja yksilöllisen huomioimisen, vaikeuksissa auttamisen arvoinen. Lapsi on yhteiskuntamme voimavara ja tulevaisuuden ainoa voimavara, johon meidän pitäisi kyetä satsaamaan, emmekä missään nimessä lyhytnäköisesti saa häntä uhrata hallituksen talouselämän elvyttämisen alttarille.

Toivonkin, että nyt eduskunnan enemmistö todella huomioi nämä kysymykset ja äänestää tuntikeyhksen leikkaamisen vastustamisen puolesta.

Ed. M o i l a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on hyvin pitkään kaivat-

tu uutta poliittista kulttuuria. Näkisin, että hyödyllinen ja rakentava uusi poliittinen kulttuuri olisi nimenomaan sellainen, että me pysymme yhdessä rakentaviin ratkaisuihin ja myös esitämme kritiikkiä siltä osin, kuin kritiikin aihetta on, ja pyrimme korjauksiin siltä osin, kuin korjauksiin aihetta on.

Mutta on aivan ilmeistä ja olen aivan vakuutunut siitä, että asiaa ei olisi auttanut sekään erityisopetusta koskeva korjaus, jota olen valittavasti vähän jälkikäteen peräänkuuluttanut sen takia, että en ole ollut tilaisuudessa sitä peräänkuuluttamaan aiemmin. Vaikka siihen olisi päästy valiokunnassa, se ei olisi johtanut siihen, että te oppositiossa olisitte suostuneet lain hyväksymään, eli tämä kauneuspilkku valitettavasti jäi. Mutta se on osa kokonaisuutta, joka tulee jatkossa korjata, mutta se ei ole niin suuri osa kokonaisuutta, että se riittäisi kokonaisuuden hylkäämisperusteeksi.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilaselle jatkan vielä, että tilanne on kuitenkin se, että me emme lakia kykene siirtämään kuin vuoden 1993 valtiopäivien jälkeen. Kun tämä on kuitenkin silloin ilmeisesti tulossa voimaan, jotakin pitäisi olla mahdollisuus tehdä nyt. Siitä syystä erityisopetus olisi pitänyt saada siihen liitettyä, jotta me kykenisimme auttamaan juuri niitä lapsia, joihin leikkaus kaikkein eniten koskee.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että kristillisen liiton kristityn vastuu on nyt jotenkin hukassa. Kun viime helmikuussa kuulosteli vielä puheenvuoroja, jonkinlaista tärkeysjärjestystä myös kristillisen liiton suunnalta kuului. Nyt nähtävästi teidän ryhmänne on päätenyt siihen, että ensin kuritetaan lapsia, sitten tulevat vammaiset ja vanhukset, sitten tulevat vasta armeijan menot, sitten tulevat suuritulot, saattaa sitä ennen olla työväestö. Minusta nämä asetelmat pitäisi kääntää ihan päällelleen.

Keskustelu olisi varmaan paljon rakentavampaa, jos esimerkiksi puolustusministeri Rehn olisi tuonut esityksensä saliin, että otetaan vähemmän tärkeitä kohteista ensin ja sitten mennään parin vuoden päästä, jos on pakko mennä lamatilanteessa, niihin kohteisiin, joita nyt ensin nä tullaan esittämään. On yllättävää, että asetetaan asiat arvojärjestykseen tällä tavoin myös kristillisen liiton suunnalta.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä annettu sivistysvaliokunnan enemmistön teksti menee itse esitettävien lakimuutosten kanssa harvinaisella tavalla ristiin.

Mitään näin pöyristyttävää tapaa työskennellä en uutena kansanedustajana odottanut näkeväni eduskunnassa. Hyvä hallinto on mielestäni sitä, että esitykset perustuvat mahdollisimman monipuolisiin selvityksiin, joille tulee antaa myös päätöstä ohjaava arvo. Näin ei ole asiassa käynyt. Selvityksiä ei ole tehty. Lyhytnokkainen hysteria säästää on kaiken peittoava näkökulma.

Kun sivistysvaliokunnan enemmistö sanoo mietinnössään, ettei tuntikehysten supistaminen edistä yksimielisesti hyväksyttyjä koulutuksen kehittämistavoitteita — mikä hirveä tapa ilmaista asiaa — sillä tarkoitetaan, että esitys on yksimielisesti hyväksyttyjen ja voimassa olevien tavoitteiden vastainen. Sanat ja teot ovat nyt pahasti ristiriidassa, politiikan uskottavuus puntarissa.

Mielestäni vielä pahempaa on se, että hallitus väliaikaisessa lamatilanteessa yleensä saa päähänsä puuttua asioihin, joiden läpijuoksutus hallinnossa vaatii suunnattomasti lisää työtä, joka myös on pois lapsilta sekin. Koulutukseen tulisi satsata juuri laman aikana, jotta olisimme paremmin varustautuneita, kun taloudellisestikin taas menee paremmin.

Kun valiokunta toivoo, ettei yksittäisen oppilaan asema heikkene tuntikehyyksiä supistettaessa, se on hurskastelua. Totta kai oppilaan asema heikkenee, kun hän joutuu opiskelemaan suurissa luokissa ja saa vähemmän valinnan varaa opiskeltavien aineiden osalta.

Vanhassa oppikoulussa suurissa luokissa opiskeli hyvin valikoitunut oppilasjoukko. Siinä ei ollut paljon hurraamista. Tällaisia meistä tuli. Nyt nuoret opiskelevat yhdessä aina 15—16-vuotiaiksi saakka, mikä on lisännyt huomattavasti väestöryhmien tasa-arvoa. Opetuksessa se on edellyttänyt kuitenkin pienempiä ryhmiä ja tuntikehysten runsaampaa käyttöä, jotta syrjäytymistä ei tapahtuisi vaan kaikki oppilaat voitaisiin ottaa huomioon. Kysymys ei ole vain kouluaineissa edistymisestä vaan edistymisestä myös sosiaalisessa kanssakäymisessä. Kiitos peruskoulun omat nuoremme osaavat paljon sujuvammin kuin me seurustella yli yhteiskunnallisten luokkarajojen. Se on suuri vahvuus ja elämäntaito. Tätä meidän tulee arvostaa ja tukea jatkossakin ja ehdottomasti luopua tuntikehysten supistamisesta.

Hallituksen esityksessä on nyt petoksen ma-kua. Peruskoulun perustaa murennetaan, tasa-arvo vähenee, jos hallituksen esitys toteutuu. Mielestäni on väärin, että lapset pannaan suuriin luokkiin odottamaan laman ohimenoa.

Kun mietinnössä sanotaan, että opetuksen sisällöllä on oleellinen merkitys korkeatasoisen koulutuksen takaajana, tässä on selvä vaatimus ja viittaus opettajien kaikkivoipaan pedagogiseen kykyyn korvata ne vahingot, joita hallitus heille nyt aiheuttaa tuntekehyksiä leikkaamalla. En usko, että opettajat ovat koneita. Totta kai heitä rassaa niin fyysisesti kuin psyykkisesti opettaa tiukemmissa olosuhteissa. Opetuksen sisältö on tätä kautta vaarassa tuntekehysten supistusten johdosta. Vähintäänkin voidaan kysyä, mistä opettajat ottavat voimavaransa kehittää koulua yhä lisääntyvässä muutospainneessa. Koulun monimuotoisessa kehittämisessä ei voi pitää taukoja, mitä hallituksen esityksen hyväksyminen kuitenkin merkitsi. Järkevät säästämiset syntyvät kehittämistyön tuloksena, ja juuri kehittämistyön kohdalle aiheutetaan tällä päätöksellä myös vaikeuksia.

Kiinnitän vielä huomiota erityisesti hallituksen esityksen siihen kohtaan, jossa kansalais- ja työväenopistojen tuntimääriä leikattaisiin tämän lukuvuoden tasosta jopa 15 prosenttia, yhteensä noin 230 000 tuntia. Tämä vähentää opettajien työllisyyttä ja ansiotasoa merkittäväällä tavalla. Pidän ehdotusta erittäin vahingollisena ja lyhytnäköisenä myös siitä syystä, että lamasta johtuva yleinen työttömyys on kasvanut voimakkaasti ja tulee kasvamaan vielä. Kansalaisten omaehtoinen itsensä kehittäminen on kuin panisi rahaa pankkiin tulevaisuutta varten. Erityisesti lisääntynyt opiskelu atk:ssa ja kielissä palvelisi välillisesti myös elinkeinoelämää.

Hallitus on myös esittänyt, että kansalais- ja työväenopistojen kirjoittautumismaksuja nostettaisiin tai alettaisiin periä. Maksujen perintä aiheuttaa hallintokuluja, siis lisää byrokratiaa. Esityksen nettohyöty voi tätä taustaa vasten jäädä varsin vähäiseksi, kun vielä huomataan, mitä ongelmia se voi tuoda muuten tullessaan. Kirjoittautumismaksut voisivat aiheuttaa juuri niiden pois jäämistä, joille opisto on tärkeä työttömyyden ja kaikkialle tunkeutuvan kaupallisuuden keskellä. On varmaa, että jos maksuja nostetaan hallituksen kaavailemalla tavalla, opistoista jäävät pois juuri ne, joiden palkat ovat pienimmät tai joilla ei ole työtä. Sen jälkeen meillä ei ole enää tarjota näille ihmisille mitään kanavaa mielekkääseen opiskeluun muiden

samanhenkisten ihmisten kannustavassa seurassa. Nämä ihmiset pudotetaan nyt ehdoin tahdoin kyydistä.

Tuntimäärien vähentämisellä on kielteinen vaikutus myös kansalais- ja työväenopistojen kokeilu- ja kehittämistoimintaan. Näin käy, koska hallinnolliset virat vähenisivät ja opettajien opetusvelvollisuus lisääntyisi. Voimavarat eivät yksinkertaisesti riitä luovaan etsintään, niin kuin ministeri Uosukainen on käydyssä keskustelussa aikaisemmin toivonut.

Lopuksi haluan esittää erityisen huoleni tuntekehysten vähenemisen vaikutuksesta erityisopetukseen. Siitä on tänään täällä paljon puhuttu, mutta liian myöhään. Suunnitellut supistukset tulevat ratkaisevasti huonontamaan vammaisten ja oppimisvaikeuksista kärsivien lasten asemaa, ja siitä hallituspuolueet vastaavat täysimääräisesti.

Ollaan palaamassa vanhoille vuosikymmenille. Ennen kaikkea kiinnitän huomiota siihen, että tällä mitätöidään vuosikausien työ, joka asenteiden tasolla on vaadittu, jotta integroitua opetusta on ylipäättään tässä maassa voitu saada pystyyn. Tästä seikasta hallituspuolueilla ei näytä olevan aavistustakaan. Pahoittelen kaikkea tätä vammaisten ja muiden erityisopetusta tarvitsevien puolesta.

Hallitus on moneen kertaan vakuuttanut, että se voi luopua mistä tahansa esittämästään säästökohteesta, jos tilalle löydetään muita pysyviä vaikutuksiltaan vastaavia ja toteuttamiskelpoisia säästötoimenpiteitä. Näillä lausumilla hallitus on julkisuudessa ylläpitänyt jovieä tunnelmaa ja ollut antavinaan tilaa opposition rakentaville näkemyksille. On aika huomata, miten falskia ja läpinäkyvää kaikki on.

Talouspoliittisesta selonteosta edellä vapaasti lainatun tekstin tärkein sana lieneekin ollut "toteuttamiskelpoisia". Sosialidemokraatit ovat osoittaneet vaihtoehtoisia säästökohteita mm. vuokra-asuntotuotannon, maatalouden, kilpailulainsäädännön jne. alueilta, mutta ne eivät ole vain yksinkertaisesti olleet hallituksen mielestä "toteuttamiskelpoisia". Poliitikasta näyttää tulleen knoppologiaa, saivartelevaa sanataiteilua toisin sanoen. Vaihtoehtoihimme on suhtauduttu vähätellen tai ne on ylimielisesti kokonaan ohitettu.

Seurustelukyvystä on useissa yhteyksissä iloa. Päätöksenteko ei kuitenkaan ole lain kolmannessa käsittelyssä enää seurustelua, vaan asiaargumenteille perustuvaa. Tässä vaiheessa kysytään vain ja kylmästi, mikä on sanojen ja tekojen

yhteys. Hallitus on kuullut sosialidemokraattien säästövaihtoehdot, mutta sen on tunnustettava, ettei se halunnut kuunnella tai edes niistä neuvotella.

Herra puhemies! Olen sitä mieltä, ettei hallituksen esitystä pidä toteuttaa. Laman nimissä ei pidä ryhtyä romuttamaan yhteiskuntamme parhaita palveluja.

Ed. M. Laukkaselle lopuksi sanoisin, kun hän täällä vaati sisältöjen kehittämistä ja totesi, että se ei ole taloudellisista voimavaroista kiinni: Se on kuitenkin henkisistä voimavaroista kiinni, ja niitä voimavaroja hallituksen esitys toteutessaan murentaa. Näin ollen heikentyy se, mitä ed. M. Laukkanenkin tavoittelee. Mutta ehkä hän toivookin, että yhteiskunnan kouluolot järjestettäisiin tulevaisuudessa niin, että paineet yhä heikkenevän laadun takia perustaa yksityisiä kouluja koko ajan lisääntyisivät.

Ministeri Isohookana-Asunmaa ajatteli, että ertiärvaisuus kasvaa, kun päätökset menevät kuntatasolle. Tämä trendihän ensinnäkin on toteutumassa kaikilla aloilla. — Mutta tässä asiassa hän tarkoittaa sitä, että ohitetaan parlamentin tahto. Kun parlamentin tahto voi olla, että opetuksesta ei nyt haluta supistaa, hän tarkoittaa, että kuntien ei tulisikaan antaa tälle päätökselle mitään arvoa. Voivat kävellä täysin rinnoin eduskunnan yli. Se oli hämmästyttävä ajatus.

Ed. H a l o n e n : Herra puhemies! Kansainvälisen oikeuden puolella on pidetty jo vuosia, jos en sanoisi vuosikymmeniä, itsestäänselvänä asiana, että haluttaessa taata vapaan ihmisen elinolosuhteita poliittiset ja kansalaisoikeudet yhdessä taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien kanssa muodostavat sen kansallisen pohjan, jolta tulisi rakentaa.

Suomi on ollut pitkään niitä maita, joissa tätä on tosissaan yritetty tehdä ja mielestäni kohtuullisella tuloksellakin. Sen ohella, että lainsäädännössämme on kansainvälisesti ottaen myönteisiä erityistapauksia, kuten viime kaudella läpi viety päivähoitouudistus tai vaikeasti vammaisten peruspalvelujen uudistukset tai vaikkapa lastensuojelun asiakkaiden oikeus asumis- ja palveluihin, niin myös yleinen mieliala, ilmapääpiiri, oli mielestäni aikaisemmin huomattavan myönteinen tällaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamiseen.

Arvoisa puhemies! En missään nimessä halua väittää, että se olisi tapahtunut ilman vaikeuksia. Hieman kyynisesti voisi sanoa, että valtiovarain-

ministerit näyttäivät kautta historian saaton muistuttavan hämmästyttävän paljon toisiaan, ja siihenkin on varmaan omat hyvät perusteensa.

Kuitenkin omalta puoleltani sanoisin, että säästämisessä sana juustohöylä on kokenut kohdallani sellaisen inflaation, että tuskin haluan sitä edes kotikeittiössä käyttää. Pikemminkin hieman feministisesti minulle tuli ajatus, että herrat eivät ole käyneet kovin usein keittiössä, kun kuvittelevat että juustohöylä on keittiön yleistyöväline. Aivan yhtä huonosti se myöskin sopii valtiontalouden säästämisperiaatteiden toteuttajaksi.

Kuitenkin ehkä on aiheellista ja hyvä hieman yksityiskohtaisemmin katsoa, millä tavoin valtiontaloudessa on aikaisemmin säästetty, ja nähtävästi sama on nykyisenkin valtioneuvoston toimintatapojen linja.

Budjetti on tietysti se paikka, jossa yleensä pyritään saamaan menot ja tulot tasapainoon.

Mutta itse asiassa budjettiahan edeltävät keväällä tehtävät kehyspäätökset. Niiden osalta on aikaisemmin ollut tapana, että valtiovarainministeriö voi varsin hyvin itse päättää, mitkä nämä kehykset ovat. Ne annetaan tiedoksi.

Sen jälkeen on astuttu askel eteenpäin ja katsottu, että ehkäpä säästämisessä myös sektoriministerit, ne valtioneuvoston jäsenet, jotka sektoreista vastaavat, voisivat tietää hieman enemmän kuin valtiovarainministeriön budjetti-vastaavat.

Jos kuitenkin riviin asettautumista ei tässä kohdassa tapahdu, seuraava karttakepin ojenus onkin järjestelyasiakirja. Järjestelyasiakirja on tietysti siinä mielessä hyvin mielenkiintoinen väline, että siinä ovat toisena osapuolena kuntien edustajat. Ensi näkemältä voisi vaikuttaa siltä, että se on hyvin demokraattinen, kansanvaltainen, tapa tehdä päätöksiä.

Minua on aikaisemmin hämmästyttänyt se, että kun esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon, mutta tietääkseni myös opetushallinnon puolella kunnat itse tekevät varsin paljon päätöksiä, joihin toivovat valtionapua, lähettävät näitä hyvässä uskossa lääneihin ja sitä kautta edelleen ministeriöihin resurssien jakoon, tätä on moitittu ja sanottu, että keskitetty järjestelmä on leikannut kuntien siipiä. Kuitenkin samat kuntien edustajat, hieman eri housuissa, kunta-puolen järjestöjen nimissä tulevat järjestelyasiakirjaneuvotteluihin ja kertovat nähtävästi valtiovarainministeriölle ja sisäasiainministeriölle, että tosiasiaa ei kuitenkaan olisi rahaa tätä kaikkea tehdä. Voitaaisiinko laittaa hieman

pienemmät kehykset, jotta voisimme sitten vetää suitsia tiukemmalle paikallisella tasolla?

Kysymys on mielestäni monessa tapauksessa kahdenlaisen maailmankuvan yhteentörmäyksestä. Toinen on byrokraattis-keskusjohtoinen ja ekonomistin, anteeksi arvoisat ekonomistit, ekonomistin maailmankuvalla sävytetty. Toinen on sisällöllinen, jossa totta kai otetaan myös resurssit huomioon, mutta jossa nimenomaan näitä käytettäisiin välineitä jonkin muun tavoitteen saavuttamiseen.

Tätä sopimusta, järjestelyasiakirjaa, ei ole pakko allekirjoittaa. Paljon haukutun, varmaan osittain aiheestakin, Holkerin hallituksen aikana esimerkiksi ministeri Pesola ja minä kielitäydyimme allekirjoittamasta sosiaali- ja terveydenhuollon pienentyviä resurssiohjeita. Totta kai silloin arvoisa pääministerimme ja valtiovarainministerimme voivat sen jälkeen päättätettyä asian muilla, mutta sellaisella paperilla, jossa ei ole sektoriministerin nimeä alla, ei ole kovin suurta merkitystä. Toinen asia on, jos itsekkin sitä haluaa. Silloin on tietysti paras pistää nimensä alle.

Arvoisa puhemies! Mielestäni olisi hyvä eduskunnankin hieman tarkempaan tutkailla, mitä kunnallisen demokratian nimissä on aiottu tehdä. Tämän järjestelyasiakirjan puitteissa tullaan antamaan valtaa, jos näin tehdään, yhä enemmän kuntapuolen ekonomisteille, niille ekonomisteille, joilla muuta kulttuurillista taustaa ei ole. Vielä on mahdollisuus katua. Vielä on mahdollisuus vaikuttaa. Minä toivon sydämeistäni, että nimenomaan ministeri Uosukainen ja mahdollisesti myös muut olisivat tämän asian takana.

Meitä opposition edustajia on syytetty siitä, että me emme ole tuoneet vaihtoehtoja esille. Me olemme yhdessä sanoneet että säästäminen on hyvä asia ja että säästää pitää kaikessa siinä, missä vähänkään voidaan ja se on järkevää, mutta nimenomaan tällä edellytyksellä. En ryhdy toistamaan kaikkia niitä vaihtoehtoisia esityksiä, joita mm. sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän jäsenet ovat täällä tuoneet esille. Ne lienevät tuttuja hallituspuolueidenkin edustajille, koska niistä on jo varsin pitkään täällä keskusteltu.

Kysymys siitä, voidaanko opetustoimesta säästää, on myös ollut useampaan otteeseen keskustelussa. Kukaan ei ole kiistänyt, ettei sieltäkin voida säästää, nimenomaan siten, että järkevästi hoidetaan asioita uudella tavalla. Kysymys on nimenomaan siitä, että nyt meille

tuotu säästöehdotus on meidän mielestämme kaavamainen eikä toteuta niitä tavoitteita, joita on aiottu nimenomaan opetustoimen näkökulmasta katsottuna.

Väittäisin jopa, että taloudenkin näkökulmasta voi lisäkustannuksia tulla. Niin ovat eräät edustajat täällä jo sanoneetkin puhumalla siitä, millä tavoin opetuksen teho todennäköisesti vähenee, samoin kuin siitä, että järjestyshäiriöissä saattaa tulla epäsuotuisaa kehitystä. Se totta kai on erityisen valitettavaa niiden lasten osalta, jotka ovat sitä itse aiheuttamassa, mutta kyllä se kaikkienkin kohdalla nimenomaan kouluviihtyvyyttä, oppimismotivaatiota ja muuta sellaista on vähentämässä.

Tässä suhteessa yhdyn niihin edustajiin, jotka ovat pyytäneet meitä kaikkia katsomaan peiliin. Olemme toki kertoneet kaikille hyvinkin hurskastelevasti, että hyviä kansalaisiahan meitäkin on tullut yli 40 oppilaan ryhmissä. Mutta uskoisin, että ne myöhäisheränneet meitäkin, jotka ovat aikuisena pyrkineet lisäämään vaikkapa kielitaitoaan niiden pakollisten englannin ja ruotsin lisäksi, voivat sanoa, että kyllä silloinkin säästettiin väärässä kohdassa. (Ed. Kemppainen: Jossakin on säästettävä!) — Missä kohdassa olisi säästettävä, siitä oppositio on esittänyt rakentavat, yksityiskohtaiset ehdotuksensa.

Minua itseäni on hieman hämmästyttänyt se, että kun käsittääkseni ne taidot, joita Suomen armeijassa opetetaan nuorille miehille, ovat kuitenkin jossain määrin suppeampia kuin ne, mitä opettajiemme pitäisi opettaa lapsillemme ja nuorillemme kouluissa, niin mistä kummasta johtuu se, että armeijan opetusvelvollisuutta ei tässä suhteessa tehosteta. Asevelvollisuusaika on kuin ennen peruskoulua. Eikö missään nimessä hallituspuolueiden miespuolisille kansanedustajille sopisi ajatus siitä, että me voisimme vähentää tälläkin puolella turhaa?

Tässä suhteessa haluan, arvoisa puhemies, tuoda esille sen, että minun mielestäni oivallinen tapa tässä uudessa dialogissa on eduskunnan naiskansanedustajien yhteinen julkilausuma, jossa me vakavasti kiinnitimme huomiota siihen, että asevelvollisuusaikaa voisi lyhentää. Me emme usko, että maanpuolustuksemme olisi niiden kuukausien varassa. Me uskomme, että armeijassa on ammattipätevää henkilökuntaa ja se, mitä sotilaille opetetaan, voidaan tehdä lyhyemmässä ajassa. (Ed. Kemppainen: Se tehdään isommissa ryhmissä!) Mutta arvoisat miespuoliset kollegat eivät tunnu ot-

tavan tähän kantaa. (Ed. Laine: Kanta on!) Toivotan menestystä ainakin hallituspuolueiden eduskuntaryhmille tässä asiassa ja sen eteenpäinviemisessä.

Mitä tulee muutoin koulutoimessa säästämiseen, on tietysti kovasti hurskasta sanoa niin kuin ed. M. Laukkanen, että ei raha kaikkea tee. No, ei tietysti tee, mutta kun hän oli niin ihastunut tähän marxilaiseen kirjallisuuteen, ehkä hän tuntee myös sanonnan, että ”rahalla on virkistävä voima”. Kysymyksessä oli kyllä Brecht eikä Marx tällä kertaa. Tässä mielessä voin ottaa pari esimerkkiä.

Edellisen hallituksen aikana steinerkouluasiat olivat etenkin turkulaisten puolelta hyvin usein esillä, ja minä kyllä vakuutuin siitä, että rahalla olisi ollut kovin virkistävä voima mm. steinerkoulun asioiden järjestämisen suhteen. Sen tiedon, että sillä ei olekaan tätä virkistävää voimaa, olisi voinut tuoda ajoissa, ja tietysti se voidaan edelleen ottaa huomioon.

Toisen esimerkin, jotta emme pysyisi liikaa vasemmistolaisviritteisessä puolessa, ottaisin opistopuolelta. Tämä hallituksen esitys säästämisestä oli tehty sen verran nopeassa tahdissa, että se oli tehty vain yhden vuoden tasolla. Huomasin itse läheltä seuranneena, että mm. Turun Auralalle tai Tampereen Ahjolalle olisi käynyt niin, että ne olisi käytännössä lopetettu, koska ne kyseisenä laskelmavuonna olivat remontti-ym. syistä hyvin alhaisella toimintakapasiteetilla. Onneksi valiokunta tämän kohdan on korjannut, mutta se vain osoittaa, millä kiireellä tätä asiaa on hoidettu. Voin varmuuden vuoksi sanoa niille, jotka eivät tunne näitä opistoja, että ne ovat Suomen Setlementtiliiton piiriin kuuluvia opistoja, joten tässä suhteessa teillä ei pitäisi olla mitään pelkäämistä, vaikka olenkin liiton puheenjohtaja.

Kaiken kaikkiaan uskon, että sama hätäisyys on nyt vaivana muutoinkin tämän opetustoimen säästämisen osalta. Me voimme vielä joutua katkerasti katumaan tällaisia pikaistuksissa tehtyjä säästöjä. Tässä suhteessa ed. Rauramon puheenvuoro täällä oli luottamusta antava, eikä voi muuta sanoa, kuin että juuri hänen laillaan mekin haluamme kertoa, että pistetään mieluummin säästökohteet riviin ja katsotaan sitten yhtä aikaa, mitä mistäkin pitää ottaa pois. Tuumataan ensin hetki, ja silloin se on puoliksi tehty, niin kuin suomalainen sananlasku sanoo.

Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että sen lisäksi, että nyt teemme parhaan palveluksen

suomalaiselle yhteiskunnalle äänestämällä tätä hallituksen esitystä vastaan sekä myöhemmin myös käyttämällä lepäämäänjättämismahdollisuutta, jatkossakin meidän tulisi varoa erityisesti sitä, mitä lama merkitsee yhteiskunnan mielialan suhteen. Lama ei ole vain talouspoliittinen ilmiö. Lama on ennen kaikkea yhteiskunnallinen ilmiö. Ne, jotka ovat historiasta kiinnostuneita, muistanevat varmaan omankin vuosisatamme ajalta sen, miten taloudelliseen lamaan on liittynyt hyvin usein myös muita ei-toivottavia ilmiöitä.

Palaan siihen, mistä puheenvuoroni aloitin. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien elimellinen yhteys vapausoikeuksiin on nähtävissä historian saatossa. Ensimmäinen menee tss, ja lopulta ei ole vapaudellakaan niin väliä. Varokaamme sellaista yhteiskunnallista ilmapiiriä. Historian virheitä ei pitäisi toistaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Väyrynen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Halonen käytti varsin ansiokkaan puheenvuoron pohtien asioita hyvin monipuolisesti, mutta tästä pohdinnasta puuttui yksi näkökohta, jonka takia pyysin tämän vastauspuheenvuoron.

Meillä tämän päivän yksi ongelma on korkea kustannustaso, ja koulupuolella se tarkoittaa palkkoja. Minusta meidän pitäisi tutkailla myös sitä mahdollisuutta, löytyykö yhteiskunnasta niin suuri vastuullisuus, että me olemme kaikki valmiit tinkimään ansiotasostamme. 15 prosenttia pois palkkatasosta, niin ei tarvitse tippaakaan keskustella tämän tyypisistä toimenpiteistä, mutta se edellyttää sitä, että järjestelmä viedään läpi koko yhteiskunnan. Ei toki pidä koskea pieniin eläkkeisiin ja vastaaviin, mutta silloin pitää sopia kaikkien kanssa siitä, että 15 prosenttia ansiotasosta pois, niin ei tarvitse pohtia tämän tyyppisiä ikäviä asioita.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Halonen piti todella ansiokkaan puheenvuoron, jossa hän myös esitti vaihtoehtoja, mikä on erinomainen asia. Vielä pienenä täydennyksenä ja tukena hänen ajatuk-

silleen vaihtoehtona varojen säästämistä varusmiespalveluspuolella todettakoon se, että 70-luvulla kenraali Keinonen laati tarkan ohjelman siitä, kuinka varusmiespalvelua voidaan merkittävästi lyhentää ja säästää valtion varoja ja keskittyä olennaiseen.

Toinen merkittävä tuki sille, mitä ed. Halonen totesi, on se, että jos opettajia tehdään työttömiksi, niin eivät suinkaan valtion menot paljonkaan pienene sen takia, että meillä on ansiosidonnainen työttömyysturva. Sillä puolella tulevat kustannukset välittömästi takaisin. Ainoastaan pienille lapsille ja tuleville kulttuurihenkilöille tästä aiheutetaan vahinkoa eikä mitään muuta.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Pulliaiselle: Sivistysvaliokunnassa asiantuntijoilta saamani tiedon mukaan yhtään vakituista opettajan virkaa ei näiden säästöpäätösten toteutuessa tulla lopettamaan. (Ed. Hämäläinen: Entäs tuntiopettajat?)

Ed. Haloselle aivan lyhyesti: Mitä tulee eduskunnan naiskansanedustajien nimissä annettuun yhteiseen julkilausumaan, ihmettelen, että ed. Halonen voi tällaiseen vedota, koska julkilausuma on annettu pienen ryhmän toimesta kaikkien naisten nimissä. Esimerkiksi itse en ole ollut paikalla, eikä moni oman puolueeni naiskansanedustaja edes tiennyt, että tällainen julkilausuma annetaan. Minusta tämä osoittaa, minkälaisia ovat perusteet, mihin perustuvat nuo säästömahdollisuudet.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teillä on aivan varmasti mahdollisuus eduskuntaryhmässänne asiaa käsitellä. Naiskansanedustajat eivät suinkaan ajatelleetkaan, että asia on sillä selvä. Me emme ole tässä mielessä mitään untuvikkoja. Voimme olla varmoja siitä, että asia otetaan eri eduskuntaryhmissä esille, emmekä siinäkään usko, että kaikki ovat asian takana, mutta se on ainakin varteenotettava vaihtoehto, josta mitään haittaa ei ole.

Lisäksi haluaisin vastata ed. S-L. Anttilalle, että mitä tulopolitiikkaan tulee, niin SAK:n puheenjohtaja Ihalainen on tässä suhteessa esiintynyt julkisuudessa tavattoman rakentavasti hallitukseen päin. Teidän ei tarvitse muuta kuin ojentaa kätenne teille ojennettuun yhteistyön käteen ja ryhtyä viemään asiaa eteenpäin. Onko se sitten 10 vai 15, sitä sopii miettiä. Mielestäni

puheenjohtaja Ihalaisen malli näytti huomattavasti pidemmälle viedyltä kuin täällä esitetyt välihuudot.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harjan esiin ottama naiskansanedustajien yhteisvaihtoehto ja siitä irtisanoutumistarve, joka on jo aiemmin tullut tämän asian käsittelyn yhteydessä selkeästi esiin kokouksen naisedustajilta, kertoo ehkä siitä, mikä tulevaisuus meillä on, kun säästöohjelma toteutuu, eli sisälukutaito heikkenee. Me emme ole kertaakaan lukeneet paperia, jossa lukisi, että tämä on kaikkien naiskansanedustajien kanta, vaan se on naiskansanedustajien tapaamisen muodostama kanta, ei kaikkien naiskansanedustajien kanta.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin paljon puhuttu ja keskusteltu tuntekehyksestä, enkä siihen enempää puutu.

Minua todella hämmästyttää, miten täällä on suhtauduttu opettajiin kahdella eri tavalla. Aivan kuin tuntiopettajat eivät olisi ihmisiä tai aivan kuin he eivät olisi ollenkaan opettajia. On todella vähätelty sitä työttömyyspanosta, mikä tulee tuntiopettajien työttömiksi joutumisen takia. Erikoisen huolestuneita ja hätäntyneitä tässä tilanteessa ovat esimerkiksi opettajiksi juuri valmistumassa olevat nuoret. Todella hämmästelten ihmisten karsinointia ja kahteen kastiin laittamista.

Ed. S-L. Anttila puhui säästötalkoista, jota sanaa täällä on paljon muidenkin osalta viljelty, mutta ed. S-L. Anttila viimeksi toi esiin 15 prosentin talkoot kaikille. Kysyisin ed. S-L. Anttilalta: Onko teidän linjanne se, että niiden ihmisten, jotka tienaa esimerkiksi 40 000 vuositasolla ja joita tästä maasta löytyy äärettömän paljon mm. myymälöistä, tehtaista, osakatoista, elämäntasossa ja työttömien elämäntasossa jotakin tinkimistä?

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken esitettyyn kysymykseen vastaan: Kuten vastauspuheenvuorossani sanoin, ei pidä tinkiä niiltä, jotka elävät kaikista pienimmän toimeentulon varassa. Nythän hallitus on erään paalutuksen asettanut kansaneläkemaksun kohdalla. Siellä on paaluna 80 000 markkaa, eli jokin tämän tyyppinen raja täytyy tuki olla. En suinkaan ole leikkaamassa pienituloisimmilta. Jos meillä ei ole valmiutta yhteisesti

näistä säästöistä sopia, niin me emme Suomen kansantalouden ongelmasta todella pääse eteenpäin. Se alentaa samalla kustannustasoa, kun olemme valmiit tinkimään.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa puhemies! Kaikkien näiden runsaiden puheenvuorojen jälkeen haluan vain vielä kerran muistuttaa kaikille, varsinkin täällä salissa olijoille, että koulutusmenot eivät todellakaan ole kulutusmenoja. Koulutuksen säästötoimet eivät ole mitään säästöä. Tässä on pohjimmiltaan kyse elämänarvoista ja nimenomaan siitä, haluammeko me painottaa henkisiä arvoja: koulutusta, kulttuuria, sivistystä, materiaalistien arvojen ja näkökohtien sijaan. Jokainen markka, minkä ns. säästämme tuntekheysasiassa, on poissa lapsiltamme. Se varmasti myös kostaatuu meille myöhemmin maksettavaksi.

Vihreä eduskuntaryhmä on kaiken aikaa vastustanut puheena olevia lakiesityksiä, ja äänestämme niiden hylkäysesityksen puolesta.

Ed. Gustafsson: Rouva puhemies! Pyydin puheenvuoron kuunnellessani ed. M. Laukkasen puheenvuoroa. Koska hän siinä nostatti esiin eräitä vähän periaatteellisempia asioita, ajattelin käyttää puheenvuoron täältä korokkeelta.

Ed. M. Laukkasen puheesta ymmärsin rivien välistä, että kritiikki suuntautui sosialidemokraatteihin, niin että me muka joistakin puoluepoliittisista syistä suhtaudumme sillä tavalla kielteisesti tähän hallituksen esitykseen kuin suhtaudumme. Luulen, että viimeistään, jos ed. M. Laukkanen olisi ollut kuuntelemassa ed. Tarja Halosen henkevää ja syvällistä puheenvuoroa, olisi käsitys muuttunut, jollei se sitten meidän muiden puheenvuoroista ole välittynyt.

Olisin palauttanut ed. M. Laukkasen mieliin, hänhän edustaa keskustapuolue maalaisliittoa, että jo maalaisliiton ajoista lähtien sosialidemokraatit ja maalaisliitto-keskusta ovat yhdessä rakentaneet yliverhoisen korkeatasoisen yleissivistävän peruskoulutusjärjestelmän Suomeen.

Kun ed. M. Laukkanen ilmeisesti tietämättömyyttään, en usko, että se oli tahallista, antoi ymmärtää, että erityisesti sosialidemokraateilla olisi jotakin yleissivistävän peruskoulun pedagogista kehittämistä vastaan, niin torjun sen jyrkästi.

Yritin saada eduskunnan pikakirjoituskansliasta ed. M. Laukkasen puheenvuoroa. Sitä ei

kuitenkaan tähän hetkeen mennessä ole tullut. Mutta ed. M. Laukkasen puheenvuorossa annettiin ymmärtää, että me olisimme ihannoimassa jotakin tasapäistäväää peruskoulua ja torjuisimme — edustaja viittasi, eräisiin pedagogioihin — montessori-, freinetpedagogioihin perustuvat koulukokeilut.

Tämä on minusta raju ja sanoisinko ehkä johonkin Ajankohtaisen kakkosen pikaohjelmaan sopiva väite, mutta koska minulla on mahdollisuus se täällä hyvän ajan kanssa korjata, niin teen sen. Täällä olevat sivistysvaliokunnan jäsenet, jotka olivat työskentelemässä viime eduskuntakaudella, voivat korjata väitteeni, jos puhun nyt palturia.

Nimittäin myös jo mainittuun koulutuspoliittiseen selontekoon olimme, sosialidemokraatit, kokoomus, keskustapuolue, hyvässä yhteistyössä kirjaamassa tulevaisuuden yleissivistävän peruskoulun kehittämisen suunnan. Mitenkään ylisanoja käyttämättä uskallan sanoa, että sosialidemokraatit olivat eturintamassa hyväksymässä ja kirjaamassa seuraavaa ajatusta, jonka ed. M. Laukkaselle erityisesti luen: ”Eduskunta pitää tärkeänä, että peruskoulujärjestelmän sisällä voidaan suorittaa pedagogisia kokeiluja ja ottaa käyttöön vaihtoehtoisia pedagogioita, mm. freinet- ja montessorimenetelmiä. Näitä tulee voida soveltaa sekä luokka-, oppiaine- että koulukohtaisesti. Kunnan päätöksellä tulee voida luoda peruskoulujärjestelmän sisälle sellaisia vaihtoehtokouluja, joiden oppilaaksituloalue kunnan sisällä ylittää koulupiirirajat.”

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että minä toivon ja tiedän sosialidemokraattisten koulutuspoliittikojen toivovan, että kunnan eri alueilla olevat koulut voivat profiloitua ja kehittyä omien sisäisten taitojensa ja halukkuuksiensa mukaisesti. Tamperelaisena toivon, että Pispalan koulu, Hervannan koulu, Tammelan koulu profiloituaan voisivat poiketa ja kehittyä sillä tavalla kuin koulun johtokunta, opettajakunta ja koulun henkilökunta haluaa. Ei meillä ole mitään tarvetta normeerata tai kahlita sitä kehitystä, joka ammattitaitoisesti ja demokraattisesti kouluissa ja koululautakuntienkin väljässä ohjauksessa tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tuoda erään näkökulman vielä käytyyn keskusteluun erityisesti aikuiskoulutuksen osalta.

Tämä hallituksen säästölakiesityshän ei esimerkiksi kansanopistojen osalta ota lainkaan huomioon sitä, että valtio jo nyt säästää menojaan maksamattomien valtionavun lopputilitys-

ten kautta vuositasona noin 30 miljoonaa markkaa. Meille sivistysvaliokunnassa annetun selvityksen mukaan valtionavut ovat osittain maksamatta vuodelta 1988 ja kokonaan vuosilta 1989 ja 1990. Tästä muodostuu noin 50 miljoonan markan tavallaan pakkolaina opistoilta valtiolle. Tältä osin hallituksen nyt esittämät li-säsäästötoimet kansanopistoille ovat todella kohtuuttomat.

Se näkökulma, mitä keskustelussa ei ole tuotu esille, on se, että me olemme nyt hyvin pahassa työttömyystilanteessa. Kansanopistot ovat oivallinen ja hyvä paikka hakea uusia eväitä mahdollisesti jopa uusiin ammatteihin. Katson, että tältä osin hallituksen säästötoimenpiteet kohdistuvat väärään koulutusorganisaatioon. Sama kritiikki sopii hyvin pitkälti myöskin kansalais- ja työväenopistojen suorittamaa kansansivistystyötä kohtaan, mutta erityisesti kansanopistojen osalta.

Ed. M. Laukkasen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin muutamalla sanalla kommentoida ed. Gustafssonin puheenvuoroa.

Ensinnäkin, ed. Gustafsson, haluaisin muistuttaa, että olennaisesti sanoin, että koulutuspoliittisia perusteita tälle hallituksen esitykselle ei ole. Minullakaan, joka puolustan hallituksen esitystä, ei ole koulutuspoliittisia perusteita olla sen kannalla. Tässä en palaa enää talouspoliittisiin perusteisiin.

Valitettavaa vain on, että tämä keskustelu on täällä saanut nyt kuitenkin puhtaasti puoluepoliittisiin tarkoituksiin tähtäävän sävyn eikä niinkään vapaata ja älyllistä etsintää, jolla haluttaisiin todella etsiä vaihtoehtoja koulutuspolitiikkaan. Tässä on minusta se olennaisuus.

Mitä tulee vielä ed. Gustafssonin puheenvuoroon, totean vain: Onko kehitys sitä, että vuosi vuodelta olisimme pienentäneet uusilla virkaratkaisuilla opetusryhmiä? Sitähän tämä loogisesti, ed. Gustafsson, tarkoittaa. Terveyskeskusongelmista viroin sanoaan, että ne ovat ratkaistavissa uusilla viroilla. Minun mielestäni sielläkään ei ongelmia ratkota uusilla viroilla, vaan niin ikään sisäisen uudistumisen, sisäisten järjestelyjen kautta. Sama periaate koskee mitä suurimmassa määrin, ed. Gustafsson, myös koulumaailmaa.

On syytä todeta vielä kerran se, että oppiminen on koulutuksen perustavoite. Minusta parhaita oppimistuloksia ei ole tavallaan legitimoitavissa minkään tietyn optimiryhmäköön mukai-

sella tavalla. Ei ole mikään vastaus, että me määrittelimme ryhmän ja sanomme, että tämän kokoisessa ryhmässä syntyy opetuksellisesti parhaita tuloksia.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei varmastikaan ole mitään optimi-ideaalikohta. Tältä osin tietysti ed. M. Laukkanen on oikeassa. Voi tietysti olla niin, että tässä taloudellisessa tilanteessa ryhmäkokojen pienentäminen nykyisestä ei välttämättä ole realistista. Mutta olennaisena on se, että hallitus on esityksillään kasvattamassa luokkia ja ryhmäkokoja. Tässä on olennainen ero nyt hallituspuolueiden ja opposition välillä.

Kun kuuntelin ed. M. Laukkanen puheenvuoroa, pohdin, johtuuko aatteellisista tai arvo-maailmasyistä, mutta kyllä ainakin sosialidemokraattisessa puolueessa ja liikkeessä koulutuksella on hyvin pitkälti tietty itseisarvonsa. Se on sitä niin aikuiskoulutuksen, ammatillisen koulutuksen kuin yleissivistävänkin koulutuksen osalta. Sen vuoksi me niin raivoisasti olisimme halunneet, että nämä säästötoimet olisi kohdennettu aivan toisella tavalla. Haluan uskoa, että käydylä keskustelulla on jokin vaikutus, kun porvaripuolueiden eduskuntaryhmät kokoontuvat elokuussa kesäkokouksiin puimaan tämän lähete-keskustelun jäljiltä ehkä sitten hallituksen uusia säästötoimiehdotuksia, joilla te meitä nyt pelotlette.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustaja, toimittaja M. Laukkanen heittäytyy nyt kyllä varsin epäloogiseksi, kun hän totesi, että ei ole koulutuspoliittisia perusteita, joilla voisi tukea tätä hallituksen esitystä, eikä hänkään sitä tee sillä perusteella. Samalla hän vihjasi siihen, että joillakuilla on pelkästään puoluepoliittisia perusteita. Minä väitän, että ainakin minulla, vasemmistoliitolla ja arvelen koko oppositiolla on vain koulutuspoliittisia perusteita eikä mitään muita. Siis on pakko todeta, että puoluepoliittiset perusteet taitavatkin olla siellä ed. M. Laukkanen taholla, koska hän väittää, että ei ole koulutuspoliittisia perusteita tukea tätä hallituksen esitystä.

Edelleen hän totesi, että oppiminen on koulun perustehtävä eikä siinä ryhmäkokomäärityllä ole tärkeintä sijaa. En tiedä, kuinka hyvin ed. M. Laukkanen tuntee koulutusta, mutta kaikki opettajat kertovat Opettajien Ammattijärjestöstä alkaen, että oppimistulokset tulevat ilman muuta heikkenemään suuremmissa ryhmissä. Se

on kerta kaikkiaan yksinkertainen totuus asiaita. Mitä suurempi ryhmä, sitä enemmän mahdollisuuksia siihen, että oppimistulokset heikkenvät ja opetuksen taso siten siltä osin on laskenut. Siis ihmettelen ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuorolle varattu aika on päättynyt.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minäkin, ed. Astala, yhdyin teidän näkemykseenne siitä, että varmasti oppimistulokset heikkenvät tietyin paikoin, kun ryhmäkoko suurenee, mutta sekään ei ole mikään itsestäänselvyys, joka toimii kaikissa mahdollisissa kouluissa samalla tavalla. Meillä on nyt jo tänä päivänä tavattoman suuria eroja oppimistuloksissa ja koko koulutuksessa riippuen siitä, mistä päin maata, mistä kaupungista ja mistä koulusta me asioita katselemme.

Sitten, ed. Gustafsson, tähän vaihtoehtoiseen koulutuspolitiikkaan ja sen korostamiseen. Kaikki se, mitä te sanoitte puheenvuorossanne aikaisempien vuosien kannanotoista, on edelleen kannatettavaa. Tältä osin en epäile, ettei sosiaalidemokraateilla ole myös halua tukea vaihtoehtopedagogioiden vahvistamista, mutta siitä huolimatta muistutan, että edellisessä puheenvuorossani kysyin, mistä sitten johtuu, että nämä vaihtoehtopedagogiat voimistavat yhä asemaansa.

Tosin sen puheenvuoron jälkeen kuulin ed. Kasuriselta, että steinerkouluissa on tänä päivänä oppilaspaine kuitenkin selvästi vähentynyt siitä, mitä se oli ehkä vuosi tai kaksi sitten. Mutta siitä huolimatta ne kysymykset, joita tein koulun sisäisen uudistumisen ja koulun sisällä tehtävien uudelleenjärjestelyjen osalta, ovat mielestäni sellaisia voimavaroja, joihin ei koulu maailmassa ole riittävässä määrin puututtu. Eräs koulutoimenjohtaja kertoi minulle juuri tänään, että hän joutui kerran tilanteeseen, jossa hän joutui pohtimaan, voiko koulu säästää, mutta lainsäädäntö esti silloin suunnitteilla olevat säästötoimet.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Vasemmisto on ollut täällä huolissaan siitä, voidaanko tuntikeyhykseen tehdä leikkauksia huolimatta kristillisestä vakaumuksesta ja kristillisistä perusarvoista. Kysymys on oikeutettu, mutta on tietysti toivottavaa, että vasemmisto olisi johdonmukainen aina ollessaan huolissaan

kristillisistä arvoista, ettei käy niin, että vasemmisto vetoaa käytännössä Raamattuun silloin, kun sillä voidaan lyödä päähän niitä ihmisiä, jotka puhuvat kristillisten arvojen puolesta. Tämähän muistuttaisi sitä, että luetaan niin kuin piru Raamattua.

Mutta haluaisin lyhyesti todellakin käsitellä asiaa sen kristillisen vakaumuksen pohjalta, jonka omaan. Puheenvuoroni on väkisinikin enemmän tai vähemmän spontaani, koska olen innoitettu asiaan vasta vasemmiston peräänkuulutuksen jälkeen. (Ed. Jaakonsaari: Hyvä! Seisovat vedet liikkeelle!)

Ensinnäkin on tietenkin tosiasia se, että tuntikeyhyksen leikkaaminen on kipeä ratkaisu, mutta syy on taloudellisessa tilanteessa. Kun tähän taloudelliseen tilanteeseen on ajauduttu, täytyy olla rehellinen siinä suhteessa, että meillä ei välttämättä ole varaa kaikkeen siihen, mihin meillä tähän asti on ollut varaa. (Ed. Gustafsson: Autoveron alentamiseen on!)

Suomalainen yhteiskunta on elänyt vauraan hyvinvoinnin aikaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei meillä olisi ollut aina köyhiä, mutta suurin osa väestöstä on elänyt kansallisenkin mittapuun mukaan hyvin. Jos otamme mukaan kansainvälisen viitekeyhyksen, on kiistatonta, että Suomi on ollut ja on yhä yksi maailman rikkaimmista maista. Taloudellisen laman tajuaminen on osoittautunut yhtä katkeraksi kuin hurjan juhlinnan jälkeinen krapula. Tuntuu kuin elämä olisi jollain tavalla katkolla suomalaisessa yhteiskunnassa laman vuoksi.

Ne, joista tältä tuntuu, ovat unohtaneet kansainvälisen tilanteen. Kehitysmaissa kuolee joka päivä yli 40 000 lasta. (Ed. Jaakonsaari: Mikä merkitys tällä on?) — Täällä kysytään, mikä merkitys sillä on. Sillä on se merkitys — minä huudan kilpaa teidän kanssanne, koska uskoisin, että minulla on oikeus puhua siten, että puheeni kuuluu, mutta voin myös tarvittaessa kuiskata, että — nälkä ja köyhyys on niin suunnaton, että sanat vain huonosti kykenevät viestittämään jostain siitä tuskasta, missä meidän veljemme ja siskomme hieman meistä kauempana ovat ja mihin he menehtyvät. (Ed. Jaakonsaari: Ja hallitus lisää tuskaa!)

Toinen sopeutumattomuuden syy liittyy siihen käsitykseen, että meillä olisi jokin ikään kuin luonnonoikeuteen perustuva oikeus vaatia, että meillä on tietyn tasoinen elintaso. En kuitenkaan mitenkään ymmärrä, mihin voisimme perustaa tällaisen ajattelun. En edes ymmärrä, miten voimme pitää itsestäänselvänä ja luonnonlain

mukaisena esimerkiksi sitä, että me emme koskaan olisi pakolaisia jossakin toisella puolella maailmaa.

Kolmantena seikkana haluaisin mainita sen optisen harhan, joka liittyy taloudelliseen hyvinvointiin. Hyvänä aikana julkisuudessa luodaan kuva, että meidän yhteiskuntamme olisi hyvinvointiyhteiskunta. Kuitenkin todellisuus on kaukana tästä. Viime vuosina suomalaisessa yhteiskunnassa on ollut ja on edelleen valtavia sosiaalisia ongelmia, joita tosin voidaan huonosti mitata rahassa, mutta jotka joka tapauksessa viestittävät jotakin siitä yleismaailmallisesta harhauskosta, jonka mukaan ihminen on se, joka päättää kaikesta. (Ed. Jaakonsaari: Hallitus päättää!)

Arvoisa puhemies! Tällainen uskomus on johtanut siihen ... Yritän nyt puhua ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Puhujaa ei saa häiritä.

P u h u j a: Yritän nyt puhua hieman kristillisistä arvoista, joita täällä perättiin, mutta toivoin, että jollakulla olisi kärsivällisyyttä myös kuunnella. Tällainen uskomus on johtanut myös siihen, että ihminen enää harvoin kysyy, mikä on koko elämän tarkoitus. Tämä johtuu siitä yksinkertaisesta syystä, että ihminen on menettänyt elävän yhteyden Jumalaan.

Haluun sitten lyhyesti käsitellä sitä, mikä kielteinen vaikutus tällä on ollut myös taloudellisiin seikkoihin. Kun ihminen hukkaa elämän perusarvot ja kristillisen elämäntähtäyksen, sillä on kaksi vakavaa seurausta: toisaalta rakkauden puute ja toisaalta moraalin katoaminen. Sairaukset näkyvät mm. 15 000 avioerona vuodessa kaikkine liitännäisseurauksineen. (Ed. Vähänäkki: Asiaan!) Moraalin katoaminen johtuu taas siitä, että Jumalasta erossa elävä ihminen ei voi elää ilman syyllisyyttä kumoamatta niitä käskyjä ja kieltoja, joita hän ei voi täyttää. Monet eivät jää edes tähän, vaan paaduttavat omantuntonsa ja sortuvat rikollisuuteen perustellen tätä erilaisin syin.

Taloudelliset seuraukset ihmisen elämästä ilman elävää yhteyttä Jumalaan ovat äärimmäisen synkät. Yli 800 000 rikosta vuosittain aiheuttaa kymmenien miljardien vahingot suomalaiselle yhteiskunnalle. Pelkästään myymälänapistysten kautta anastetaan vuosittain 1 miljardin arvosta omaisuutta. 300 000—400 000 alkoholista aiheuttaa myös kymmenien miljardien markkojen vahingot, puhumattakaan kaikista psyyk-

kisistä seurauksista. Liikenneonnettomuuksien vahingot ovat vuosittain noin 10 miljardia markkaa. Suomessa tehdään vuosittain noin 1 400 itsemurhaa, joista nuoria alle 22-vuotiaita on yli 300. Jokainen ymmärtää, kuinka kalliiksi tulee kouluttaa ihmistä 20 vuotta, minkä jälkeen hän ei tuota markkaakaan.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on myös sairaiden ihmisten määrä kasvanut hälyttävästi, vaikka meillä on apunamme mitä modernein lääketiede. Suomessa on satojatuhansia ihmisiä, jotka kärsivät mielenterveydellisistä sairauksista. On myös tavattoman paljon muita sairauksia, jotka enemmän tai vähemmän ovat ihmisen itsensä aiheuttamia. Mainitsen vain esimerkiksi keuhkosityövän ja sen läheisen liittynän tupakointiin.

Tähän asti ja pelkään pahoin että tästä eteenpäinkin keskitytään vain siihen, miten kaikki nämä kielteiset ilmiöt hoidetaan jälkikäteisesti kuntoon. Tämä lähentelee kuitenkin hölmöläisten hommaa, jossa peitettä pidennettiin leikkamalla sitä toisesta päästä. Näin ei kuitenkaan voida jatkaa ongelmien jatkuvasti paisuessa. Tämän vuoksi olisi välttämätöntä aloittaa suomalaisessa yhteiskunnassa laajamittainen perusarvokeskustelu, keskustelu ihmiselämän tarkoituksesta ja maailmankatsomuksesta.

Nyt tulen lopputulokseen: Jos me aloittaisimme tällaisen keskustelun ja jos suomalainen yhteiskunta kokisi syvällisen hengellisen herätyksen, niin se säästäisi kymmeniä, satoja miljoonia, ehkä useita miljardeja markkoja, ja me voisimme pidättäytyä näistä kipeistä leikkauksista. Mutta me emme voi koskaan kumota sitä yksinkertaista tosiasiaa, että sitä, mitä ihminen kylvää, sitä hän myös niittää. Suomalainen yhteiskunta on ollut täysin materialistinen, niin kauan kuin tätä materiaa on piisannut. Tämä koskee myös vasemmistoa, tämä koskee kirjaimellisesti myös vasemmistoa.

Ei ole puhuttu oikeastaan lainkaan siitä, mitkä ovat elämän tärkeimmät arvot ja minkä varassa täällä eletään. Jumalan sana siltä osin, joka sanoo, että ihminen ei elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta tulee, on vieras tämän päivän nuorisolle ja tälle kansalle kokonaisuudessaan, ja sen kipeät seuraukset näkyvät. Nyt kun eletään todellakin lama-aikaa, minä peräänkuulutan sitä, että ryhdytään tekemään jotakin syvällistä muutosta suomalaisessa yhteiskunnassa, ettei sitten tarvitse täällä itkeä, jos jostakin joudutaan tinkimään kokonaiset 5 prosenttia. Täällä on puhuttu, että

ikään kuin jokin ratkaiseva säie katkeaisi, vaikka kysymys on sadan säikeen narusta, josta vain viisi säiettä nyt katkaistaan.

Tämän syvän huolen pitäisi olla johdonmukaista aivan loppuun saakka: Miksi nuori tekee itsemurhan jo tänäkin aikana, kun tuntikehyksiä ei vielä ole edes leikattu? Miksi meidän perheemme hajoavat? Miksi meidän nuorisomme on kouluissa niin häiriintynyt, kuin se nyt on? Eihän sitä vielä voida selittää tulevalla tuntikehysten leikkauksella. Meidän yhteiskunnassamme on niin paljon kielteisiä huonoja piirteitä, että minun mielestäni meidän on vakavasti pysähdyttävä miettimään, eikä vain ihmeteltävä, miksi rahat eivät riitä tähän kaikkeen.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En enää tiedä, missä kaikkialla kristillisen liiton ja sen edustajien vastuu tällä hetkellä on. Ed. Moilanen kantoi perustellusti huolta, mutta hyvin myöhäsyntyisesti, erityisopetuksen leikkauksista tämän lain yhteydessä.

Kun ed. Vesa Laukkanen innostuneesti asteli puhujakorokkeelle, minä odotin, että hän olisi käsitellyt nimenomaan sitä, mitä tuntikehysten leikkaus merkitsee uskonnonopetukselle. Se tulee myös vaikeutumaan, ja ne tavoitteet, jotka ed. V. Laukkanen esitti, etääntyvät entisestään.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin toivonut että ed. V. Laukkanen olisi ollut paikan päällä, kun kerroin niistä ongelmista, joita mm. Settlementiliiton jäsenyhteisöjen Auralan ja Ahjolan toiminnan osalta on nähtävissä, ja ne opistot varmasti jakavat myös ed. V. Laukkanen suurimman yhteisen mittäjän.

En myöskään pystynyt käsittämään, mitä tällä kaikella puheella oli tarkoitus kertoa. Sitäkö, että kaikki nämä asiat, mitä lueteltiin, paransivat sillä, että autoveroa alennetaan, kehitysyhteistyömenoja leikataan tai tuntikehystä pienennetään.

Neuvoisin, että ed. V. Laukkanen ottaisi yhteyttä vaikkapa sellaisiin henkilöihin, jotka tietävät jotakin vapautuksen teologiasta, siitä, miten ihminen voi olla toiselle ihminen myös täällä maan päällä ja auttaa häntä köyhyydessä eikä asetu toisten yläpuolelle tuomitsemaan.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. V. Laukkanen moitiskeli suomalaista yhteiskuntaa materialisoitumisesta,

ja tähän voi varmasti yhtyä. Materialismi tarkoittaa, että henkiset arvot asetetaan aineellisten ja taloudellisten arvojen jälkeen, niitä pidetään vähemmän tärkeinä kriteereinä, jos joitakin tapahtumia arvioidaan.

Poimin ed. V. Laukkanen puheesta yhden kohdan, joka minusta oli räikeämmässä ristiriidassa hänen toivomansa periaatteen kanssa kuin mikään toistaiseksi tässä salissa kuulemani lause. Hän pahoitteli nuorten itsemurhia ja itsemurhien yleisyyttä sillä perusteella, että näiden ihmisten koulutukseen on uhrattu rahaa ja sitten he eivät tuota yhteiskunnalle mitään. Mikäli tämä on nimenomaan itsemurhan kaikkein olennaisin kysymys, niin nähdäkseni tässä ed. V. Laukkanen kannanotossa materialismi heijastuu kaikkein raakalaismaisimmalla tavalla, mitä voi ajatella.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vapaasti siteeraten Isossa kirjassa todetaan, että mitä teet yhdelle näistä pienimmistä, sen te teette minulle. Koulun erityisopetuksessa ovat juuri nämä pienimmät, he ovat niitä. Nyt kristillinen liitto kuuliaisena kepun siipiaurana on valmis hylkäämään heidätkin, ilmeisesti oppinsa mukaisesti. En näe tässä erityisen suurta johdonmukaisuutta. Nopeasti on sydän hallituksessa kovettunut.

Ed. V. Laukkanen ehdotti syvähenkistä keskustelua kuten edellisessä keskustelussakin. Yhdyin silloin mielipiteeseen ja olen edelleen samaa mieltä. Totean myös, että syvähenkistä keskustelua tarvitaan meillä jokaisella vuosikymmenellä ja koulun kohtelu tällä tavalla, sen opetustavoitteista tinkiminen ja sen mahdollisuuksien kaventaminen, ei kyllä ole omiaan tulevilla vuosikymmenillä nostamaan silloisten syvähenkisten keskustelijoiden tasoa. Ehkä ne ovat juuri sillä tasolla kuin äsken kuultu puheenvuoro tuolta korokkeelta.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vesa Laukkanen otti esiin sen, että elintaso ei ole sama asia kuin hyvinvointi. Tästä asiasta olen hänen kanssaan samaa mieltä, mutta siihen yksimielisyys ainakin tämän keskustelun osalta ilmeisesti päättyy. Hänen puheenvuorostaan puuttui loogisuus. Se, että tuntikehystä supistetaan, ei todellakaan johda siihen, että kehitysyhteistyörahoihin tulisi lisäystä niin, että kolmannen maailman ongelmat paransivat. Tämä yksi esimerkki epäloogisuudesta.

Mitä tulee tuntikehysasiaan ja sen liittymiseen erilaisiin ilmiöihin, ed. V. Laukkanen otti esiin mm. myymälävarkauudet ilmiönä, joka kuvastaa epäkohtia yhteiskunnassa ja kasvatuksessa. En kyllä millään ymmärrä, miten tuntikehysten supistaminen voi johtaa siihen, että myymälävarkauudet vähenisivät.

Toisaalta, kun puhutaan ihmisten henkisestä hyvinvoinnista, niin on erittäin tärkeä nähdä se, että esimerkiksi Jumala-suhde voi olla keskeinen osa henkistä hyvinvointia, mutta ihminen voi olla henkisesti tasapainoinen myös muunlaisen maailmankuvan pohjalta. Tällaista laaja-alaisuutta kaipaisin myös ed. V. Laukkasen ihmiskualta.

Mitä tulee myös hänen Jumala-käsitykseensä, niin toivoisin hänen laajentavan näkemystään siitä, millainen voi olla ihmisen Jumala-suhde. Se ei välttämättä ole kovin yksioikoinen sekään, vaan myös kristillisen uskon piirissä on hyvin monenlaisia ajatusmalleja.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun oppositio vastustaa sitä suurta tuhlausta, mikä liittyy koulutuksesta säästämiseen, niin se on mielestäni juuri materialismin vastaista taistelua. En ole kyllä aikaisemmin niin materialistista poliittista kulttuuria havainnut kuin tällä hetkellä. Ei enää puhutaan, että opettajat ajattelevat näin, koululaiset ajattelevat näin, lasten vanhemmat ajattelevat näin, vaan koko hallitus seuraa markkinakorkoja ja joka asiaan annetaan vastaus, että markkinat ajattelevat ja markkinat reagoivat tähän ja tähän päätökseen tällä tavoin.

Olisi toivottavaa, että tähän materialismin vastaiseen taisteluun liittyisivät myös kirkko ja ne kristityt, jotka ovat yhteiskunnallisesti suuntautuneita, sillä tämä materialismi näkyy nyt paitsi koulutuksesta supistamisessa, myös kehitysavusta leikkaamisessa, se näkyy siinä, että ympäristöä ei aseteta politiikan ykkösesityksilä jne.

Olen samaa mieltä ed. V. Laukkasen kanssa siitä, että jonkin sortin henkistä heräämistä suomalaisessa yhteiskunnassa tarvitaan. Mutta tuskin se on lainsäätäjän tehtävä. On vaikea kuvitella lakia henkisestä herätyksestä ja sille annettavasta valtionavusta. Meidän tehtävämme on tässä ja nyt huolehtia siitä lainsäädäntötyöstä, joka ei vie edellytyksiä henkiseltä kasvulta ja henkiseltä heräämiseltä, jota ilman muuta tässä yhteiskunnassa tarvitaan, ed. V. Laukkanen.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen vastauskuoroon, joka ihmettelee sitä, miten tuntikehysten leikkaaminen edesauttaa taistelussa alkoholismia ja rikollisuutta vastaan. Ihmettelen myös todella sitä kiihkeän tuomitsevaa uskonnollisuuden sävyä, mitä ed. V. Laukkasen puheenvuorossa oli. Tietyn uskonnollisuuden tai sanotaan kristillisyyden kanssa nähdäkseni oli erittäin suuressa risti-riidassa se toteamus, että ihmistä koulutetaan 20 vuotta ja sen jälkeen hän ei tuota mitään. Ihmettelen todella suuresti tätä logiikan puutetta, mitä tuossa puheenvuorossa minun näkemykseni mukaan oli.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan minäkin keskustelua niillä ehdoilla, jotka ed. V. Laukkanen viritti. Haluan ymmärtää niin, että hän halusi todistaa, että jos kansa tekee parannuksen, niin tuntikehystä voidaan leikata. Olennaista on se, että hän kuvasi sitä, kuinka kauheasti meillä menee, kuinka kaikki yhteiskunnan mittarit ovat negatiivisella puolella ja trendi on vain alaspäin. Siis toisin sanoen tällä logiikalla, mikä ed. V. Laukkasella on, tuntikehys on säilytettävä, kun kansa ei ole parannusta tehnyt ja mittarit näyttävät huonoa.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Vesa Laukkanen analysoi suomalaisten kristillisiä arvoja. Hän siis analysoi kai suomalaisten, lähes 90 prosentin suomalaisista, arvomaailmaa, joilla on kristillinen arvomaailma, koska he kristilliseen kirkkoonkin kuuluvat, näin olen aina aina kuvitellut asianlaidan olevan. Minulle tuli kyllä mieleen kuunnellessani ed. Laukkasta, että ehkä hänen pitäisi katsoa peiliin ja ryhtyä parannusta tekemään ihan omassa perhepiirissä, tämän 90 prosentin joukossa, ja ryhtyä elävöittämään Vuorisäärän arvomaailmaa, sillä me, joiden arvoja kristilliset arvot eivät ole, olemme kai ulkopuolella tämän ed. Vesa Laukkasen arvostelun. Kyllä kuitenkin olisin odottanut, että ed. V. Laukkanen olisi päätenyt siihen johtopäätökseen, että kun Afrikassa tällä hetkellä 27 miljoonaa ihmistä kärsii vakavaa nälkää, niin kehitysapumäärärahoja ei saa leikata.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä talo tekee nyt todella historiaa. Ensimmäisen kerran aatehistorian aikana materialismi ja kristillinen lähimmäisenrakkaus kyt-

ketään ja saadaan yhteen. Se on todella ainutlaatuista. Mutta en sitä yhtään ihmettele sen takia, että julkisuudessa olleiden tietojen mukaan ministeri Kankaanniemi sanoi, että kristillisten hallitukseen meno oli Jumalan johdatusta. Kankaanniemi edustaa vapaita suuntia, mutta ei kai nyt sentään niin vapaita, että näitä voitaisiin yhteensovittaa Jumalan johdatuksena, materialismi ja kristillinen lähimmäisenrakkaus. Se on vielä hullumpaa kuin kaksinaamainen kepelaisuus.

Muilta osin minun kiukkuni meni jo ohi, joten ei tästä tämän enempää.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen esitti puheenvuorossaan taloudellisten ongelmien ratkaisemista uskonnon avulla. Ed. V. Laukkanen taloudellinen analyysi oli kuitenkin niin alkeellista tasoa, että ekonomistina en missään tapauksessa uskaltaisi jättää Suomen taloudenhoitoa niisanotusti herran haltuun.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen uskomaton puheenvuoro pyrkii saamaan oikeistolaisen politiikan uskonnollisuuden varjoon. Koin loukkaavana sen, että tuodaan lähinnä rankaisumielessä, lähinnä uhkakuvana esiin tosiasioita, jotka ovat perheiden hätää, nuorten hätää, ja lääkkeeksi ei anneta maallisesti annettavaa apua vaan ainoastaan uhkakuva siitä, että emme voi heitä auttaa, jolleivät he herää ed. V. Laukkanen esittämällä tavalla.

Nämä säästötoimet, jotka tämän heräämisen ja herännäisyyden myötä ilmeisesti saataisiin, loukkaavat kristillisen ajatusmaailman omaavia henkilöitä, minua ja uskoakseni monia muita, siltä osin, että en katso, että tuomari tai kristillisen puolueen edustaja voi tulla tuomitsemaan maan päällä ihmisiä ja katsomaan, ketkä ovat ne, jotka ansaitsevat yhteiskunnan varoja, ja ketkä eivät. Ilmeisesti nämä säästötoimet tarkoittavat sitä, että niille, jotka eivät ole herännäisiä, ei tarvitse antaa koulutusta eikä maallista hyvää. Näinhän syntyy säästötoimia.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen käytti todella veret pysähdyttävän ja sykähdyttävän puheenvuoron, jota voimme itse kukin tutkiskella työhuoneessamme jälkikäteen ja mahdollisesti pyytää jopa pöytäkirjanotteen hänen puheen-

vuorostaan, että voimme laajemminkin tuota puhetta levittää.

Haluaisin ed. V. Laukkaselle sanoa, että me emme ole täällä talossa sitä varten, että olisimme jonkun, en tiedä minkä, erityisen kirkkokunnan lähetystyön kohteina, ja että tuo puhujakoroke ei ole oikea paikka nimenomaan lähetystyötä suorittaa. Afrikassa, johon ed. V. Laukkanen monin sanoin viittasi, löytyy työmaata kyllä kirkollemme. Me kaikki kuulumme johonkin kirkkokuntaan taikka sitten emme. Liittyen ed. Puiston äskeiseen puheenvuoroon, myös minä koin erittäin loukkaavana ed. V. Laukkanen puheenvuoron. Kristittynä meillä on paikkamme ja aikamme, milloin haluamme jumalanpalveluksia harrastaa ja kuunnella saarnoja. Tämä ei ole se paikka.

En halua arvioida puhemiehen menettelyä asiassa, mutta totean, että itse siinä paikalla olisin kyllä koputtanut puheen poikki, koska se ei pysynyt asiassa.

Tosin puheenvuorossa oli yksi ydin: Ed. V. Laukkanen vuolaalla puheenvuorollaan peitti itse asian eli kiinnitti kuuntelijoiden huomion rönssylyihinsä, harhaannutti väkeä siltä tosiseikalta, että kristilliset haluavat lapsen suusta ottaa leivän. Tulee mieleen edelleen samasta kirjasta, että Juudas Iskariot sai 40 kultarahaa tai hopeista — ed. Vuoristo voi tarkentaa tämän yksityiskohdan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleensä sanotaan, ettei pitäisi provosoitua, kun provosoidaan. Itsekin harkitsin, pyydänpö vastauspuheenvuoron. Mutta ed. V. Laukkanen puheenvuoron osalta, joka itse asiassa, kuten myös ed. Vähänäkki totesi, olisi sopinut paremmin herätyskokoukseen kuin parlamenttimme estradille, en voinut olla pyytämättä tätä puheenvuoroa.

Nimittäin kun ed. V. Laukkanen syytti vasemmistoa arvokeskustelun puutteesta, niin ed. V. Laukkanen ilmeisesti unohtaa täysin sen, että vasemmistolaisuuteen on aina kuulunut keskustelu arvoista. Ehkä ed. V. Laukkaselle on hyvä muistuttaa mieleen, että vapaus, veljeys, ehkä tänä päivänä lisättynä sisaruudella, solidaarisuus ja tasa-arvo ovat niitä arvoja, joita vasemmisto on aina kannattanut. Käytännön toimissa ilmeisesti, ed. V. Laukkanen, kuten esimerkiksi tuntikehysasiassa, olemme eri mieltä lähimmäisenrakkaudesta. Mutta solidaarisuus on aina pitänyt sisällään myös lähimmäisenrakkauden.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani halusin vain lyhyesti tuoda esille sen, että taloudelliset realiteetit on otettava huomioon. En itsekään kykene eikä kukaan kykene tekemään enempää kuin taloudellisesti on mahdollisuuksia.

Haluaisin myös muistuttaa siitä tosiasiasta, kun täällä puhuttiin parannuksen tekemisestä, että myönnän vilpittömästi, että se itse asiassa on ainoa asia, mitä me itse kukin voimme tehdä, eikä se maksa mitään. Haluan rohkaista itse kutakin ja ennen kaikkea itseäni siihen, että tekisimme parannuksen, rakastaisimme lähimmäistämme niin kuin itseämme, mihin Jeesus meitä kehotti. Sillä on valtavan suuri vaikutus meidän yhteiskunnassamme, jossa monet todella kipeät ongelmat totta puheen liittyvät siihen, että ihmisillä ei ole rakkautta toisiinsa, ihmisiä jopa vihataan ja te tiedätte, että jopa surmataa ja tehdään kaikkea vihamielistä.

Näin ollen itse asiassa tiivistettynä peräänkuulutin rakkautta, lähimmäisenrakkautta. Usein on vain niin, että ihmisellä itsessään ei ole voimaa rakastaan lähimmäistään. Jos tämä on tosiasia, niin kuin oli myös omassa elämässäni, silloin täytyy olla oikeus muistuttaa siitä, että Jumala on rakkaus ja hänen henkilökohtainen kohtaamisensa antaa voiman tällaiseenkin rakastamiseen.

Ed. S u h o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koululakidebatissa on tehty tuhat ja yksi kysymystä, pilkkaa ja hurskastelua säästämättä. Kuitenkin oleellista on vain yksi kysymys: Voinko loputtomiin pyytää: anna minulle lisää? Realismia on vastata: en voi. Sen tajuaminen minusta on vastuullisuutta. Se on sitä, että ottaa myös oman vastuun elämästään. Senkin koulu voisi tänä päivänä opettaa. Kertooko se sen vai opettaako se vain ensisijaisesti vastustamaan muutosta? Näkeekö se muutoksessa vain uhkan eikä yhtään mahdollisuutta? Merkitseekö muutamaa henkeä suurempi ryhmä ehdottomasti vain järjestyshäiriöitä vai merkitsisikö myös mahdollisuutta opetella pettymyksen ja erilaisuuden sietoa, niitä taitoja, joita elämä meiltä eniten kysyy, niin kuin tämäkin keskustelu tässä salissa on osoittanut?

Minusta tuntikehyksen supistamista paljon suurempaa vahinkoa syntyy siitä, jos lapsi tästäkin lainsäädännöstä oppii, että pääasia on, että ensin vastustetaan, sitten vastustetaan ja

lopuksi vastustetaan, viis siitä, miten maa maaka, että vastuu on jotakin, jonka aina joku muu ottaa.

Ed. H a c k l i n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vain lyhyesti ed. Suholalle, että kun tuntikehyksen leikkaamista vastustetaan, ei pyydetä eikä esitetä yhtään mitään lisää. Ainoastaan pyritään säilyttämään se lainsäädäntö, joka on säädetty, niin että koulutus voisi sen mukaan toimia.

Ed. H a s s i : Rouva puhemies! Uutena kansanedustajana minun täytyy ihmetellä, onko viime torstain jälkeen, jolloin muistaakseni viimeksi keskustelimme tästä asiasta, tapahtunut asiaa niin paljon uutta, että siitä olisi tänään tarpeen keskustella ja väitellä vielä kolmen tunnin ajan. Eduskunta on tästä saanut puhua talouspoliittisen tiedonannon ja lain aikaisempien käsittelyvaiheiden yhteydessä ainakin kolme kierrosta ja nyt on neljäs menossa.

Minun mielestäni eduskunnassa vastuullisuutta maan asioiden hoidosta merkitsisi myös se, että mietimme, mikä onärkevin tapa käyttää aikaa, joka on varmasti meille kaikille kaikkein rajallisin resurssi. Näin uutena kansanedustajana haluaisin vain esittää kaikille kansanedustajakollegoille toivomuksen, että lain kolmannessa käsittelyssä, varsinkin kun edellisestä käsittelyvaiheesta on vain muutama päivä aikaa, rajoitettaisiin vain niihin asioihin, jotka todella ovat uusia, ovat tulleet esille toisen käsittelyn jälkeen. Uskon, että tämä olisi yksi tapa kohottaa eduskunnan arvovaltaa.

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa rouva puhemies! Viime kaudella jossain määrin ihmettelin samoista lähtökohdista eduskunnan työskentelytapoja. Samat asiat puhuttiin ääritilanteissa jopa neljään kertaan.

Nyt kuitenkin toteaisin tämän asian tiimoilta sen, että keskusteluahan ei käyty lain toisessa käsittelyssä ollenkaan. Tämä on hallituksen ensimmäinen säästötoimi ja kohdentuu lapsiin ja nuoriin. Kun tältä osin jo kristilliset asettuivat puheenvuorollaan eduskunnan ylä- ja ulkopuolelle, en tämän asian tiimoilta olisi toivonut, että vihreätkin vielä näin tekevät.

Mutta ymmärrän ed. Hassin ikään kuin perusajatuksen, että kyllä tiettyä pidättyväisyyttäkin eduskunnan jatkotyöskentelyssä varmaan kaivataan. Mutta liekö tämä nyt se asia, jossa sitä olisi ollut viisainta enemmän harrastaa?

Opetusministeri U o s u k a i n e n : Rouva puhemies! Minä pyydän yhtyä lämpimästi ed. Hassin puheenvuoroon, en suinkaan siitä syystä, ettei debatti yhteenvetopuheenvuoroni jälkeen voisi ryöpsähtää; niin mitä ilmeisimmin jälleen käy, mutta minä olen samaa mieltä. Minulla on vain yksi sellainen kohta, jonka haluan tuoda teille uutena asiana, kun olen saanut vähän uusia tietoja.

Minä ymmärrän myös sen, että kun on uusia kuulijoita, edustajamme haluavat kenties kertoa myös uusille kuulijoille lehterille asiasta, ja se on aivan oikein. Kun takana meillä on sellainen käsittely, että olemme puhuneet asiasta tosiaan tuntikaupalla silloin, kun oli talouspoliittinen tiedonanto, ja sitten me käsitelimme seuraavaksi viiden tunnin ajan asiaa, minusta oli aivan luontevaa, ed. Gustafsson, että seuraavassa käsittelyssä samana päivänä ei enää keskusteltu niin, mutta tämä keskustelu oli ihan odotettavissa. Tosin tulee aina sellainen olo, että kun on jokin sellainen aihe, joka ei ole itselle niin aktueli, silloin pitäisi supistaa keskustelun mittaa. Mutta en edelleenkään ymmärrä, jos ihan samoja puheenvuoroja käytetään monta kertaa.

Mutta säästöpäätöksiä johdosta esillä oleva nimenomaan hallituksen ehdotus siitä, millä tavoin voisimme hoitaa tilanteen kyseisen hallinnon osalta, on nyt käsillä kolmannessa käsittelyssä ja päätöksentekovaiheessa. Jos oman puheenvuoroani otsikoisin, ottaisin sen otsikoksi nimenomaan pettymyksen siedon, josta ed. Suhola puhui. Pettymyksen sietoa se on silloin meille kaikille, jotka olemme kaksi kautta jo tätä ennen eduskunnassa ja sivistysvaliokunnassa asiaa edistäneet ja nyt joutuneet havaitsemaan, että rahkeet eivät enää riitä pitämään järjestelmää yllä. Tässä ovat takana ns. helmikuun manifesti ja 30.4. tehdyt säästöpäätökset.

Keskustelu asiasta ryöpsähti kuitenkin käyntiin ja sai vauhtinsa nimenomaan siinä vaiheessa ja jo etukäteen, kun oli ehdotus, jonka mukaan tuntikehystä nipistettäisiin 10 prosenttia toisaalla ja 15 prosenttia toisaalla. En enää kertaa niitä yksityiskohtia. Nyt supistusehdotukset ovat 5 ja 10 prosenttia. Ne eivät erinomaisen monien asiantuntijoiden ja kentältä saatujen kannanottojen mukaan aiheuta kaaosta. On puhuttu siitä, millä tavoin opetusmenetelmät nyt muuttuvat vanhanaikaiseksi frontaaliopetukseksi ja miten kaikki palaa vanhaan aikaan. Cygnaeuksella oli paljon hyviä asioita, mutta silti, kun on viitattu Cygnaeuksen aikaan jne., minä katson, että tämä on jonkin verran liioittelua.

Kun ajatellaan sitä, miten minä ainakin olen nähnyt seitsemää oppilasta opetettavan frontaaliopetuksena tukiopetuksessa, mikä ei varmasti ole mielekästä, ja olen taas nähnyt yksilöllistä, erinomaisen upeaa, yksilöivää ja eriyttävää opetusta 42 oppilaan ryhmässä, minä katson, etteivät nämä asiat välttämättä tosiaankaan aina riipu pelkästään ryhmän koosta. Ne riippuvat varsin paljon sekä tahdosta että taidosta, joka luokkahuoneessa vallitsee. Siihen tahtoon ja taitoon minä edelleen uskon.

Minä olen saanut muutamia tilastoja, jotka kertovat ihan kentältä, millä lailla kouluissa käy näissä paljon puhutuissa opetusryhmissä. Tässä on erilaisia, erikokoisia kouluja ja eri puolilta maata, jotta ei sanottaisi, että näitä on valitusti jollakin lailla. Keskimääräinen nousu siellä on yksi oppilas. Ei silloin kuulkaa vielä luokkien seiniä tarvitse rakentaa ja muuttaa.

Tässä on lukuja Kuortaneelta, ja kyseessä on yläaste: yhteiset aineet tänä lukuvuonna 1990—91 15,2 oppilasta, ensi vuonna 16,3; valinnaisaineiden puolella 13,2, ensi lukuvuonna 14,2. Sitten on Kiuruveden kunnasta koulu, jossa on yläasteella nyt yhteisissä aineissa 18,6, ensi lukukautena — nyt on oletettu, että muutos on saatu aikaan — 19,6; valinnaisissa 14,3 ja ensi vuonna 15,9. Lukion puolella tilanne on sellainen, että yhteisten aineiden ryhmäkokoo on nyt 22,4, ensi vuonna 25 ja valinnaisissa 14,9, ensi vuonna 15,5. Ivalon yläasteella yhteisissä aineissa nyt on 7.—9. luokilla 15,6 ja ensi vuonna 16,7; valinnaisissa 10,3, silloin 12,2. Vielä on Tampereelta: 17,3 nyt yhteisissä aineissa, ensi vuonna 18,2 ja valinnaisaineissa 14,5 ja ensi vuonna 14,7. (SDP:n ryhmästä: Ovatko nämä prosentteja vai oppilaita?)

— Nämä ovat oppilaita. Ne ovat keskiarvoja, rakas ystävä. Näillä te olette suunnitelleet tämän tasavallan koulutusta, arvoisat rakkaat sosialidemokraattiset koulutuspolitiikot. Siellä on pilkkuja käytetty juuri täsmälleen niin kuin nyt minä luen. Tähän esitystapaan on kouluissa totuttu. Mutta on esitetty myös ihmisiä työtömiksi niin, että opetusallakin laitos laitokselta on heitetty pois läänien kouluosastojakin ja jos jotakin hallitusta ja hallintoa. Eivät sielläkään prosentit eivätkä pilkut työskentele. Ihmiset siellä työtä tekevät. Tämä oli ihan selkeä huomautus näihin pilkkuihin, mutta näin se on laskettu.

Matematiikassa myös on kysymys siitä, että matemaattisesti meidän kansantaloutemmeakin asioita on pitänyt laskea ja sieltä perusteet ottaa.

Niitä laskelmia ei voinut kukaan ennustaa, ei silloin helmikuussa, ei edes nyt huhtikuussa. Pahalta näyttää, sillä niitä lakkoja, jotka esimerkiksi nyt ovat meneillään, ei ollut silloin arvioitavissa.

Otan vielä Kajaanin, vaikka pilkut ärsyttävätkin, koska olen nyt luvut saanut. Yhteisissä aineissa Kajaanissa lukiossa 26,2 ja sitten, jos on 5 prosentin säästö otettu huomioon, 28,5 ja valinnaisissa 17,8 ja ensi vuonna 19,7.

Nyt sitten, hyvät ystävät, minä totean vain, että säästö päätöksen ehdottaminen ei ole hallituspuolueiden edustajille eikä hallitukselle mieluista tehtävä, mutta se on nyt tehtävä. Tämä eduskunta nyt äänestää siitä. Lakiehdotuksen määräaikaisuus on minusta ollut siinä ainoa valopuoli, ja se valopuoli on ollut se, että sen aikana voidaan etsiä muita säästötoimia, joiden jälkeen päästään palaamaan tässä kohdassa päiväjärjestykseen.

Muistutan vielä, että opetusministeriö on valmis muuttamaan koulun resursseja koskevia säännöksiä niin, että koulujen mahdollisuudet voimavarojen kohdentamiseen paranevat. Tarkoitan erityistehtävien, kerhotuntien, tukiopeutuksen ja erityisopetuksen voimavaroja, joita voimassa olevissa säännöksissä käsitellään erillisinä resursseina. On perusteltua odottaa, että koulut pystyvät päättämään näiden opetustyötä tukevien ja rikastuttavien toimintojen ja varsinaisten opetustuntien käytöstä niin, että resursseja käytetään oppimisen kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Resurssisäännösten muuttaminen tältä osin kuitenkin on niin monimutkainen järjestely, että tähän yhteyteen säännösten muutosta ei voitu sijoittaa. Me todella halusimme katsoa ja odottaa vaihtoehtoja hamaan loppuun saakka, mutta numeroiksi, rah summiksi muutettuja vaihtoehtoja ei riittämiin löytynyt, ja tämä on tosiasia. Opetusministeriö on kuitenkin valmis tuomaan vaikkapa ensi syysistuntokaudella eduskunnan käsiteltäväksi tätä koskevat lainmuutokset.

Muistutan vielä, että henkinen kasvu ei kuitenkaan riipu pelkästään rahasta.

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Opetusministeri Uosukainen yrittää vakuuttaa meitä tuntikehyksen leikkaamisen autuudesta keskiarvoilla. Kuitenkin kaikki tiedämme, että keskiarvot ovat tiettyjä lukuja. Ne eivät kuvasta asiaa, ovat lukuja, joilla verrataan esimerkiksi koko maassa tilannetta, ne eivät kuvasta kunkin koulun todellisuutta. Tosiasiassahan luokissa ei ole

oppilaita 14,5 taikka 18,2. Tuntikehyksen leikkaaminen merkitsee sitä, että enää ei voida jakaa kuten tähän asti esimerkiksi kielten tunneilla 32:n tai 30 oppilaan ryhmää kahdeksi, koska ei ole kehystä. Silloin siellä ei ole 18,2 oppilasta vaan siellä on 30 oppilasta ryhmässä, jossa ennen oli 15 tai 16. Tätä tuntikehyksen leikkaaminen käytännössä merkitsee eikä keskiarvoja.

Ed. Astala: Arvoisa rouva puhemies! Olen sitä mieltä, että kymmenen viime vuoden aikana lakiesitys koulutuksen alueella on kielteisin ja tuhoisin seurauksiltaan, joten totta kai asiasta pitää puhua.

Opetusministeri esitti todella keskiarvolukuja, niin kuin ed. Hacklinkin totesi. Valiokunnassa opetushallituksen asiantuntija ja opetusministeriön edustaja totesivat molemmat, että asiassa ei kannata esittää mitään keskiarvolukuja, koska hajonta on niin suuri, että keskiarvoluvut eivät kuvasta asian totuutta. (Min. Uosukainen: Sen takia ne esitettiin juuri koulukohtaisesti, ed. Astala!) — Haluan todella välihuutoon vielä vastata, että minä toivoisinikin, että opetusministeri lähettäisi, kohteliaaseen tapaansa tietenkin, vastauskirjeen OAJ:lle ja kertoisi siinä, miten kaikki OAJ:n asiantuntijat, kaikki opettajat, jotka sen piirissä ovat asiantuntijoina toimineet, ovat täysin väärässä. Tässä ei tapahdu mitään sinänsä niin kovin kielteisistä asioita. Siis lähettäkää viestinä OAJ:lle tällainen kirje, sillä OAJ:n piirissä ovat opettajat asiantuntijoita, enkä voi ymmärtää, miten yhtäkkiä opetusministeriö on ryhtynyt ajattelemaan, etteivät he olekaan. (Min. Uosukainen: Minä olen OAJ:n jäsen!) — Sen tähden juuri!

Ed. Laakso: Rouva puhemies! Nähdäkseni olisi kohtuullista, että eduskuntaa pidettäisiin informoituna niistä keskusteluista, joita opetusministeriö on käynyt mm. kunnallisten keskusjärjestöjen kanssa. Yhtä kohtuullista olisi myös se, että tämän keskustelun alussa ministeri Uosukainen olisi kertonut meille näistä keskusteluista, joista me saamme nyt lukea lehdistä, joista me emme ole saaneet informaatiota valiokunnissa emmekä eduskuntakeskustelun aikana. Eikö ole varsin kummallinen tilanne se, että eduskunta, joka päättää asiasta, saa lukea tämän päivän lehdistä, että päättää-pä eduskunta mitä tahansa, vaikka eduskunta hylkäisi esityksen, niin kiertotietä eduskunnan hylkäämä tai yli valtiopäivien äänestämä esitys joka tapauksessa aiotaan toteuttaa? Eikö

olisi kohtuullista se, että ministeri Uosukainen kertoisi edes eduskunnalle tällaisista suunnitelmista, tällaisista keskusteluista ja siitä, minkälaisia muita vaihtoehtoja keskusteluissa on ollut esillä?

Tiedustelin sivistysvaliokunnassa myös kysymystä. Silloin saimme vastauksen, että min-käänlaisia vaihtoehtoisia suunnitelmia ei ole laadittu, mutta nyt yllättäen me luemme lehdistä, että suunnitelmat ovat valmiina, toteuttamiskelpoisia ja aiotaan viedä lävitse, olipa eduskunnan kanta mikä tahansa. Mitä kansanvaltaa tällainen on? Onko tämä sitä uutta poliittista kulttuuria, jota keskusta ja kokoomus nyt mainostavat?

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! On paljon puhuttu tänäkin päivänä uudesta poliittisesta kulttuurista. Tämä nähtävästi on eräs esimerkki siitä, mitä porvarihallitus nyt aikoo harastaa. Ensin otetaan lapset kohteeksi, sitten tulee työväestö, sitten vanhuksat ja vammaiset jne.

Mutta kun tulee syksy, täällä tullaan varmaan monenlaista kädenväntöä käymään siitä, aiotaanko puuttua mm. maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan. Epäilenpä, että sieltä on tulossa sellainen esitys, joka pitää sisällään sen, että jos maataloustulolakia ei muuteta, ei voida puuttua eli siltä alueelta ei voida säästää. Muun muassa tämä asia varmaan tulee syksyllä olemaan hyvin ajankohtainen.

Tämä, että kävellään eduskunnan yli eli sovi-taan ja jopa suorastaan painostetaan kuntien keskusjärjestöjä sitten toisen tien kautta hyväksymään säästöjä kunnissa, on hyvin arveluttava tie. Silloin ei ole enää demokratialla mitään osaa yhteiskunnassa, jos eduskunta, jonka kansa on valinnut, ei voi enää asioista päättää, vaan ne päätetään jossakin Kaupunkientalolla tai Kunnallisliitontalolla. Ihmeellistä politiikka on, jos tämä on totta.

Ed. G u s t a f s s o n : Rouva puhemies! Oikeastaan tukisin ed. Laakson ajatuksia, joita toin esille tänään jo omassa pääpuheenvuorossani, joka koski hallituksen kiertotoimia tarkoituksena ohittaa Suomen eduskunnan valtiosääntöön perustuva tahto.

Lukusarja, jonka ministeri Uosukainen esitti, todisti sitä, että mistään katastrofista ei ole kysymys. Yksikään vakavasti otettava opposi-tion edustaja ei ole väittänyt, että tämä johtaa sen tyyppisiin seurauksiin. (Ministeri

Uosukaisen välihuuto) — Ei ole väitetty, eikä kannata kiihtyä edes karjalaisella temperamen-tilla! Ei ole väitetty näin! — Sen sijaan nämä luvut kiistattomasti osoittivat, että luokkakoot suurenevät.

Mutta jätettiin kertomatta esimerkiksi Tam-pereen kohdalta seuraavaa: Tämä säästöesitys, jos se toteutuisi siten kuin hallitus esittää, johtai-si mm. siihen, että jouduttaisiin lopettamaan yksi sopeutettavien luokka, entisellä kielellä yksi tark-kailuluokka. Jouduttaisiin lopettamaan entisellä kielellä yksi apukoululuokka, joka nykyään kulkee mukautetun opetuksen luokan nimellä. Jouduttaisiin lopettamaan yksi luokka kuulo-vammaisten koulussa, jossa nimenomaan tapah-tuu vammaisten koulutusta. Neljäntenä se vai-kuttaisi erittäin merkittävästi luokattomaan erityisopetukseen. Tältä osin en pidä filosofian lisensiaatti, ministeri Uosukaiselta kovin tieteel-lisesti pätevänä poimia muutamien koulujen esi-merkkejä. Sitten on näitä näkökohtia, joita halu-sin tässä tuoda esille.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin todeta, että on useasti jo todettu, että kunnat itse päättävät, leikataanko näistä osa-alueista, joista ed. Gustafsson puhui.

Toisaalta täällä on jo puhuttu kahdessa eri puheenvuorossa pettymyksen sietokyvystä. Ha-luaisin vain lohduttaa ja tuoda erään Raamatus-ta nousevan ajatuksen, joka auttaa meitä sietä-mään pettymyksiä. Omatkin poikani joutuvat peruskoulussa kokemaan tämän, mutta myös henkilökohtaisessa elämässä itse kukin joutuu sietämään ja kestäämään rajujakin pettymyksiä. Silloin on hyvä palauttaa tämä Raamatun sana mieleen, jossa sanotaan: ”Mitä sinulla on, mitä et olisi lahjaksi saanut?”

Jos me ottaisimme hieman kiitollisemman asenteen siihen, mitä meillä on, ehkäpä vähän paremmin kestäisimme myös ne menetykset, jotka joskus väistämättä joudumme kohtaamaan.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Me kan-sanedustajat olemme saaneet sellaista informaatiota valtiontaloudesta, että on pakko säästää ja että menot ovat suuremmat kuin tulot. Nyt kun täällä keskustellaan ensimmäisestä säästöpäätöksestä, tätä ei hyväksytä. Tässä keskustelussa on monessa yhteydessä ilmoitettu, että ei myöskään mitään muita säästöpäätöksiä tulla hyväksymään. (Ed. Gustafsson: Ei pidä paikkaansa!)

En näe tämän keskustelun perusteella mitään toivoa siitä, että tämä eduskunta yleensäkin pystyisi hoitamaan valtiotalouden kuntoon. (Ed. Jaakonsaari: Meillä on hyviä ideoita!) Oppositiolla ei ole minkäänlaista vastuuntuntoa tässä asiassa, vaan populistinen into käyttää tätä tilaisuutta hyväksi oman kannatuksensa kasvattamiseen. Uskon, että tämä tilaisuus tulee kyllä hyvin nopeasti eteen, mutta kansantalouden kannalta se on surkea vaihtoehto.

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ed. Pekka Leppänen otti esimerkiksi, että maatalous ei säästä mistään. On todella valitettavaa, että ed. P. Leppänen ei ole lukenut sitä hallituksen päätöstä, jossa maatalouden säästöksi on luettu suurempi markkamäärä kuin se, mitä nyt käsittelemme opetushallinnon osalta. Maataloudestahan säästetään vientituesta ensi vuonna 600 miljoonaa markkaa ja maatilatalouden kehittämismisrahastosta 300 miljoonaa markkaa. (Ed. Hämäläinen: Katsotaan, millainen sää tulee!) Käsiteltävänä oleva säästö on 730 miljoonaa markkaa, mikä otetaan 29 miljardin markan pääluokan budjetista. Tämä 900 miljoonaa, joka maatalouden osalta otetaan, otetaan 12 miljardista. Onhan siinä toki suhteellisestikin aikamoinen ero, ed. P. Leppänen.

Edelleen haluaisin oppositiolle todeta, että te ette todella tämän keskustelun perusteella nyt halua muuta kuin kaataa, ja se on vastuun pakoilua.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Jos ei ole vietävää, ei tarvita vientitukeakaan. Keneltä se säästyy sitten? Tämä on erittäin hyvä muistata myös. Tämä 600 miljoonaa voidaan paperilla kirjoittaa, mutta tosiaan, jos ei ole meillä vietävää, ei synny myöskään säästöä. Tämä pitää muistaa aina. (Ed. Jaakonsaari: Riippuu säästä!)

Pari viikkoa sitten ministeri Salolaista haasteltiin Brysselissä. Ohjelma tuli Suomen radion kautta ulos. Puhuttiin Suomen 20 miljardin markan maataloustuesta, joka oli viime vuonna noussut 11 prosenttia. He arvostelivat hyvin paljon suomalaista maatalouspolitiikkaa. Tämä yhtenä esimerkkinä vain siitä, että jos halutaan säästää muualta kuin perusarvoista kuten tässä tapauksessa koululaisilta, mielestäni näitä asioita pitäisi asettaa kyllä eri järjestykseen.

Täällä ovat kristillisen liiton edustajat puhuneet arvoista. Kyllä lähtisin siitä, että jos kristillinen liittokin tässä vaiheessa hyväksyy (Ed.

Jaakonsaari: Varmasti hyväksyy!) esimerkiksi asemäärärahat näin suurina kuin aiotaan, niin te haluatte, että mieluummin ihmisiä opetetaan tappamaan (Ed. Dromberg: Puolustamaan!) kuin kunniallisiksi kansalaisiksi.

Ed. K a r h u n e n : Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä, missä on ed. Gustafssonin vastuuntunto, kun hän antaa ymmärtää, että jos joudutaan luokkia lopettamaan ja yhdistämään, se ikään kuin tarkoittaisi, että näitä ihmisiä ei missään enää opetettaisi. On kyllä totta, että luokkakoot kasvavat, mutta kyllä näistä ihmisistä silti huolta pidetään ja heille oppia annetaan.

Ed. P. Leppänenkin on toistanut täällä jo niin monta kertaa tänäänkin samoja asioita, että ihmettelen, mistä se johtuu. Mutta se johtuu varmasti siitä, että yleisö lehterillä on välillä vaihtunut.

Kyllä tässä eduskunnan arvovalta on koetuksella. Se on meidän kansanedustajien sellaisten puheenvuorojen ja keskustelujen takia, joiden mukaan ei äänestettä tai eduskunnalla ei ole arvovaltaa. Meidän jokaisen on mentävä kyllä itseemme. Jos täällä puhutaan jostain demokradiasta, eikö se ole demokratian kyseenalaistamista, että vähemmistö yrittää kävellä enemmistön yli. Jos meillä olisi kunnolliset säästölait (Välihuutoja), vähemmistö ei voisi enemmistön tahoa täällä kaataa.

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden taholta on useasti syytetty oppositiopuolueita vastuuttomuudesta: emme olisi valmiita ylipäättään säästämään. Kysymys on juuri päinvastoin. Hallituspuolueille säästämistä on tehty arvo sinänsä, ilman että mietitään, mistä säästetään. Kaikki samalle viivalle ja erityisesti vielä siten, että noukitaan pois säästökohteista hallituspuolueille tärkeitä asioita.

Tämän päivän listallakin meillä on monta asiaa, joissa hallituspuolueet ovat valmiit itse asiassa vähentämään valtion tuloja. Oppositiolla on tässä tilanteessa sen verran vastuuntuntoa, että olemme valmiit päinvastoin mieluummin nämäkin tulot valtiolle ottamaan kuten tasauserosta tai autoverosta puheen ollen. Siitä kertyy vuositasona jo puoli miljardia vastapainona tälle esitykselle, joka kohdistuu lapsiin.

Mielestäni vaihtoehtoja ei hallituksen taholta esitetä, kun meille annetaan kaksi kysymystä: Haluammeko säästää lasten oppitunneista vai heidän kouluruokailustaan? Vaihtoehtoinen

kysymys on: Onko tässä tilanteessa yhteiskunnan tärkein ongelma alentaa autoveroa vai satata lasten koulutukseen?

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Ed. Astala käytti käsitykseni mukaan hyvin yksityiskohtaisen puheenvuoron siitä, minkälaisia vaihtoehtoisia säästökohteita olisi olemassa. Tällaisia puheenvuoroja on käytetty jo aikaisemmin. Luulen, että näiden puheenvuorojen toistaminen siksi on täällä välttämätöntä, että huomattava osa hallituspuolueiden kansanedustajista ei tähän keskusteluun mennessä ole ollut näitä puheenvuoroja edes kuuntelemassa. Toisin sanoen ne, jotka arvostelevat sitä, että vaihtoehtoisia säästöesityksiä ei ole tehty, eivät ole olleet salissa tai ovat tehneet salissa jotakin muuta.

Ed. Astala totesi mm., että yksi torjuntahävittäjä maksaa 100—135 miljoonaa markkaa. Niitä on tarkoitus hankkia, ed. Astala totesi, 60. Mutta tiedämme, että niitä on tarkoitus hankkia peräti 67 kappaletta, ja ymmärrämme, minkälaisesta valtavasta todellakin vuosisadan asehankinnasta on kysymys. Silloin, kun kansainvälinen tilanne oli hyvin jännittynyt ja kärkevä, Suomi tuli toimeen 40 koneella. Nyt koneita tarvitaan 67, vaikka kansainvälinen jännitys on liehtynyt. Eiköhän tässä kysymyksessä löytyisi sellainen säästökohde, jota mielihyvin voisimme käyttää mm. siksi, että lasten opetukseen ei tarvitsisi kajota.

Ed. Astala esitti myös, että me voisimme jättää rakentamatta 10 kilometriä moottoritietä, 10 kilometriä moottoritietä siitä suunnitelmasta, joka tällä hetkellä on noin 1000 kilometrin rakentamisesta vuoteen 2010 mennessä. Vain 10 kilometriä, niin saisimme samat säästöt kokoon kuin nyt te olette hankkimassa leikkaamalla. Luonnollisesti on koko joukko muitakin toimenpiteitä, jotka vaihtoehtoisesti kävisivät säästökohteiksi.

Ongelmahan tässä on se, että edes eduskunnan sivistysvaliokunnan enemmistö ei halunnut kriittisesti tarkastella hallituksen lakiesitystä ja asettaa kyseenalaiseksi opetusministeriön säästöjen suuruutta.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Pyydin tämän puheenvuoron siinä vaiheessa, kun ed. Sirkka-Liisa Anttila mainosti sitä, miten paljon maatalous säästää, eli on tehty periaatepäätös siitä, että ensi vuonna maatalous säästäisi noin miljardin. Tuolta puheelta putoaa kyllä uskottavuus pois, kun meillä on lisäbudjetti nyt käsitte-

lyssä, jossa maatalouden tukea lisätään 730 miljoonaa markkaa. Kaikki me tiedämme, että tämä ei riitä, vaan ensi syksynä tulee lisäbudjetti, jossa tulee useita satoja miljoonia markkoja lisää. Ellei maataloustulolakia voida muuttaa, mitään säästöä ei ole mahdollista tehdä.

Ed. Karhunen sanoi, että jos voimassa olisivat säästölait, niin tätä keskustelua ei tällä tavalla tarvitsisi käydä, vaan enemmistö voisi päättää. Niin voisikin. Muistutan ed. Karhusta siitä, että keskustapuolue oppositiossa ollessaan viime syksynä äänesti säästölait yli valtiopäivien.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Porvarihallituksen lahja maan porvarillisimmalle opettajakunnalle on tämä tuntikehyksen leikkaus. Nyt porvarillinen Opettajien Ammattijärjestö joutuu havaitsemaan, että koulutuspoliittisen linjan kestävyys on pelkästään vasemmiston johdon mukaisen tuen varassa. Opettajien Ammattijärjestö itse on esittänyt lukuisan joukon parempia säästökohteita opetushallinnon sisällä kuin tuntikehyksen leikkauksen. Koska porvarihallitus uskoo porvarillisia opettajia?

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppänen peräänkuulutti täällä hieman aseidenriisuntaan liittyvää keskustelua. Haluaisin tältäkin osin todeta, että mikäli noudatettaisiin kirjaimellisesti Suuren kirjan ohjetta siitä, että älä tapa, voisimme totaalisesti luopua aseista. En tiedä, onko ed. P. Leppänen itse siihen valmis, enkä minäkään muiden osalta voi tehdä mitään, mutta omalla kohdallani tein sen yksinkertaisen ratkaisun 17-vuotiaana, että kieltäydyin kantamasta asetta ja suoritin asevelvollisuuteni aseettomassa palveluksessa. Ed. P. Leppäsen ajatus on aivan hyvä, mutta se edellyttää, että kristillinen ajatus juurtuu ihmisen sydämeen niin lujasti, että hän on valmis ennemmin kuolemaan kuin surmaamaan toisen.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Viimeksi ed. Karhunen arvosteli sitä keskusteluhallukkuutta, mitä eduskunta on osoittanut nimenomaan tämän asian käsittelyn yhteydessä. Haluan kuitenkin korostaa yhtä asiaa ja haluan muistuttaa nuorempia kansanedustajia, jotka ovat tulleet ja aloittaneet työnsä. Kansanedustajalla on yksi oikeus, joka on rajoittamaton, ja se on puheoikeus. Minusta tätä oikeutta ei ole syytä asettaa kyseenalaiseksi ainakaan vielä sillä kokemuksella, mikä ed. Karhusella on eduskuntatyöstä. Toivon, että osaatte muuttaa ajatuksi-

anne jossakin tulevassa vaiheessa ja tulevissa tilanteissakin, kun kokoomus ei ole mahdollisesti hallituksessa. Minusta se, että puheoikeutta kohtaan aletaan osoittaa arvostelua, on melkoinen menettelytapavirhe.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. Alho totesi, kuinka vasemmisto puolustaa nyt porvarillisten opettajien etuja. Ehkä sosialidemokraatit voivat lainata vaaleissa keskustalta tämän kuuluisan vaalilauseen: ”Vaihtoehto on sosialidemokratia.” (Ed. Gustafsson: Puhutaan asiaa eikä politiikkaa!) Ed. Backmanhan jo esitti, mikä sosialidemokraattien vaihtoehto on, säästäminen on tulojen lisäystä. Ymmärtääkseni hallitus pyrkii juuri aikaansaamaan sen, ettei tarvitse veroja korottaa ja valtion tuloja lisätä tässä vaikeassa tilanteessa, (Ed. Laaksonen: Katsokaa seuraavaa asiakohtaa!) vaan yritetään säästää, kun on eletty yli varojemme.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Karhunen opetti eduskunnalle enemmistön ja vähemmistön mahdollisuuksia ja valtaa. Teki mieleni muistuttaa siitä, että lepäämäänjättämissäännöstö on oppositiolle annettu mahdollisuus, jolla se voi hallituksen saada myös keskustelemaan kanssaan, valitsemaan sellaiset menettelytavat ja lakiesitykset, joiden läpimenemisen hallitus myös neuvotteluilla etukäteen varmistaa.

Jos ed. Karhunen olisi ollut kauemmin eduskunnassa, hän tietäisi, että säästölakeja ja lepäämäänjättämissäännöstön muuttamista kaikkein sitkeimmin ovat kokoomus ja keskustapuolue tässä eduskunnassa vastustaneet, kun sosialidemokraatit ovat olleet sitä mieltä, että niin säästämisessä kuin uudelleenrakentamisessa voitaisiin mennä yksinkertaiseen enemmistöön. Mutta, ed. Karhunen, molemmin päin, niin ettei porvarihallitukselle anneta valtaa purkaa meidän sosiaaliturvaamme, purkaa koulujärjestelmäämme ja antaa sille sitten vallan vaihduttua mahdollisuutta taas käyttää lepäämäänjättämissäännöstöä, kun sitä uudelleen haluttaisiin rakentaa. Annetaan enemmistölle normaali länsimainen valta, mutta niin, että se toimii molemmin päin.

Ed. V. Laukkanen muistutti siitä, että pitäisi olla kiitollinen kaikesta siitä, mitä on annettu. Hänelle haluan myös sanoa, että suomalaista tasa-arvoista koulujärjestelmää ei suinkaan ole tähän maahan ilmaiseksi annettu, vaan se on ollut nimenomaan vasemmiston pitkän

poliittisen kamppailun tulosta. Siinäkin ovat porvarit olleet vaatimassa etuoikeuksiaan ja lapsilleen parempia koulutusmahdollisuuksia kuin vähävaraisilla ja Suomen työväestöllä on ollut. Tästä on monikymmenvuotiset perinteet. Sen vuoksi me haluamme pitää kiinni siitä, että tässäkin tilanteessa koulutukseen ja koulutuksen tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin ei puututa.

Ed. R ä t y : Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että kutsutaan kansanedustajat koolle ja äänestetään kyseessä olevasta laista. Kaikki paikalla olevat edustajat varmasti tietävät, kumpaa nappia painavat. Näiden päivien aikana on varmasti tullut selväksi, mistä asiasta on kysymys. Jos tämä keskustelu jatkuu, niin me emme ole kesälomalla vielä torstaina.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! En yhdy ed. Rädyn näkemykseen. Kyllä meidän täytyy perustuslaillista oikeutta saada käyttää.

Ed. Karhusen puheenvuorosta tuli mieleen, että viime viikolla tapasin erään saksalaisen poliitikon ja kysyin häneltä, mikä on suurin ongelma Saksan politiikassa. Hän sanoi, että erittäin harvalukuiset uusfasistiset nuoret. Kun halusin hänen kuvailevan, minkälaisia he ovat, hän sanoi, että yleensä heillä ei ole kokemusta elämästä, he eivät tunne menneisyyttä, Saksan kansan kohtaloa, heillä ei ole kokemusta työelämästä ja he ovat hyvissä oloissa eläneitä, yleensä hyvin koulutettuja. Heillä on kova halu ja varmuus kieltää ja rajoittaa demokratiaa, opiskelumahdollisuuksia ja sosiaaliturvaa.

Meiltä sosialidemokraateilta on tänään penätty ja perätty vastuuntuntoa. Me kannamme nimenomaan vastuuta Suomen kansan parhaasta omaisuudesta, lapsista ja nuorista.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Tässä ilmeisesti on niin, että kansanedustajat eivät ainakaan kaikki ole vielä selvillä tilanteesta, että puhumme kaikkiaan muutaman miljardin säästöistä ja kuitenkin säästöjä tarvitaan yli 20 miljardia, niin että kaikki ne hyvät ehdotukset, joita täällä on esitetty siitä, mistä pitää säästää, varmasti valtiovarainministeriössä huolella tutkitaan ja katsotaan, että monet niistäkin voidaan toteuttaa. Tässä ei siis ole kysymys siitä, että vain koulumenoja säästettäisiin. Ilmeisesti tämä koulutuksen arvossapitäminen on kuitenkin auttanut siinä, että siitä kohtuullisen vähän ha-

lutaan säästää ja se varmaan voidaan kohtuullisen pienin vaurioin toteuttaa, kun se järkevästi tehdään.

Sen sijaan on paljon muuta lisää säästettävää, josta varmaan joudutaan keskustelemaan yhtä pitkään. Esimerkiksi hävittäjänhankintojen kohdalla tilanne on se, että ne korvataan vastaostoilla. Periaatteessa se muistuttaa Neuvostoliiton vanhaa vaihtokauppaa, jolloin suomalaista työtä voitiin vaihtaa siihen, mitä Neuvostoliitosta tuotiin. Säästö siinäkin ei tule olemaan niin suuri kuin hävittäjien hinnat ovat. Näissä säästökuvissakin on monenlaisia näkökohtia.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkaselle voin ilmoittaa, että en omista asetta enkä aio hankkia sitä koskaan. Mutta olen tullut siitä vakuuttuneeksi, että kristillisessä liitossa, jos ed. V. Laukkanen puhuu totta, asetetaan arvojärjestyksessä ihmisten tappamisen opettaminen lasten edelle.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Anna-Liisa Kasurisen puheenvuoron jälkeen. Haluaisin ilmoittaa, että olen täsmälleen samaa mieltä kuin hän. Jos eduskunnan puheoikeuden rajoittamisesta aletaan täällä puhua, niin minusta ollaan jo hieman liian pitkällä. Jos tämäkin oikeus viedään kansanedustajilta, niin mitähän sille kansan eduskunnalle oikein jää?

Sen verran haluaisin puuttua käytyyn keskusteluun, että kun puhutaan, että eduskunnassa tehdään politiikkaa, niin missä politiikkaa muualla tehdään kuin eduskunnassa? Täällähän sitä täytyy tehdä. (Ed. Jaakonsaari: Hallituksessa!) Totta kai jokainen eduskunnan ulkopuolella huomaa, miten kannat esimerkiksi lepäämäänjättämissäänöstöstä vaihtelevat sen mukaan, onko puolue hallituksessa vai oppositiossa. Toki haluaisin tietää, miten sinipunahallitus olisi toteuttanut esimerkiksi hyväksymänsä opetustoimen leikkaukset. Sitä me emme vain nyt tiedä. Jokainen hallitus vastaa omista teoistaan. Oppositiolla mielestäni täytyy olla rajoittamaton oikeus perustuslain mukaisesti tehdä politiikkaa tässä salissa.

Ed. Antvuori: Arvoisa puhemies! Jokainen tässä salissa tietää, miten vaikea maamme taloudellinen tila on. Nyt jos koskaan tarvitaan uskottavuutta talouspolitiikkaamme. Epäilen, että uskottavuutta saavutetaan sillä, että ensimmäisiä säästökohteita kohdistetaan lapsiin ja

nuoriin. Mielestäni nyt jos koskaan olisi tehtävä pitkän tähtäyksen päätöksiä ja suunnitelmia, joilla vaikutetaan maamme rakenteisiin. Tällaisia ovat kilpailu, maatalous, byrokratia jne., joita täällä on tuotu esiin. Itse asiassa, kun pannaan vastakkain näitä asioita, niin on hyvin yksinkertaisesta asiasta kysymys: siitä, miten me käytämme veronmaksajien varoja. Epäilen, että veronmaksajat ensimmäisinä olisivat antamassa veromarkkojaan lapsiin kohdistuviin säästötoimiin. Siinä mielessä olen ed. Hämäläisen kanssa samaa mieltä, että tätä asiaa on hyvä vielä miettiä ja sitä, mikä on tärkeysjärjestys.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Täällä on perätty järkevän säästämisen perään useassa hallituksen puheenvuorossa ja väitetty, että oppositiolla ei ole vaihtoehtoja. Täällä on tullut useita vaihtoehtoja esille opposition edustajien puheenvuoroissa. Niitä en aio toistaa, mutta kouluhallinnon osalta ottaisin pari esimerkkiä.

Minua ihmetyttää, että hallitukselle on tärkeämpää byrokratian pyörittäminen kuin lasten opetuksen tasosta kiinni pitäminen. Mielestäni esimerkiksi kouluhallinnosta olisi voitu mieluummin tinkiä, vaikkapa paikallisella tasolla sekä läänin tasolla että myös valtakunnan tasolla. Uskoisin, että se olisi ollut paljon mielekkäämpi vaihtoehto säästämisesä kuin lasten opetuksen tason heikentäminen.

Ed. Karhunen: Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolan puheenvuoron johdosta haluan pyytää anteeksi, jos olen esittänyt asian niin huonosti. En todellakaan ole halunnut rajoittaa kansanedustajien puheoikeutta salissa. Pidän sitä perustuslain mukaisesti erittäin hyvänä ja tarpeellisenä asiana. Olen vain itse sitä mieltä, että moneen kertaa ei samoja asioita tarvitse toistaa. Jos näkemykseni on väärä, olen siitä todella pahoillani. Jokaisella on oikeus myös mielipiteeseen.

Erittäin pettynyt tosin olen siitä, että olen luullut, että täällä riitelevät asiat eivät kä ihmiset. Kun mennään henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, koen olevani väärässä paikassa.

Ed. Seivästö: Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppäselä lyhyenä vastauksena, että kyllä me tässä eduskunnan kulmassa asetamme elämän suojelun aina tappamisen edelle. Lähdemme siitä, kun täällä on sosialidemokraattienkin ta-

holta viitattu Raamattuun, että esivalta kuitenkin tarvitsee miekan. (Ed. Rinne: Hävittäjistä ei puhuta mitään!) Tietty järjestys täytyy olla. (Ed. Jaakonsaari: Yhden miekan mekin hyväksymme!) Tuolla miekalla myös suojellaan yhteiskuntaa.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa olemme joutuneet siihen, että jokainen hallintokunta miettii, mistä vähennyksiä voidaan saada aikaan. Kun opetusministeriö on omien virkamiestensä toimesta valmistellut tämän työn, niin ihmettelen, että suurin osa virkamiehistä on sosialidemokraatteja, jotka ovat omalta osaltaan varmasti vaikuttaneet päätökseen. (Ed. Jaakonsaari: Johan nyt!) Täällä tällä hetkellä kuitenkin istutaan hurskaasti ja hurskaisesti, aivan kuin ei olisi mitään osaa eikä arpaa tässä tilanteessa. Todellakin, opetusministeriö on itse tehnyt tämän ratkaisun. Siinä mielessä tulee meidän luottaa siihen asiantuntemukseen, mikä ministeriössä on.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että täällä on Raamattua siteerattu väärin niin oikealta kuin vasemmaltakin eikä näin pitäisi tehdä.

Kun meiltä oppositiopuolueilta on kysytty, missä on meidän vastuumme, niin kysyisin, missä on hallituksen vastuu. Mielestäni opetusministeri Uosukaista on turhaan ryöpytetty. Peräänkuulutan sitä, missä on näiden 16 ministerin oppi-isä, ei mikään Cygnaeus, vaan pääministeri Aho. Tässä tilanteessa olisi vähintään, että pääministeri Aho olisi vastuussa, miksi juuri tältä hallinnonalalta on näin paljon supistettu ja mitkä ovat ne toimenpiteet, mitä lähitulevaisuudessa ollaan tekemässä. Meille ripotellaan tänne niin kuin manulle illallinen pieniä paloja säästölakeja, jotka meidän pitäisi pienessä tuokiossa hyväksyä. Sitten meille sanotaan, että meillä ei ole vastuuta, koska emme voi tällaisia älyttömiä hallituksen esityksiä hyväksyä. Toivoisin, että pääministeri olisi tässä tilanteessa vastaamassa meidän kysymyksiimme. Se ei ole yksistään kulttuuriministeri Uosukaisen tehtävä. (Ed. Rinne: Ei kepu mitään maksa!)

Ed. T. Roos: Arvoisa puhemies. Ed. Drombergin puheenvuoro kyllä hämmästytti tässä salissa ilmeisesti muitakin kuin minua. Hän lähti listaamaan jälleen uuden ministeriön virka-

miesten jäsenkirjoja, minkä jo ministeri Kancaanniemi aloitti. Ehkä nyt on meneillään ulkoministeriön jälkeen opetusministeriö. Varokaa, maatalousministeriö ja monet muut. Listat ovat tulossa.

Vielä lausuisin ihmetykseni siihen, kun ed. Dromberg sanoo, että opetusministeriön sosialidemokraattiset virkamiehet ovat tämän aivan itse päättäneet tykönänsä ja tämän listan tehneet. Näinkö se tapahtuu? Senkö mukaan pitäisi siellä virkamiesten tehdä, mikä heidän jäsenkirjansa on tai mikä on hallituksen? Eikö jo virkavastuu ja -velvollisuus edellytä, että ministeristä ja hallituksesta lähtevät toimenpiteet pannaan toimeksi.

Uskon niin paljon hyvää kummastakin opetusministeristämme, että tiedän senkin, etteivät nämä käskyt sieltäkään ole lähteneet, vaan kyllä ne ovat lähteneet sieltä vaihtoehdon puolelta ja vähän muualta vielä ylempää.

Ed. Vähänäkkä: Arvoisa puhemies! Minä pyydän nöyrimmästi ja syvimmästi anteeksi ed. Karhuselta, jos hän sai sen käsityksen, että kuvailin häntä, kun siteerasin erästä saksalaista poliitikkoa, joka minulle kuvaili nyky-Saksan uusfasistia. Me saamme aina mielleyhtymiä, ja minulle tuli se keskustelu tämän saksalaisen kanssa mieleen, kun kuulin ed. Karhusen puhetta, ja kuvailin saksalaista uusfasistia. Sillä ei ole mitään tekemistä ed. Karhusen kanssa, jota pidän erittäin jopa sosiaali-liberaalina ihmisenä. Mutta jossain mielessä tuli lopuksi viimeisestä puheenvuorosta ed. Karhuselta mieleen se älähdys ja kalahdus.

Ed. Hämmäläinen: Arvoisa puhemies! Ed. Roosin lailla haluaisin myös vielä tuoda esille ihmettelyn, kuinka usein viime päivinä eduskunnassa on saatu kuulla, kuinka monta sen ja sen puolueen virkamiestä istuu missäkin ministeriössä. Minulle on alkanut tulla sellainen kuva, että nykyisen hallituksen uusi poliittinen kulttuuri on virkamiesten mielipiteiden kartoitusta, jonka ymmärtäisin olevan kaiken lisäksi lainvastaista.

Ed. Laakso: Arvoisa puhemies! Mitä tahansa päätöksiä voidaan viedä lävitse, kuinka huonoja päätöksiä tahansa voidaan viedä lävitse taloudellisiin realiteetteihin vedoten. Joskus nousukauden aikana ei voida tehdä tiettyjä ratkaisuja ja joskus laskukauden aikana ei voida tehdä tiettyjä ratkaisuja.

Olen itse sitä mieltä, että jos ja kun hallituspuolueista ei nouse sellaista kritiikkiä, joka kohdistuu tähän taloudellisiin realiteetteihin vetoamiseen, niin syntyy tilanne, jossa todellakin hallituspuolueiden enemmistön turvin voidaan viedä lävitse kuinka huonoja päätöksiä tahansa.

Siksi vetoan hallituspuolueiden kansanedustajiin, koska tiedän yksityiskeskusteluissa varsin monen olevan sitä mieltä, että tätä päätöstä ei kerta kaikkiaan voida eikä pidä hyväksyä. Vetoan niihin kansanedustajiin, jotka ovat todellakin itse sitä mieltä, että nyt pitäisi painaa punaista nappia opposition kanssa. Älkää sekoittako puoluepolitiikkaa tähän kysymykseen, vaan äänestäkää oman omantuntonne mukaan.

Pääongelmahan tällä hetkellä on ryhmäkuri. Mitä esimerkiksi kokoomuksessa tapahtuu sen jälkeen, jos kuten oikein ymmärsin ed. Antvuori suhtautuu erittäin kriittisesti tähän päätökseen? Erotetaanko ed. Antvuori ja eräät muut edustajat, jos he nyt äänestävät oman vakaumuksensa mukaisesti tuntikehyksen leikkausta vastaan? Millä tiellä kokoomus on ja kuinka monta kansanedustajaa kokoomuksen ryhmässä loppujen lopuksi enää pian on, jos jokaisen päätöksen jälkeen niskuroijat erotetaan?

Haluaisin vielä toistaa ed. Tainalle sen, että kun te sanotte, että tämä on vaihtoehto verojen korottamiselle, niin kannattaa lukea esityslista huolellisemmin. Kohta 2 eli seuraava kohta on liikevaihtoverolain väliaikainen muuttaminen. Tarkoitus on korottaa ensi vuoden aikana 1 000 miljoonalla markalla veroja nykyisestä. Toisin sanoen säästöt ja verojen korotukset eivät ole toistensa vaihtoehtoja niin kuin te väitätte, vaan hallitus sekä säästää, leikkaa tärkeistä säästökohteista, että korottaa veroja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tykkyläinen ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Tykkyläinen ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään seuraavien varsinaisten valtiopäivien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S.-L. Anttila, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Peltari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Siuruainen, Suhola, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämälinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A.

Ojala, O. Ojala, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rätty, Rönholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suho-
nen, Särkijärvi, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

”Tyhjää” äänestää ed. Kaarilahti.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Donner, Miettinen, Mäki-Hakola, Paakkinen, Paasio, E. Rehn, O. Rehn, Turunen ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 86 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 9. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään yli valtiopäivien, pannaan asia valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan istuntoon.

2) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 20
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Jo tämän hallituksen muodostamisen alkuvaiheessa pääministeri Ahon puheet viittasivat siihen suuntaan, että maan vähäosaiset ja perusturvan varassa elävät saavat todellisen Messiaan tähän maahan, toisin sanoen että nyt viimeinkin heidän elinolosuhteensa paranevat. Nyt näyttää kuitenkin siltä, kun liikevaihtoveroa esitetään korotettavaksi, että nimenomaan vähäosaiset ja vähätuloiset kansalaiset, esimerkiksi kansaneläkkeellä olevat ihmiset, joutuvat entistä tukalampaan elämään, koska heidän tulonsa eivät tässäkin vaiheessa riitä kunnolla jokapäiväiseen leipään tämän korotuksen jälkeen. Tullaan yhä lähemmäksi sitä tilannetta, jolloin heillä on suoranainen nälkä.

Tämä esitys on, rouva puhemies, tarkoitettu lisäämään valtion tuloja tässä tilanteessa, ja tiedän sen varsin hyvin. Mutta samalla haluan huomauttaa, että lisäbudjetin vastalauseessa, jota toki emme ole voineet jättää sisään, koska edustajamme ei ollut päässyt valtiovarainvaliokunnassa ns. eturiviin, olemme esittäneet vaihtoehtoisesti myöskin tätä lisätuloa koskien vastaavat tulokohteet, jotka tulemme täällä lisäbudjetin yhteydessä aikanaan esittämään.

Rouva puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä tätä liikevaihtoveron korotusta siitä syystä, että se jälleen kerran kohdistaa paineen nimenomaan vähäosaisiin kansalaisiin, joilla elämä on jo muutenkin tukalaa tänä päivänä. Tästä syystä, rouva puhemies, ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Mäkipää: Rouva puhemies! Jälleen kerran täytyy todeta, että pääministeri Ahon hallituksen kiristysnaru entisestään kiristyy. Äsken olivat kohteena opiskelijat ja koululaiset, tässä toisessa asiassa maamme pienituloisimmat ihmiset. Tämä liikevaihtoveron korotus koskee todella kovimmin pienituloisiin ihmisiin, joita on jokaisessa väestöryhmässä. Me emme voi hyväksyä sitä, että ihmisen perusturvaa tästä kavennaan.

Joten kannatan ed. Aittoniemen tekemää hylkäämisehdotusta.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Samaan aikaan kun eduskunta käsittelee hallituksen laajaa pakettia noin 4,5 miljardin helpotuksista teollisuudelle ja liike-elämälle, meillä on esillä liikevaihtoveron korotus, joka hallituksen esityksen

perustelujen mukaan merkitsee noin 4,5 miljardin liikevaihtoverokertymän lisäämistä, siis suunnilleen samalla summalla, joka toisaalta annetaan teollisuudelle, kerätään.

Haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että tätä hallituksen ehdotusta ovat olleet tekemässä myös ne, jotka nousivat vaalien tuloksena valtaan vastustamalla sitä ennen liikevaihtoveron korotuksia, niin kuin keskustapuolueen osalta tapahtui edellisen eduskunnan aikana. Minusta, kun edellisen keskustelun yhteydessä puhuttiin kaksoismoraalista, tämä on sukua sille käsitteelle, josta äsken puhuimme.

Viime viikolla valtioneuvoston kyselytunnilla pääministeri Aho sanoi, että ruuan hintaa tulee alentaa liikevaihtoveroa helpottamalla ja poistamalla se elintarvikkeilta. Nyt esillä oleva ehdotus kuitenkin tarkoittaa liikevaihtoveron korottamista myös ruuan hinnan osalta. Siis tässäkin teot ovat toiset kuin puheet.

Hallituksen taholta on sanottu, että kun me kaikki olemme vastuussa, niin kaikkien pitää myös olla mukana sen tilanteen voittamisessa, jossa maamme talous nyt on. Minä haluaisin nyt kuitenkin kysyä: Millä tavalla tämän maan pieneläkeläiset ovat olleet aiheuttamassa sen tilanteen, jossa maan talous on? Millä tavalla työttömät ovat syypäitä siihen tilanteeseen, joka maan talouselämässä vallitsee? Millä tavoin opiskelijat ovat olleet aiheuttamassa sen tilanteen, jossa nyt elämme? Millä tapaa esimerkiksi pienipalkkaiset liikeapulaiset ovat olleet aiheuttamassa nyt vallitsevan taloudellisen tilanteen? Ehkä vielä voisi kysyä, että kun maassa kaksi vuotta sitten oli 2,6 miljoonaa sellaista tulonsaajaa, joiden vuositulo oli alle 75 000 markkaa vuodessa: Millä tapaa tämä väestönosa on syypää siihen tilanteeseen, joka maassa nyt vallitsee?

Ehkä vielä lopuksi totean, että hallituksen mitä ilmeisimpänä tarkoituksena on laajentaa liikevaihtovero koskemaan palveluja, mitä myös on syytä vastustaa. Tällä perusteella, herra puhemies, kannatan tehtyjä ehdotuksia esillä olevan lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Backman: Herra puhemies! Äsken käydyssä keskustelussa koulujen tuntikehysten supistamisesta arvosteltiin opposition puolelta

hyvin voimakkaasti hallitusta siitä, että se tuo yksittäisiä säästötoimenpiteitä tänne viipaloituna. Ei siten, että se toisi kokonaisvaltaisen talouspaketin, johon pystyttäisiin esittämään myös kokonaisvaltainen vaihtoehtoinen paketti. Liikevaihtoveron korotus on osapaketti. Se on sidottu yhteen seuraavassa päiväjärjestyksen kohdassa olevan tuonnin tasausveron poistamisen kanssa siten, että hallitus perustelee liikevaihtoveron korotusta tasausveron poistolla.

Sosialidemokraattien mielestä tasausveron poisto sinänsä on oikeasuuntainen toimenpide, mutta ei irrallisena eikä siten, että sillä aloitetaan. Samanaikaisesti olisi kotimaiselta kilpailevalta tuotannolta pitänyt poistaa piilevä liikevaihtovero. Kun siirrytään arvonlisäverojärjestelmään, niin siinä yhteydessä tasausveron poisto on perusteltavissa.

Tällä hetkellä tasausveron poisto yksittäisenä toimenpiteenä tulee vaikeuttamaan osaa kotimaista yritystoimintaa, päinvastoin kuin hallitus väittää, että se parantaisi erityisesti kotimaisen teollisuuden hintakilpailukykyä. Meidän mielestämme on vaarana, että tuonnin tasausveron poisto jää joko maahantuoajalle, tukkuportaan tai jopa ulkomaiselle valmistajalle. Näin ollen se tulee pelkästään lisäämään tuontia ja entisestään vaikeuttamaan kotimaisen teollisuuden kilpailukykyä.

Me vastustamme liikevaihtoveron korotusta myös sen aiheuttamien hinta- ja kustannustasopaineiden takia. Kun hallituksenkin tavoitteena on alentaa kotimaista hinta- ja kustannustasoa, niin liikevaihtoveron korotuksen seurauksena käy juuri päinvastoin. Siitä aiheutuu hyvin moninaisia korotuspaineita eri tulonsaajaryhmille. Kun liikevaihtoverokanta Suomessa on jo tällä hetkellä kansainvälisesti verrattuna hyvin korkea, tästäkään syystä sitä ei enää ole varaa paljon korottaa. Tässä suhteessa hallituksen veropoliittisena toimenpiteenä korotus ei ole oikeaan osunut. Se kohtelee kaltoin erityisesti pienituloisia ja on siten tulonjaollisesti väärä.

Verotuksen sisällä olisi löydettävä nykyistä huomattavasti parempia verotuksen muotoja. Olemme omassa vastalauseessamme todenneet esimerkiksi, että vaihtoehtoisesti, mikäli tulee kantaa lisäveroja, olisi parempi tehdä se esimerkiksi ympäristöverojen muodossa.

Esitän edellä olevaan viitaten, että valtiovainvaliokunnan mietintöön liittyvän I vastalauseeseen mukaisesti hallituksen lakiesitys hylätään.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Backmanin esitystä.

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Täällä on tänä päivänä hurskasteltu todella vakavien asioitten kanssa ja keskustelussa on ollut sellainen piirre, että kukaan ei ole tunnustanut olleensa väärässä. Minä sen sijaan tunnustan kyllä olleeni todella väärässä, kun vielä keväällä ajattelin, että keskustalla olisi ollut solidaarisempikin tapoja hankkia valtiolle varoja tällaisessa taloudellisessa tilanteessa.

Silloin esimerkiksi esitettiin, että perusturvaan ei tulla puuttumaan. Toisaalta hallitusohjelmassa sanotaan, että ei tulla tekemään tasokorotuksia esimerkiksi kansaneläkeläisille. Pitäisi maalaisliittolaisella taikka, anteeksi, maalaisjärjelläkin ajatellen ymmärtää, että jos ei eläkeläisten tuloja lisätä, mutta menoja kasvatetaan esimerkiksi liikevaihtoveroa korottamalla, niin ei kai se mihinkään muuhun johda kuin näitten ihmisten elintason alenemiseen eli periaatteessa perusturvan alentamiseen. Me emme vasemmistoliitossa hyväksy tällaista epäsolidaarista verotusmuotoa, mikä liikevaihtovero on ja olemme myös sen hyllyn kannalla. Emme käsitä myöskään puheita, että esimerkiksi seuraava tuloratkaisu toteutetaan alentamalla hintoja puuttumatta esimerkiksi palkkoihin, kun yhtäaikaan kuitenkin tehdään tällaisia uudistuksia, että korotetaan liikevaihtoveroa. Myöhemmin syksyllä aiotaan jatkaa varmasti niin, että liikevaihtoveron vaikutus ulotetaan kaikkiin palveluihinkin. Mielestämme tämä ei ole oikea menettely ja olemme hylkäämisen kannalla.

Ed. P. L e p p ä n e n : Herra puhemies! Täällä muutaman viikon kuluessa mm. pääministeri Aho ja monet muut ministerit ovat puhuneet, että hallitus ei aio puuttua kaikkein pienituloisimpien ihmisten asemaan säästötoimilla. Tämä on verrattavissa säästöihin: Kun korotetaan liikevaihtoveroa, se on ostovoiman leikkaus pienituloisilta ihmisiltä, olivat he sitten eläkeläisiä tai muuten pienituloisia ihmisiä. Tämä on minusta ristiriitaista niille väitteille, joita täällä ovat niin pääministeri kuin muut ministerit korostaneet. Tätä ei voi kyllä hyväksyä tässäkin vaiheessa.

Ed. S e p p ä n e n : Herra puhemies! Minäkin liityn niihin Suomen keskustan arvostelijoihin, jotka ovat täällä esittäneet keskustan kääntäneen takkinsa tässä kysymyksessä.

Muistan viime eduskuntakautta, jolloin ed. Pekkarinen ehdotti ja ed. E. Aho kannatti, vai oliko se niin, että ed. E. Aho ehdotti ja ed. Pekkarinen kannatti, että hylätään hallituksen esitykset liikevaihtoveron korottamiseksi. Asia oli esillä kaksi kertaa eduskunnassa, ja molemmilla kerroilla keskusta äänesti liikevaihtoveron korottamista vastaan. Silloin muistan huomauttaneeni keskustalle, että se on aina vaatinut liikevaihtoveron korottamista ja on tosiasiallisesti liikevaihtoveron korotusten puolella. Tässä mielessä keskustan oppositiopolitiikka voidaan leimata moraallittomaksi ja se, mitä keskusta nyt tekee, edustaa keskustan todellista kantaa.

Tässä mielessä haluan antaa toisenlaisen todistuksen, kuin aikaisemmin on annettu. Olen sitä mieltä, että nyt on paljastunut keskustan oikea kanta ja viime eduskuntakaudella oli vain keskustan väärä kanta esillä. Tässä mielessä jos vaalivoitto tuli sen perusteella, että keskusta vastusti liikevaihtoveron korotusta, niin kylläpä tuli täysin väärillä perusteilla.

Meillä vasemmistoliitossa on aina ollut liikevaihtoveron korotuksen vastainen kanta. Siinä mielessä toimimme johdonmukaisesti toisin kuin keskusta ollessaan oppositiossa.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Voin aika pitkälle yhtyä ed. Seppäsen näkemyksiin siitä, kun muistelee, millä tavoin esimerkiksi keskustapuolue käyttäytyi liikevaihtoverokorotusesitysten kohdalla. Täällä aikaisemmin on puhuttu, että tämä rokottaa aika rajusti nimenomaan vähävaraisia ihmisiä nimenomaan sen johdosta, että elämiseen täytyy ostaa kuitenkin tuotteita ja niihin sisältyy aina liikevaihtovero ja sitä nyt korotetaan.

Eräs asia myös nimenomaan pienen ja keski-suuren yritystoiminnan osalta: Tämä tulee rasittamaan myös niitä. Toisaalta kun annetaan joitakin helpotuksia, niin välittömästi päätetään korotuksista, eli mitään kunnon elvytyspakettia ei ole olemassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S.-L. Anttila, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Rauramo, Renlund, Rossi, Rusanen, Rynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Siuruainen, Suhola, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowiec.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rätty, Rönn-

holm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antvuori, Donner, Kemppainen, Miettinen, Mäki-Hakola, Paasio, Paloheimo, Ranta, E. Rehn, O. Rehn, Särkijärvi, Tennilä ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 81 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 2)

Lakiehdotus on rauennut.

Valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 2 momentin mukaisesti asia palautetaan valtiovarainvaliokuntaan.

3) Ehdotus laiksi tasausverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 21

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Tämä asia liittyy äsken käsiteltyyn liikevaihtoveron korotukseen. Totesimme sen yhteydessä, että emme hyväksy liikevaihtoveron korotusta, kun se kytetään tasausveron poistoon. Johdonmukaisuuden vuoksi on heti alkuun todettava, että ehdotan hallituksen lakiehdotuksen hylkäämistä valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisesti.

Hallitus esittää tasausverolain muuttamista siten, että tasausvero poistuisi kaikilta teollisuuden käyttöön tulevilta tavaroilta. Se tarkoittaa kaikkia raaka-aineita, tuotantotarvikkeita ja investointitavaroita riippumatta siitä, valmistetaanko vastaavia tai korvaavia tuotteita kotimaassa. Tähän asti kotimaista kyseisten alojen tuotantoa on haluttu tällä tavalla tukea eli periä kyseiseltä tuotteelta tasausvero. Näin tämä toi-

menpide tulisi heikentämään monen teollisuudenalan tuotantoedellytyksiä ja mahdollisesti lisäämään tässä heikossa taloudellisessa tilanteessa näiden yritysten vaikeuksia ja johtamaan jopa työttömyyteen, lomautuksiin ja irtisanomisiin.

Valiokunnassa asiantuntijakuulemisessa asia kävi mielestäni riittävän hyvin selville. Myös hallituspuolueiden edustajat halusivat asiaa vielä selvittää ja keskustella asiasta omien ministereitensä kanssa todeten, että tällaiselle lakiesitykselle juuri tässä vaiheessa ei olisi perusteita.

Haluan selvästi todeta, että sosialidemokraatit eivät sinänsä vastusta tasausveron tyyppisten verojen poistamista ja täten kilpailun sallimista myös tuontia helpottamalla. Kuitenkin toimenpiteet etenevät väärässä järjestyksessä. Kun me olemme siirtymässä kohti arvonlisäverotusta, tasausveron poisto olisi tullut ajoittaa sen kanssa samaan yhteyteen. Nyt ei myöskään esitetä poistettavaksi samanaikaisesti kotimaiselta tuotannolta piilevää liikevaihtoveroa, joten tilanne ajaa monet yrityksemme ehkä erittäinkin vaikeaan kilpailutilanteeseen.

Liikevaihtoveron käsittelyn yhteydessä jo totesin, että me pelkäämme, että kustannushyöty, mikä tästä tulee, ei suinkaan koidu kotimaiselle vientiteollisuudelle, vaan jää jopa ulkomaiselle tavarantavalmistajalle.

Näillä perusteilla me haluamme, että tässä yhteydessä tasausveroa ei poisteta, vaan tämänkin asia tuodaan kokonaisen liikevaihtoverouudistuksen yhteydessä eduskuntaan uudelleen käsiteltäväksi, että eduskunnalla on mahdollisuus ottaa asiaan kantaa kokonaisuutena, ei yksittäisenä, viipaloituna toimenpiteenä.

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan heti alussa tasausverosta näin: "Maahan tuoduista tavaroista on kannettu tasausveroa vuodesta 1971 lähtien. Tasausveron tarkoituksena on asettaa ulkomaiset tavarat verotuksellisesti samaan asemaan kotimaassa valmistettujen tavaroiden kanssa siten, että tuontitavaroista kannetaan kotimaisia tavaroita keskimäärin rasittavaa piilevää liikevaihtoveroa vastaava tasausvero."

Mikäli hallituksen esityksen mukaisesti tasausvero poistettaisiin, sehän periaatteessa tarkoittaisi sitä, että luovuttaisiin tämän lain hengestä eli todettaisiin, että tämä on tarpeeton laki, ihan niin kuin se olisi ollut tarpeeton tähänkin asti. Sitähän se ei ole, koska tasausverolla on ollut tarkoitus saattaa kotimainen

tuotanto samaan asemaan ulkomailta tuotavan kanssa.

Mielestämme erityisesti tässä tilanteessa, kun vaihtotaseen vajeellekin pitäisi jotakin pystyä tekemään, ei pidä toteuttaa tämän kaltaisia verouudistuksia, joilla suositaan tuontia ja vaikutetaan vaihtotaseen vajeeseen toisen suuntaisesti kuin näissä oloissa pitäisi tehdä.

Erityisesti kiinnitän huomiota siihen, että kun asia oli valiokuntakäsittelyssä, pari suurta kotimaista raaka-aineen valmistajaa ilmoitti, että lain negatiivinen vaikutus heille tulee olemaan lähes 80 miljoonaa markkaa vuodessa, siis pelkästään kahdelle yritykselle. Jos puhutaan lain vuosivaikutuksesta noin 200 miljoonasta markasta, niin kyllä tuntuu aika hassulta, että jo kaksi kotimaista raaka-aineen tuottajaa kärsisi 80 miljoonan markan vahingot. Tätäkin taustaa vasten tämän tyyppinen laki on aika järjetön, jos se helpottaa tuontia, mutta aiheuttaa yhtä lailla vaikeuksia kotimaisille raaka-ainevalmistajille ja tuottajille.

Vasemmistoliiton puolesta kannatan ed. Backmanin tekemää hylkäys ehdotusta.

Yhtenä perusteluna hylkäykselle on myös se, että kun tämän kaltainen, niin kuin äsken sainoin, tavallaan järjettömän tuntuinen laki perusteluittensa mukaan oli tarkoitus vielä rahoittaa liikevaihtoveron korotuksella, niin emme näe mitään mieltä tämantapaisen lainsäädännön toteuttamisessa.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Ed. Backman ja ed. Apukka ovat esitelleet tiivistetysti hyvän vastalauseen ja siinä esitetyt perustelut esityksen hylkäämiselle.

Hallituksen esitys on suhdannetilanteeseen sopimaton ja verotuksellisesti epäneutraali. Tasausverolain muutoksella tässä tilanteessa vaikeutetaan kotimaista tuotantoa ja työllisyyttä. Sen säätäminen ei ole välttämätöntä myöskään Eta-neuvottelujen vuoksi, kuten asiantuntijoilta verojaostossa kuulimme.

Sitä, että laki on suhdanneherkkä, kuvastaa osaltaan se, että hallituspuolueiden edustajat toivoivat hallituksen vetävän esityksen pois eduskunnasta. Hallitus ei ole kuitenkaan tähän suostunut. Se on varsin hämmästyttävää.

Laki voidaan hylätä. Kannatan ed. Backmanin esitystä lain hylkäämisestä.

Ed. S u h o n e n : Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 7 olevan II vastalauseen mukaan hyväksymme lain muuten,

mutta ehdotan, että siihen hyväksyttäisiin perustelalausuma, joka on tuossa vastalauseessa.

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Suhosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Backman ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Suhonen ed. Jurvan kannattamana on ehdottanut II vastalauseeseen sisältyvää perustelalausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s : Ensin päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämiäs, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanmäki, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuitinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Mäkelä, Mölsä, Niinistö, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietiläinen, S. Pietikäinen, Puhakka, Rauramo, Renlund, Riihijärvi, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Siuruainen, Suhola, Suhonen, Taina, Takala, Tenhiälä,

Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Alho, Andersson, U. Anttila, Apukka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Mutttilainen, Myller, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rätty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antvuori, Donner, Kemppainen, Miettinen, Mäki-Hakola, Mäkipää, Nordman, Paasio, Paloheimo, Pokka, E. Rehn, O. Rehn, Särkijärvi, Tennilä ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Suhosen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi lannoiteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 22
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä ei vastusta tämän lain hyväksymistä, toisin sanoen on sitä mieltä, että se hyväksytään, mutta haluan lausua muutaman sanan, jotka olen aikaisemminkin tuonut esille.

Tämä tulonlisäys tietyllä tavalla maatalouden kustannuksella, samoin kuin seuraavakin esitys markkinointimaksusta, vaikka en ota siihen kantaa, sehän tulee vasta seuraavaksi, on tietyllä tavalla kosmeettinen. Lannoiteveron korottaminen esimerkiksi tältä vuodelta tulee voimaan vasta kesäkuusta, jolloin kevätkauden lannoitteiden hankinta on suoritettu, ja kaikki järkevät maanviljelijät suorittavat myös syksyn lannoiteostot niin, että lannoiteveron korotus ei millään tavalla koske maanviljelijöitä tältä vuodelta.

Tässä annetaan kuva siitä, kuin maataloutta rasitettaisiin huonon taloudellisen tilanteen vuoksi, mutta niin kuin sanoin, tämä niin kuin eräät muutkin esitykset ovat kosmetiikkaa, joka pyritään näyttävästi tuomaan esille, mutta josta käytännössä ei ole maataloudelle mitään lisäkustannuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi erikoiskasvien markkinointimaksuista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 24
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee veronluonteista uutta maksua, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Saman asian olisin tietenkin voinut sanoa äskenkin ja viittasinkin siihen. Tänä vuonna maatalouden tuki kasvaa satoja miljoonia, koska ei ole aikomuskaan ottaa maataloustulolakia uuteen käsittelyyn, mikä olisi ollut perusteltua. Markkinointimaksu kohdistuu nimenomaan sellaisille alueille, öljykasveihin ja sokerijuurikkaaseen, joissa meillä ole ainakaan merkittävää ylituotantoa. Tässä tapauksessakin kysymys on vain siitä, että jonkin verran kerätään maataloudelta markkinointimaksun kautta varoja, ei kuitenkaan sellaisilta alueilta, jotka ovat sellaisinaan ylituotannon aiheuttajia. Tässäkin kuitenkin on kysymys kuten edellisessäkin kohdassa kosmetiikasta, jolla yritetään hämätä kansalaisia samoin kuin tietysti edustajiakin siinä, että maataloutta tässä todella rangaistaan. Toisella kädellä annetaan satoja miljoonia, toisella kädellä otetaan pikkusormella pois.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnitän huomiota siihen, että tämä on

varsin epäloogista lainsäädäntöä. Ensinnäkin nimike lailla on väärä. Erikoiskasveille ei mitään markkinoimismaksua tarvitse, kun ei ole mitään markkinoimisongelmaakaan. Tätä olisi ollut rehellisempää kutsua erikoiskasvien viljelystä perittäväksi lisämaksuksi. Se olisi ollut hyvin rehellinen ilmoitus siitä, mistä tässä on kysymys. Ylituotantoa ei siis ole, ja tuotanto on jopa sellaista sopimustuotantoa, jossa eri vuosien erilaiset satoisuudet tasapainotetaan vuosien kesken niin, että tässäkään varsinaisia ongelmia ei synny.

Kun asiaa käsiteltiin aikoinaan valiokunnassa, tuli esille se, että voisi lannoiteveroa korottaa vastaavasti ja valtio saisi kerättyä ne pennit, jotka nyt haluaa tällä operaatiolla kerätä. Mutta kun juuri hyväksymme lannoiteveron korotuksen ja halusimme estää sen, ettei Pohjois-Suomen nurmiviljelijöitä enää ylimääräisillä lannoiteveron korotuksilla rasiteta, päädyimme tämän ehdotuksen hyväksymisen kannalle, vaikka perusteita tähän oli erinomaisen vaikea löytää.

Tänne on pöydille jaettu ed. Seppäsen poniehdotus, joka sinänsä on tässä esittämäni logiikan mukaista, ja sitä kannattaa siinä mielessä kannattaa aikanaan.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Keskusta kävi ennen vaaleja kampanjaa maaseudun puolesta, mutta nyt kun tulee tosipaikka, Suomen keskusta joutuu myös murentamaan maaseutuväestön elinolosuhteita tavalla, joka tulee kyllä tietoon maaseudulla.

Päiväjärjestyksen kohta 12 on kenties vielä ongelmallisempi kuin tämä asia. Siinähan ollaan yksipuolisilla koron muuttamispäätöksillä perimässä maaseutuväestöltä entistä enemmän korkoa. Se on aivan yhtä tuomittavaa kuin on peruskoron nostaminen yksipuolisilla päätöksillä, niin kuin pankit tekevät. Mutta antaahan tämän keskustan hallituspolitiikan tulla näkyviin maaseudulla, emme me näitä toimenpiteitä vastusta. Mutta kohtuullista on, että kun ruvetaan panemaan maksuja maaseutuväestölle, niitä pannaan oikeiden perusteiden mukaan. Ed. Pulliainen juuri esitti sen, miten väärät perusteet tässä tapauksessa hallituksella on. Sen takia ehdotan hyväksyttäväksi perustelulausumaa, joka kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta toteaa, että erikoiskasvien markkinointimaksu ei kohdistu tuotteisiin, jotka aiheuttavat ylituotanto-ongelman, ja edellyttää siksi, että hallitus valmistelee maatalouden osallistumista ylituotannon vientikustannuksiin ja

tasapainottamiseen koskevat esitykset vastedesiten, että maatalouden osuus kohdistetaan ylituotantoon ja sitä aiheuttaviin tuotteisiin.”

Ed. A p u k k a: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen perustelulausumaehdotusta.

On helppo yhtyä siihen, mitä tässä on esitetty arvostelua, että tämä on erittäin epäloogista lainsäädäntöä. Voisin vain todeta, että pienemässä mittakaavassahan meillä tällaista epäloogista menettelyä on ollut. Toivoisin, että myös niihin puututtaisiin yhtä aikaa. Viitataan vain esimerkiksi maidon kaksihintalakiin ja pellonraivauslakiin, jotka ovat olleet voimassa. Näillähän on myös kerätty sellaisilta alueilta ylituotannosta aiheutuvia kustannuksia, joilla ei tuoteta ylituotantoa. Periaatteessa on aivan vastaavasta asiasta kysymys.

Esimerkiksi lappilaisia on rokotettu pellonraivausmaksulla, ja siellä ei ole koskaan tuotettu viljaa. Kuitenkin pellonraivausmaksun tarkoituksena on aikanaan ollut peittää niitä kustannuksia, mitä ylijäämäviljan viennistä on aiheutunut. Toisaalta myös maidon kaksihintalaissa on aivan sama asia, että lappilaiset eivät esimerkiksi ole tuottaneet aikoihin enää ylituotantoa, mutta siitä huolimatta heitä on rangaistu. Eli toivoisin, että samassa yhteydessä myös näihin alueellisiin epäkohtiin puututtaisiin.

Ed. V i s t b a c k a: Herra puhemies! Täytyy todella ihmetellä sitä, että hallitus on lähtenyt antamaan tällaisen lakiesityksen nimenomaan markkinoimismaksu-nimikkeellä. Ymmärtäisin nimenomaan lakiesityksen paremmin, jos kyseisistä tuotteista olisi ylituotantoa. Silloinhan olisi jotakin loogisuutta näissä toimissa, mutta tuntuu siltä, että hätäpäissään tehdään erilaisia ratkaisuja eikä pohdita ollenkaan, mikä on niiden vaikutus ja mihin niiden pitäisi purra.

Myös valiokunnan perusteluissa todetaan, että esitys johtuu valtion menojen säästötarpeesta. Minä en oikein ymmärrä, mitkä säästömahdollisuudet tällaisilla tuotteilla ovat, joiden kohdalla ei jouduta käyttämään vientimaksuja.

Mielestäni tällaisessa lakiesityksessä täytyisi pohtia kokonaisuus ja kohdentaa nimenomaan sellaisiin tuotteisiin, joista on ylituotantoa ja nimenomaan suurilla tiloilla, koska ylituotantomaksut perustuvat nimenomaan siihen, että mitä enemmän tuotetaan, sitä enemmän saadaan tavallaan veromarkkoina valtiolta, eli tämä ei ole lainkaan järkevää lainsäädäntöpolitiikkaa.

Ed. Seppäsen perustelulausuma on aivan oikean suuntainen. Uskon, että SMP tulee kannattamaan nimenomaan sitä.

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Ed. Seppäsen perustelulausuman ajatukset löytyvät maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnosta valtiovarainvaliokunnalle sivulta 4. Siinä mielessä katsonkin, että ed. Seppäsen perustelulausuma on turha, koska aivan samat asiat löytyvät jo valtiovarainvaliokunnan mietinnön liitteestä.

Edelleen yhdyn niihin ajatuksiin, joissa on kritisoitu sitä, että esityksen nimikkeenä on markkinoimismaksu ihan kuten valiokunnan lausunnostakin löytyy. Perusteita ei ole markkinoimismaksujen keräämiselle tuotteista, joista ei ole ylituotantoa.

Sikäli pidän aika valitettavana sitä, että kun kyseessä on sopimustuotanto, tällä tavalla lain-säädännöllä tullaan sopimustuotantoon väliin. Tämä ei välttämättä lupaa hyvää sille ajatukselle, että jatkossa esimerkiksi leipäviljan tuotannossa entistä enemmän siirryttäisiin sopimustuotantoon. Jos silloinkin tullaan tällä tavalla väliin, niin se on sopimuksen väliin tuloa.

Ed. R a j a m ä k i: Herra puhemies! Valiokunnassa nousi voimakas halu erälle korvata markkinoimismaksu, joka on tietysti eräänlainen tasakeruutapa maataloudesta, lannoiteveron nousulla. Sitä nimenomaan sosialidemokraatit pitivät tässä tilanteessa huonona sen takia, että se iskee Kotieläin-Suomeen ja Itä- ja Pohjois-Suomen nurmiviljelyyn, eli tässäkin näkyi valiokunnassa, että itsessään keskustan ryhmässä oli voimakas suurviljantuottajien etujenväljaporukka paikalla.

Tällä hetkellä valiokunnassa ei saatu läpi ajatusta, että vehnän tuottajat ja nimenomaan viljan ylituotannon aiheuttajat maksaisivat enemmän viljan ylituotannon kustannuksista. Sosialidemokraattien ehdotus, jossa olisi todettu selvästi lausunnossa, että erityisesti vehnän ylituotantoon syyllistyneet olisivat suuremmassa vastuussa, hävisi äänestyksessä. Se kuvaa nimenomaan perusasetelmaa asiassa. Näin ollen edelleenkin viedään niin kuin viime vuonna 500 miljoonaa kiloa rehuviljaa ulos ja pannaan siihen valtion rahoja 650 miljoonaa markkaa, eli tämä perusasetelma on edelleenkin ongelma keskustalle, ja rakenteisiin ei haluta puuttua. Ainut, mitä keskusta tekee, on se, että se iskee tällaisiin tuoteryhmiin, joilla ei ole mi-

tään maatalouden perusongelman kanssa tekemistä, ja edelleen maatalouden rakennemuutosrahoista nimenomaan rassaa pois maaseudun pienyritystoiminnasta ja mm. yritysinvestoinneista lisäbudjetissa jnp.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a: Arvoisa puhemies! Lakiesityksen nimi on varmasti väärä, mutta kyllähän hallitus selkeästi kertoo, että kysymys on valtiontalouden tasapainottamisesta. Tämä on siis puhtaasti valtiontaloutta tasapainottava vero eikä tekemisissä vientivastuun kanssa.

Mutta lain avulla ilmeisesti kevennetään kuitenkin jonkin verran veronmaksajien taakka maatalouden kustannuksissa. Meidän on nimitäin muistettava, että valtio tukee varsin voimakkaasti sekä öljykasvien, sokerijuurikkaan että tärkkelysperunan viljelyä. Meneekö tämä tuki sitten viljelijälle vai meneekö se teollisuudelle, on eri asia. Joka tapauksessa lain avulla kerätään tänä vuonna 15 miljoonaa markkaa, ensi vuonna 53 miljoonaa markkaa ja vuonna 1993 36 miljoonaa markkaa. On syytä toivoa, että tällä on jotakin pientä merkitystä veronmaksajien taakan keventämisessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Seppäsen ed. Apukan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta toteaa, että erikoiskasvien markkinointimaksu ei kohdistu tuotteisiin, jotka aiheuttavat ylituotanto-ongelman, ja edellyttää siksi, että hallitus valmistelee maatalouden osallistumista ylituotannon vientikustannuksiin ja tasapainottamiseen koskevat esitykset vastedes siten, että maatalouden osuus kohdistetaan ylituotantoon ja sitä aiheuttaviin tuotteisiin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Nyt on äänestettävä perustelua koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 40 ei-ääntä, 38 tyhjää; poissa 22. (Kone-ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. T e n h i ä l ä : Herra puhemies! Ilmoitan jo istunnon tässä vaiheessa, että valtiovarainvaliokunta kokoontuu välittömästi tämän täysistunnon päätyttyä.

Ed. S k i n n a r i : Herra puhemies! Minä ilmoitan puolestani, että sosiaali- ja terveystalokunta kokoontuu välittömästi tämän istunnon päätyttyä.

6) Ehdotukset laeiksi vuodelta 1991 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 27

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Nyt ovat esillä työnantajien ja myös vakuutettujen sosiaaliturvamaksut vuodelta 1991. Tässä yhteydessä aluksi tytydyn lyhyesti viittaamaan niihin vaatimuksiin, joita erityisesti viime eduskunnan loppukaudella keskustapuolueen taholta tuotiin esille, että erityisesti työvoimavaltaisia yrityksiä tulisi sosiaaliturvamaksuissa suosia. Vielä lokuussa edustajat Juhani Alaranta, Annikki Koistinen, Toimi Kankaanniemi ja Matti Väistö vaativat, että hallituksen on välittömästi annettava tätä tarkoittavat esitykset eduskunnalle. Samat vaatimukset esitettiin joulukuussa.

Mutta nyt hallitus on tekemässä päinvastoin. Ensimmäinen lakiehdotus, joka koskee työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua, on ollut niistä harvoja sosiaaliturvamaksun osia, joissa nimenomaan on otettu huomioon yrityksen koko. Nyt hallitus tosin perustellen, että tämä on

väliaikainen ratkaisu, esittää, että tästä porrastuksesta luovutaan, ja samalla nimenomaan pienimmät yritykset joutuisivat käytännössä heikoimpaan asemaan. Tässä mielessä ensimmäinen lakiehdotus on huono.

Sama koskee toista lakiehdotusta ja siinä erityisesti sitä, että vakuutetun sairausvakuutusmaksua korotettaisiin. Sehän käytännössä merkitsee sitä, että kesken Kallion sopimuskauden palkansaajien asemaa heikennetään sairausvakuutusmaksun 1 prosenttiyksikön korotuksella. Tällä on myös inflatorinen merkitys siinä mielessä, että on täysin selvää, että palkansaajajärjestöt joutuvat syksyn neuvottelukierroksen alkaessa hallituksen esityksen ottamaan huomioon, mikäli se vastoin käsitystämme tulisi tässä salissa hyväksytyksi.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla ehdotan, että molemmat lakiehdotukset hylättäisiin.

Näillä ei ole sellaista merkitystä työnantajien eikä yleensä elinkeinoelämän toiminnan piristämisen kannalta kuin hallitus uskoo. Meillä tällä hetkellä elinkeinoelämän ongelmat ovat paljon syvällisempiä. Jos ne tällä ratkaistaisiin, todella helppoa se olisi.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Kuten ed. Skinnari totesi, viime vaalikauden lopulla erityisesti Suomen keskustan edustajat vaativat juuri päinvastaisia toimenpiteitä kuin hallituksen lakiesitys nyt toteutuessaan merkitsisi. Tämä ei missään tapauksessa tue työvoimavaltaisia yrityksiä, vaan päinvastoin joissakin tapauksissa jopa tuo niille lisää maksurasitteita verrattuna niihin päätöksiin, jotka aiemmin on jo tehty.

Ykkösmaksuluokan yritysten osalta on voimaan astumaton päätös alentaa maksu 2,15 penniin. Tämä tarkoittaa sitä, että nyt itse asiassa se nousee 2,40:een. Jos tämä on työvoimavaltaisen alan tukemista, meillä on hyvin erilaiset käsitykset niistä toimenpiteistä, jotka tähän johtaisivat.

Merkittävä ongelma lakiesityksen osalta on myös valtion yhä kasvava vastuusoosuus: takuusuoritukset Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ovat omassa toimintakertomuksessaan vuodelta 1990 todenneet seuraavasti: "Valtion ns. takuusuorituksista on muodostunut kansaneläkevakuutuksen ja sairausvakuutuksen pysyvä rahoitusmuoto siitä huolimatta, että mainittujen vakuutusmuotojen etuusmenot ja toimintakulut pitäisi maksaa kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahastojen varoista. Laajan perustoimeentuloturvan

hoitaminen edellyttää, että Kelan tuloperusteet ovat riittävällä ja vakaalla tasolla. Vakuutustoinnin luonteesta johtuen Kelan talouden tulee perustua vakuutettujen sekä yrittäjien työnantajien vakuutusmaksuihin.” — Näin siis Kelan valtuutetut puheenjohtajanaan silloinen edustaja, nykyinen ministeri Hannele Pokka helmikuun 13 päivänä 1991.

Valtion takuusuoritukset Kelalle ovat hyvin nopeasti 3,5-kertaistuneet viime vuodesta tähän vuoteen ja esityksen seurauksena nyt ainakin väliaikaisesti vielä 900 miljoonalla markalla kasvavat. Tältä osin on myös kysyttävä, onko keskustan linja tässä suhteessa muuttunut heidän tultuaan hallitusvastuuseen.

Lakiesitykseen liittyvä toinen lakiesitys, jossa on työntekijän sairausvakuutusmaksun nostaminen 1 pennillä yli 80 000 markan osalta, on sikäli ongelmallinen, että vaikka tuo 80 000 markkaa on sinänsä oikean suuntainen sosiaalinen raja, se teknisesti ei tule onnistumaan. Näin ovat asiantuntijat jo tässä vaiheessa melko selvästi todenneet. Kun kuuntelee verotoimistoissa käytännön verotuksen kanssa askaroivien verovirkailijoiden kommentteja, he kauhistelevat koko esitystä, myös ensimmäistä lakiesitystä, koska se on jo neljäs kerta tänä vuonna, kun prosentteja muutetaan. Sen paremmin verovirkailijat kuin yrityksetkään eivät enää muutosvauhdissa pysy perässä, ja hyvin paljon ongelmia tulee aiheutumaan sekä turhia lisäkustannuksia sekä valtiolle verohallinnon puolella että yrityksille.

Esitetty 80 000 markan raja puolestaan edellyttää hallitukselta ensi syksynä uutta lainsäädäntöä, uusia esityksiä verolainsäädäntöön. Meillä ei ole olemassa olevaa järjestelmää, jolla pystyisimme eri kunnista kokoamaan yhteiseen tietokonerekisteriin eri tulot siten, että voisimme katsoa, milloin ne ylittävät 80 000 markan rajan. Kun kukin kunta omalta osaltaan vastaa verotuksesta, rekisteri ja myös sitä koskeva lainsäädäntö tulee käsitteäkseni vielä ensi syksyn aikana säätää.

Näillä perusteilla kumpikaan, sekä ensimmäinen että toinen lakiesitys, ei ole oikean suuntainen ja kumpikin tulee aiheuttamaan huomattavasti lisää ongelmia ja myös valtiolle lisää kuluja tämän vuoden puolella, joten kannatan ed. Skinarin hylkäysehdotusta.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Backman kyseli, onko keskustan linja muuttunut työnantajien sosiaali-

turvamaksujen suhteen, on myönnettävä, että on muuttunut ja tietoisesti väliaikaisesti. Kaikilla tässä salissa pitäisi olla tiedossa, että tällä hetkellä Suomen teollisuus ja tuotanto tarvitsee tuke- mista, ja näillä lakiesityksillä pyritään juuri siihen. Heti, kun olot vakiintuvat ja teollisuuden pyörät pyörivät, olen sitä mieltä, että valtion takuusuoritukset Kelalle tulisi saada huomattavasti pienemmiksi kuin tällä hetkellä. Siinä suhteessa yhdyn täysin ed. Backmaniin.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun esitystä verojaostossa käsiteltiin, todettiin nimenomaan, että kyse on avoimen sektorin suosimisesta ei vain puheissa vaan myös todella teoissa. Mehän tiedämme, että lähiajan talouspolitiikan täytyy olla hyvin kurinalaista ja tiukkaa. Tähän meitä pakottaa jatkuvasti paheneva kansantalouden tila ja valtiontalouden tila. Meillä on myöhemmin päivä-järjestyksessä esitys 16,5 miljardin markan lainanotosta, kun edellisen hallituksen budjetti rakentui vallan vääriin perusteille.

Nyt tehtiin ecupäätös, jolla markka sidottiin Euroopan laskennalliseen valuuttayksikköön ilman valuuttakurssimuutosta. Myös tämä asettaa kovat vaatimukset taloudenhoidolle ja edessä oleville taloustalkoille. Me tarvitsemme sisäistä devalvaatiota, ja käsillä oleva esitys on nimenomaan askel tällaisen sisäisen devalvaation suuntaan. Se helpottaa nimenomaan vaikeuksissa olevaa pääomavaltaita vientiteollisuutta, joka on yleisesti vaikeuksissa ja onnetoman AKT-lakon takia tällä hetkellä erityisen suurissa vaikeuksissa.

Totean vielä, että sosiaalikustannuskuorma, joka suomalaista työtä rasittaa, on kaiken kaikkiaan 60 prosenttia teollisuudessa. Siinä ei 2 prosentin sosiaaliturvamaksun porrastamisella enää voida paljon vaikuttaa, vaan meidän tulevaisuudessa täytyy puuttua koko sosiaalikustannuskuormaan, jos me haluamme työvaltaista yritystoimintaa suosia.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Huuhtanen totesi selkeästi, että keskustan linja sosiaaliturvamaksuasiassa on muuttunut, ja senhän me olemme voineet havaita puheena olevasta esityksestä.

Ed. Huuhtasen puheenvuoroa kannattaa kuunnella tarkasti sen vuoksi, että hän sattuu olemaan Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puheenjohtaja. Tässä ominaisuudessa luulisi

hänen kantavan suurempaa huolta Kansaneläkelaitoksen maksamien etuuksien rahoituksesta. Miten voidaan turvata se, että 35 miljardia markkaa, jonka Kelan menot tänä vuonna ovat, voidaan maksaa ilman, että maksuvalmius vaarantuu? Juuri takuusuoritukset ovat ongelmana, koska ne eivät tule aina ajoissa.

Olisi erittäin mielenkiintoista ollut tässä yhteydessä käydä pääministeri Ahon kanssa keskustelua sosiaaliturvamaksujen perusteista, mutta hän ei tunnu kiinnittävän huomiota tähän keskusteluun. Hän on jatkuvasti syyttänyt oppositiota siitä, että meillä ei ole ollut muutosvaihtoehtoja. Lakiesityksen toisessa käsittelyssä vasemmistoliiton edustajat tekivät selkeän ehdotuksen muutoksista, miten näitä maksuja olisi kerätty, ja sillä olisi 550 miljoonaa markkaa säästetty valtion menoja, mutta pääministeri Aho ei näitä ehdotuksia kuuntele eikä ole valmis keskustelemaan siitä, mikä olisi oikea linja.

Kun kuuntelin kokoomuksen puoluekokouksen päätöksiä, siellä esitettiin, että sosiaaliturvamaksut tulisi jatkossa kerätä liikevaihtoverona ja tulouttaa suoraan tämä liikevaihtoveron osa Kansaneläkelaitokselle. Toivon kaikkia mahdollisia vastoinkäymisiä tämän kokoomuksen puoluekokouspäätöksen eteenpäinmenolle.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kokoomuksellahan on vaikeuksia kohta ryhmässä. Kun viikossa lähtee useitakin edustajia, ei paljon edustajia ole.

Mutta pyysin puheenvuoron erityisesti ed. Huuhtasen puheenvuoron osalta sen takia, että hän sanoi, että kyseessä on vain väliaikainen ratkaisu. Minä en siihen usko. Vuoden 1977 syksyllä, kun aloitettiin elvytys senaikaisessa työttömyystilanteessa, käytettiin myös työnantajan lapsilisämaksua. Se alkoi 0,25 prosentin tasosta, ja vaikka sitten oli korkeasuhdanne, lopputuloksena oli se, että tämä maksu kokonaan poistettiin. Tämän seurauksena valtio on menettänyt valtiovarainministeriön laskelmien mukaan yksistään 1980-luvulla lähes 36 miljardia markkaa.

Kuten ed. Stenius-Kaukonenkin totesi, Kansaneläkelaitoksen rahoitus on todella vaarassa. Budjetissa on varattu noin 5 miljardia ja arvioitu on, että tänä vuonna tarvitaan 10 miljardia. Yksistään työttömyystilanne on pahentunut niin, että työttömyyskorvauksiin tarvitaan välittömästi 0,5 miljardia markkaa lisää. Suhteessa Kansaneläkelaitokseen, joka on ollut ja on edel-

leen keskustalle tärkeä, te olette täysin kääntäneet kelkkanne. Ihmettelen, miten näin voidaan tehdä.

No, se voi tietysti tapahtua niin, että toteutetaan ne suunnitelmat, jotka koskevat kansaneläkeläisen kansaneläkevakuutusmaksua. Siis eläkeläisille tulee vakuutusmaksu, jonka he tietysti hurraten ottavat vastaan. Sairausvakuutuksen päivärahoja leikataan ja muutoinakin tullaan sosiaaliturvaan puuttumaan. Tällä tavoin samalla, kun maksurasitus siirtyy valtion budjetin kautta yhä enemmän palkansaajille, ne, jotka saavat Kansaneläkelaitoksesta etuja, joutuvat tästä kärsimään, samaten pienyritykset, joiden sortaminen jälleen jatkuu ja pahenee.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni alkuosa koskettaa juuri ed. Skinnarin esiin tuomia epäilyjä siitä, että tämä väliaikaisuus on vain fraasi, joka jokaisen muutoksen kohdalla tällä hetkellä sanotaan. Mutta ei ole todennäköistä, että tähän korjausta hyvin pian tulisi.

Toinenkin asia liittyy ed. Huuhtasen puheenvuoroon. Muutosta todella on nähtävissä myös siltä osin, että nyt keskustapuolue ja kokoomus voivat näillä muutoksilla toteuttaa yksityistämistä maassa. Kun yksityisten työnantajien Kela-maksut alenevat tuntuvasti, tämä saattaa julkisen sektorin ja seurakunnat eriarvoiseen asemaan ja houkuttelee tällä tavoin yksityistämään palveluja.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä epäillään, että tämä päätös ei olisi väliaikainen. Tämä ei ole enää uskon asia. Tässä on tehtävä kerta kaikkiaan oikeassa järjestyksessä tapahtuvia päätöksiä, joihin ehdottomasti kuuluu tällä hetkellä teollisuuden ja tuotannon tukeminen. Kun tämä asia on kunnossa, sitä on tarkasteltava uudelta pohjalta.

Mitä tulee Kelan rahoitukseen, en epäile, ettei ed. Skinnari sitä tuntisi. Hän voisi sen vain täällä salissa sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajana kertoa. Siihen liittyy huomattava työnantajien vastuu.

Korostan niin Kelan valtuutettujen nykyisenä puheenjohtajana kuin kansanedustajana, että Kelan rahoituksesta keskusta tulee pitämään huolta eikä missään tapauksessa anna sen vaarantua. Päätös, jota olemme tekemässä, on väliaikainen.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin uskoa ed. Huuhtasen vakuutukseen, että tämä päätös on väliaikainen, mutta epäilen ed. Skinnarin ja monen muun tavoin, että tämä jää pysyväksi. En tiedä, mikä on muuttunut sitten tammikuun niin olennaisesti. Vauhti on vain ehkä kasvanut talouden heikentymisessä. Mutta silloinen ed. E. Aho puhui toimenpiteiden osalta juuri päinvastoin kuin nyt tehdään. Mikä on tuosta hetkestä muuttunut ratkaisevasti?

En myöskään usko, että siinä tilanteessa, kun teollisuutemme pyörät jälleen ryhtyvät pyörimään, hallitus toisi tänne esityksen, jolla teollisuutta rokotetaan vastaavalla määrällä kuin tässä helpotetaan. Jos tämä helpotus on nyt merkittävä, olisi myös siinä vaiheessa tämän asian palauttaminen entiselleen hyvin merkittävä toimenpide kielteiseen suuntaan ja ehkä juuri taas väärällä hetkellä.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys ei ole läpäissyt mitään valiokuntaa ilman voimakastakin kritiikkiä. Voimakkaimmin kritiikki tulee esille vastalauseessa. Se kannattaa jokaisen edustajan lukea.

Kiinnitän kuitenkin huomiota tässä yhteydessä vain yhteen yksityiskohtaan eli hallituksen toisen lakiesityksen toteuttamiseen portaattain korotetun sairausvakuutusmaksun perimisestä. Sen toteuttamiseen ei ole vielä meillä juridista järjestelmää. Toisin sanoen verotuslaki, joka sääntelee verotusmenettelyä, vaatii välttämättä pikaista hallituksen korjausta.

Aiheellisesti perustuslakivaliokunta onkin kiinnittänyt tähän asiaan huomiota, kun se on korostanut, että selkeään lähtökohtana hyvään lainsäädäntöön pyrittäessä tulee olla, että verotuksessa sovellettavat säännökset ovat verovelvollisten ja viranomaisten tiedossa hyvissä ajoin, ennen kuin säännöksiä ryhdytään soveltamaan.

Valtiovarainvaliokunta ja sen verojaosto kiinnittivät huomiota myös vakuutetun sairausvakuutusmaksun kesken vuotta tapahtuvan portaattaisen korottamisen tuomiin käytännön ongelmiin.

Verotuslaki siis sääntelee meillä tällä hetkellä verotusmenettelyä. Tämän lain mukaan verovelvollisen kotikunnan verolautakunta toimittaa valtionverotuksen verovelvollisen kaikkien tulojen osalta riippumatta siitä, missä kunnassa tulo on saatu. Verotuslain mukaan palkkatulosta ja muusta henkilökohtaisesta tulosta maksettavan kunnallisveron saa veronmaksajan

kotikunta, liiketulosta maksettavan veron liikkeen sijaitsemiskunta ja kiinteistötulosta maksettavan veron kiinteistön sijaitsemiskunta. Veron määrää sen kunnan verolautakunta, joka veron saa. Samassa yhteydessä määrätään myös kunnallisveroäyriin perustuva sairausvakuutusmaksu.

Verotuslaki ei varsinaisesti tunne verotuksen ns. kattosäännöstä lukuun ottamatta järjestelmää, jossa veronmaksajan kotikunnassa tai muutoin yhdessä paikassa selvitettäisiin veronmaksajan eri kunnissa määrättävien veroäyrien yhteismäärä ja siten myös niiden perusteella määräytyvän sairausvakuutusmaksun yhteismäärä. Luonnollisestikaan ei myöskään ole atk-järjestelmää, joka sellaisenaan soveltuisi nyt säädettävään sairausvakuutusmaksun korotukseen.

Korotettu sairausvakuutusmaksu määrätään veronmaksajan 80 000 veroäyriä ylittävän veroäyrimäärän osalta. Tätä varten on ensi syksynä tehtävä verotuslakiin muutoksia, kun niitä ei ole nyt samanaikaisesti tehty, muutoksia, jotka luovat juridisen järjestelmän tämän toteuttamiseksi. Uudistus voidaan varmasti toteuttaa usealla vaihtoehtoisella tavalla, mutta se edellyttää joka tapauksessa ensi syksynä käsiteltävää hallituksen esitystä verotuslain muuttamiseksi. Käytännön toteutus edellyttää luonnollisesti verohallinnon atk-järjestelmän uudistamista tältä osin.

Arvoisa puhemies! Aiheettomasti en arvele, että uusi verosotku on syntymässä eikä sitä voi panna yksin tietokoneiden viaksi. Me tiedämme tämän verosotkun vaaran jo nyt. Tätä vaaraa hallitus ei ole esitystä antaessaan ottanut huomioon.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Tässä hallituksen lakiesityksessä, joka koskee kansaneläkemaksun alennusta, on se positiivinen puoli, että se helpottaa yrittäjien asemaa erityisesti tietyissä maksuluokissa. Siinä on, niin kuin täällä on tullut todettua, kaksi negatiivista puolta. Toinen on se, että alemmissa maksuluokissa olevat menettävät tietyn etuoikeutensa tämän kautta suhteessa muihin maksuvelvollisiin. Toisaalta kun aikanaan lain 475/1991 yhteydessä ensimmäisen maksuluokan kansaneläkemaksun suuruudeksi on 1.10.—31.12. määrätty 2,15 prosenttia, tässä maksuluokassa olevat menettävät nyt tämän etunsa. Tämän edun menettämisen estämiseksi teimme toisessa käsittelyssä pykälämuutosehdotuksen, joka kuitenkin täällä

hylättiin. Se tarkoitti sitä, että jo saavutettu etu ensimmäisen maksuluokan osalta jäisi edelleen voimaan, mutta tätä ei eduskunnassa hyväksytty.

SMP:n eduskuntaryhmässä on tätä asiaa tutkisteltu tänä päivänäkin vielä ja keskusteltu kaiken aikaa tästä asiasta. Tiedämme, että tässä asiassa eivät kaikki osaset ole paikallaan, mutta kuitenkin tämän lain tarkoitus on helpottaa yrittäjien asemaa nyt tukalassa tilanteessa ja siinä mielessä, (Ed. Stenius-Kaukonen: Miten käy eläkkeiden rahoituksen?) vaikka siinä on tiettyjä heikkouksia, siinä on kuitenkin tietty positiivinen tarkoitus ja vaikutus. Olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että kaikkia hallituksenesityksiä, jotka tähän vaikeaan tilanteeseen pyrkivät tuomaan helpotusta, ei ole toki esitettävä hylättäväksi, vaan sellaiset, jotka voidaan kohtuudella hyväksyä, pitäisi myös hyväksyä.

Ehkä meidän ajattelutapaamme vaikuttaa se, että olemme opposition ainoa porvarillinen puolue lukuun ottamatta tietysti ed. Ukkolan erittäin porvarillista ryhmää ja me emme ajattele tässä tapauksessa pelkästään vasemmistoiideologialla, (Ed. Stenius-Kaukonen: Te ette ajattele eläkeläisiä ja sairaita!) vaan pyrimme ajattelemaan myös yhteiskunnan etua, jota vasemmisto ei aina kasvavassa vallanhimossaan tai oikeastaan tappion tuntumassaan ajattele. Tappio on ollut raskas, ja se myös vaikuttaa kannanottoihin. Siinä älyllinen ajattelu ja järkevät ratkaisut jäävät sosialidemokraateiltakin toisarvoiseen asemaan.

Mitä tulee sairausvakuutuksen korottamiseen yli 10 000 äyrin osalta, ei se kovin mieluinen tapahtuma ole niille, jotka nauttivat 120 000—130 000 äyrin vuosituloja ja siitä eteenpäin, mutta kuitenkin se on oikean suuntainen sikäli, että vähätuloiset jätetään tämän rahojenkeruun ulkopuolelle. Raja voisi olla tietysti olla 100 000 äyriäkin tai 120 000 äyriä. Hallitus on esittänyt 80 000 äyriä täksi rajaksi, ja sen yli menevältä osalta peritään 1 prosentin sairausvakuutusmaksu. Kysymys on siitä, että meidän on nämä lait siinä muodossa, jossa ne ovat kakkoskäsittelystä selvinneet, hyväksyttävä tai hylättävä.

Kun jotakin on tehtävä nykyisen tilanteen hyväksi, tämä mielestämme voidaan hyväksyä ns. pitkin hampain — täällä ei ole pitkään aikaan tätä sanontaa käytetty. Tässä tulee seuraavaksi kohta 7, jossa on todella kysymys pienyrittäjien ja työvoimavaltaisten yritysten

mahdollisuudesta. Siinä sitten täytyy toki katsoa toisella silmällä, mutta näkemykseni on, että tämä voitaisiin hallituksen esittämässä muodossa hyväksyä, kun sen puutteita ei kakkoskäsittelyssä saatu korjattua.

Ed. O. Ojala: Arvoisa herra puhemies! Aivan ensiksi ed. Aittoniemelle: Tässähän kävi, ed. Aittoniemi, aivan niin kuin arvelimme. Ilmeisesti olisi ollut eduksi asialle, mikäli tästä asiasta olisi ollut kolmas käsittely viime viikolla, jolloin ed. Aittoniemikin epäoi vielä esityksen osalta, tuleeko SMP hyväksymään tämän vai ei. Nyt onkin kelkka kääntynyt ja näin on SMP hyväksymässä tämän hallituksen esityksen. Ed. Mäkipää ilmeisesti ei ole salissa, mutta hän antoi ymmärtää asian käsittelyosassa, että hän ei ainaakaan olisi kannattamassa tämän suuntaisia esityksiä. Ehkä SMP:n ryhmä hajoo äänestyksen yhteydessä.

Arvoisa herra puhemies! Jo asian toisen käsittelyn yhteydessä totesin, että mikäli emme saa, kuten emme saaneet, tekemiämme muutosesityksiä lävitse, tulen asian kolmannessa käsittelyssä äänestämään hylkäyksen puolesta. Mielestäni myös hallituspuolueiden edustajien olisi todella järkevää äänestää hylkäyksen puolesta vedoten siihen, mitä valtiovarainvaliokunnan kannanotoissa todetaan. Mietinnössä itse asiassa on kolme syytä kirjattu valtiovarainvaliokunnan yksimielisenä kannanottona, miksi ei ole mitään järkeä hyväksyä näitä lakiehdotuksia.

Ensiksikin valtiovarainvaliokunta viittaa sosiaali- ja terveystieteiden lausuntoon ja edellyttää, että ”hallitus antaa pikaisesti esitykset, joilla työvoimavaltaisten yritysten asemaa parannetaan”. Joka tapauksessa tämä esitys ei sitä tee. Täällä ovat muun muassa ed. Ala-Nissilä ja monet muut vedonneet lakiesitysten puolesta sen suhteen, että nämä parantavat avoimen sektorin toimintaa ja taloudellista tilannetta. Mutta vaikka toistuvasti sosiaalivaliokunta on vuosien varrella kiinnittänyt huomiota siihen, että työvoimavaltaisten yritysten asemaa pitäisi parantaa nimenomaan sosiaaliturvamaksujen osalta, näin ei siis nytkään tehdä eikä tulla tekemään lähitulevaisuudessakaan, siitä ei ole epäilystäkään.

Edelleen valtiovarainvaliokunta ja eräät edustajat, muistaakseni ed. Backman ja ehkä joku muukin, viittasivat perustuslakivaliokunnan kantaan: Ei ole mitään järkeä kesken vuotta yks kaks tehdä näin nopealla aikataululla muutok-

sia. Perustuslakivaliokunta totesi, että ”hyvään lainsäädäntöön pyrittäessä tulisi lähtökohtana olla, että verotuksessa sovellettavat säädökset ovat verovelvollisten ja viranomaisten tiedossa hyvissä ajoin, ennen kuin säännöksiä ryhdytään soveltamaan”. Näinhän ei tässäkin tapauksessa taaskaan ole. Tämän tyyppiset lausunnot jäävät vain hurskaiksi toiveiksi, joita kirjataan omantunnon rauhoittamiseksi, kuten olen täällä jo aikaisemmin todennut.

Kolmantena kohtana valtiovarainvaliokunta ”kiinnittää huomiota vakuutetun sairausvakuutusmaksun kesken vuotta tapahtuvan portaitaisen korottamisen tuomiin käytännön ongelmiin, kuten eri kunnista saatavien kunnallisverotietojen yhdistämisen aiheuttamiin mahdollisiin atk-vaikeuksiin”. Ne on myös täällä keskustelussa opposition taholta tuotu selvästi esille. Mikä sekasotku taas tästäkin uudistuksesta tulee, kun tämä yritetään saada täällä läpi? Kyllä kai lainsäätäjien tehtävänä olisi se, että me säädämme lakeja, joista ei aiheudu enempää haittaa. Näillä säästöillä, mitä nyt saadaan aikaan, ei Suomen kansantaloutta saada kuntoon. Olisi ollut huomattavasti järkevämpää miettiä hallituksessa jo tulevia ensi vuoden tavoitteita ja säästökohteita ja valmistella lakiesityksiä niin ajoissa, että tämän tyyppisiä sotkuja, mitä tästä mahdollisesti tulee, ei aiheutuisi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että hallitus on tehnyt todella epäviisaasti, kun on tuonut tämän esityksensä siten kuin on käynyt ensimmäisen maksuluokan 2,15 prosentin maksuvelvoitteen osalta. Jos saavutettu etu olisi jäänyt voimaan, silloin asia olisi ollut huomattavasti helpompi hyväksyä. Nyt tästä syntyy tämä haitta ensimmäiseen maksuluokkaan kuuluville. Muutenhan ei synny haittaa kuin sikäli, että toiset hyötyvät, toiset jäävät ennalleen.

Tässähän on tarkoituksena se, että teollisuuden ja yritystoiminnan mahdollisuuksia pitää pyörät pyörimässä helpotetaan tällä asialla. Jos ehdotusta ei hyväksytä, niin mitä hyötyä siitäkään on? Meidän on aina katsottava sitä, mikä tällä hetkellä on tilanne, eikä yksinomaan näperreltävä muutamiin prosenttien kanssa. Kun tullaan esityslistan kohtaan 7, niin siellä on todella hyökkäykset työvoimavaltaista yritystä kohtaan, mutta eipä täällä viime viikolla kovin suuria mielipiteen ilmauksia siihen esitetty.

Tämä ei edelleenkaan ole hyvä esitys, mutta

kun puhuttiin siitä, että ryhmä hajoaa, niin meillä saa ryhmä hajota. Meillä ei eroteta ketään kuukaudeksi eikä kahdeksi. Jos edustajat muuttavat ryhmässä mielipiteensä, niin se on aivan oikeutettua, ei siitä meillä murista jälkeenpäin eikä näytetä kalpeita kasvoja.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ihmetellä opposition puheenvuoroja, kun opposition silmät eivät ole vieläkaan avautuneet siitä, että meidän todella pitää tehdä voitavamme vientiteollisuuden eteen. On aivan selvää, että jos yrittäjillä ei mene hyvin, niin työpaikat todella vaarantuvat edelleen. Tämä on eräs pieni ele siihen suuntaan, että me saisimme todella vientimme vetämään ja yritystoiminnan elpymään. Toivon hartaasti, että täällä ei minään verukkeena pidetä jotakin kiireellisyyttä tai atk-sotkuja. Elämme 90-lukua ja on aivan varmaa, että atk:lla ja teknisesti asioita voidaan hoitaa, jos siihen on halua. Toivon, että tosiaan yhteistyötä alkaisimme pikkuhiljaa tässäkin salissa löytää ja todella tunnustaisimme sen tosiasian, että Suomi ei taloudellisesti eikä muutenkaan voi tänä päivänä hyvin.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kaksi edellistä vastauspuheenvuoroa kuvaavat tyypillisesti sitä linjaa, että tämän asian toinen puoli unohdetaan kokonaan, se, miten turvataan kansaneläkkeiden ja sairausvakuutusetuksien maksatus. On ihmeellistä, että keskustankin edustajilta tämä puoli asiassa on kokonaan hukkunut. Tässä ei ole kysymys todellakaan mistään nappikaupasta.

Haluan vieläkin korostaa sitä, että sosiaaliturvamaksuja koskevalla lainsäädännöllä päätetään siitä, miten kerätään ne 35 miljardia markkaa, jotka tarvitaan siihen, että Kansaneläkelaitos pystyy huolehtimaan sille kuuluvista velvoitteista eläkkeiden, sairausvakuutusetuksien ja myös työttömyysturvan peruspäivärahan maksatuksessa. Tämän pitäisi olla mielestäni ensimmäinen huoli.

Maksujärjestelmän osalta täällä on nyt turha hakea yhteistyötä. Meillä on ollut erittäin hyvä yhteistyö sosiaalivaliokunnassa, joka on käsitellyt näitä asioita vuosikausia, siitä, miten maksujärjestelmää tulisi kehittää. Me olemme löytäneet yhteisymmärryksen siitä, että pieniä ja työvoimavaltaisia yrityksiä tulisi maksuhelpotuksilla auttaa. Myös olemme löytäneet yhteisymmärryksen siitä, että kuntia ja julkista sektoria ei

tulisi korkeammilla maksuilla rasittaa. Vientiteollisuuden toimintaa ei näillä maksuilla millään tavalla oleellisesti ratkaista. Siihen tulisi löytää toisenlaiset keinot.

Olen erittäin pahoillani, että pääministeri poistui eikä osallistunut tähän keskusteluun. Olisin halunnut kuulla hänen kannanottonsa esimerkiksi kokoomuksen puoluekokouksen kannanottoon.

Ed. O. O j a l a : Herra puhemies! Kyllä täytyy nyt ihmetellä ed. Liikkasen puheenvuoroa. Kun hallituspuolueiden tietyt täytyy nyt selitellä näitä asioita, niin he yrittävät koko ajan vierittää oppositiolle sellaista vastuuta, että me emme muka ymmärtäisi maan taloudellista tilannetta. Siitähän ei suinkaan ole kysymys. Kysymys on siitä, että nämä lamalääkkeet, mitä näitten lakiehdotusten myötä tullaan tekemään, eivät maan taloutta ratkaise. Paljon toisenlaisia, paljon suurempia ratkaisuja tarvitaan. Nämä ovat näpértelyä. Sen on myös vientiteollisuus itse todennut.

Kun ed. Liikkanen tuntuu myös uskovan niin sokeasti siihen, että atk-ratkaisut ja muut saadaaan hetkessä pystyyn, niin olisi hyvä muistaa verohallituksen sotkuja, ne eivät vielääkään ole kunnossa. Tässä on myös kysymyksessä uudistus, johon tarvitaan aikaa, jotta tarvittavat ohjelmat voidaan tehdä, jotta voidaan perehdyttää henkilöstö, jotta ne voidaan käytännössä toteuttaa. Tuntuu järjettömältä väkisin ajaa tällaisia uudistuksia, jotka aiheuttavat vain hankaluuksia.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Kahta asiaa on vaikea hyväksyä.

Ensimmäinen on se, että pääomavaltaisille yrityksille, jotka vievät maastamme ulos valuuttaa. Kansaa kuritetaan toisella kädellä, ja yritykset saavat tällaisia helpotuksia noin 7 000 miljoonaa. Ei sitä voi hyväksyä. Se on ihan luonnollista.

Toisena on se, kun täällä on vuosia puhuttu porrastuksesta, että pienille työvoimavaltaisille yrityksille annettaisiin tukea tätä kautta. Miksi sitä ei nytkään tuotu? Eilen viimeksi eräs huoltoaseman hoitaja, yrittäjä, sanoi, että hän työllistää kaksi henkeä välittömästi, jos sotumaksua alennetaan 20 prosenttia.

Nämä pienet yrittäjät haluaisivat työllistää, mutta valtiolta eli nykyinen hallitus ei hyväksy sitä. Kun nämä ihmiset työllistettäisiin, he toisivat valtiolle veroa, eikä tarvitsisi maksaa kalliita

korvauksia joko sosiaalihuollon tai työttömyys-turvan kautta. Olisi siis hyödyllistä työllistämistä, kun nuoria ihmisiä työllistettäisiin. Täällä se päätetään, mutta tämä linja on taas tällä kertaa valittu.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Kun vasemmistoliiton taholta jatkuvasti tuodaan esille, että näillä ratkaisuilla ei ole merkitystä teollisuudelle ja he sanovat, että pitäisi tehdä jotain muuta, olisi oikein ja ainakin kohtuullista kuulla, mitkä ne vasemmistoliiton lääkkeet tähän sairauteen ovat. (Ed. Zyskowicz: Sosialismi ratkaisee kaikki ongelmat!)—Ilmeisesti juuri näin. (Ed. Zyskowicz: Niin se on!)

Mitä tulee porrastukseen, niin tällä porrastuksella pyritään nyt tuotannollisen toiminnan tukemiseen, nimenomaan tuotannollisen toiminnan, mikä on minun ymmärtääkseni ainoa lääke tähän taloudelliseen ongelmaan. Sillä keskinäisellä palvelujen lisäämisellä ja sitä tekemällä täällä kotomaassa ei ratkaista tämänhetkistä taloudellista ongelmaa, vaan tarvitaan tuotantoa, vientiteollisuutta jne.

Ed. L i i k k a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala ei varmaan kuunnellut ihan tarkkaan minun puheenvuoroani, koska en maininnut mitään maataloudesta enkä siihen liittyvästä. Mutta totean kyllä, ettei tämä toimenpide eivätkä monet muutkaan vielä ole riittäviä tänä päivänä, jotta voisimme saada yrityselämämme tuotantokustannuksia alennettua. Jokainen meistä kuitenkin tietää, että suomalainen yritystoiminta ei näillä tuotantokustannuksilla, joita tänä päivänä täällä on, voi kilpailla kansainvälisillä areenoilla ja markkinoilla. Me tarvitsemme tuotantokustannusten alentamisia.

Olen kyllä sitä mieltä, että myös veljien ja siskojen vasemmalla pitäisi tehdä voitavansa, että myös palkansaajajärjestöjen kautta saadaa palkkatuloja hillittyä ja näin ollen saisimme maamme talouden kuntoon ja yrityselämän elpymään.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. P. Lepäsen puheenvuoron johdosta haluan muistuttaa siitä, että yrittäjien etujärjestöt ovat mm. sosiaali- ja terveystalokunnassa, kun olivat kuultavina tästä asiasta, hyväksyneet tämän esityksen. He ovat todenneet, että tässä tilanteessa, jossa vientiteollisuutta on tuettava, he ymmärtävät, että tällä tavalla on meneteltävä eivätkä vastusta tätä esitystä.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Jos meidän yritystemme ongelmat olisivat todella rahalla ratkaistavissa, niin neidän ratkeaisivat, mutta kun ne ovat paljon syvemmällä. Se, mitä minä ihmisten yleensä oikeiston taholta, on se, että yritystoiminnan todellisia ongelmia ei ymmärretä eli sitä, että meillä ei ole tällä hetkellä sellaisia tuotteita, jotka menevät Keski-Euroopassa kaupaksi. Kyllä se ostaja löytyy, jos tuote on oikea idealtaan, laadultaan ja tasoltaan. Se, mikä on mennyt kaupaksi Neuvostoliittoon, ei mene enää Keski-Eurooppaan. Tämä on meidän yritysjohtajiemme suurin ongelma. Heidät pitäisi kouluttaa. Henkilöstö pitäisi kouluttaa. Nimittäin kylähän heitä on tuettu.

Minä mainitsin lapsilisämaksun 80-luvulla. Heitä helpotettiin lähes 36 miljardilla; sama koskee kansaneläkevakuutusmaksua. Kun sen taso oli vuonna 1985 51,6 prosenttia, niin se oli vuoden 1991 lopussa 37,9. Kun sairausvakuutusmaksun taso oli 46 prosenttia vuonna 1985, niin se oli 34 prosenttia vuonna 1991. Siis yksistään rahalla näitä asioita ei ratkaista. Tämä täytyy sekä elinkeinoelämän että myös sitä erityisesti tukevan poliittisen oikeiston ymmärtää. Näillä toimenpiteillä, joita nyt tehdään, Suomi ei tästä mihinkään nouse, jos ei sillä ole sellaisia tavaroita, jotka pystytään myymään. Se on se meidän perusongelmamme.

Ed. Laivoranta: Herra puhemies! Ed. Skinnarille ihan muutama sana, kun puutuitte tuotteitten laatuun ja tavaroihin sanoen, että siinä on meidän probleemamme, että meillä ei ole sellaisia tuotteita ja tavaroita, jotka me pystyisimme myymään. Kyllä se ongelma on aivan muualla. Se on kilpailukyvyssä.

Haluaisinkin heittää sinne vasemmalle, kun väitetään, että täällä ei tiedetä, mikä on se kysymys ja asia, mistä kilpailukyky riippuu: Ei se suinkaan ole siitä kiinni, että me emme tietäisi, millaista tuotetta tehtäisiin ja millaisia tavaroita pitäisi tehdä, jotta laatu olisi riittävän hyvä, vaan hinta on liian kova. Siitä on kysymys.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Minä huomautan nyt vielä tästä sosiaaliturvamaksun tasosta, että sehän on koko ajan meillä laskenut. Kun se 1977 oli 22,7 prosenttia, se oli viime vuoden lopussa 21,85. Kun nämä alennukset tehdään, se on alle 21 prosenttia. Ruotsissa se on tällä hetkellä 44,5 prosenttia. Minun käsittääkseni Ruotsi pärjää vallan hyvin tässä tilanteessa. Sama koskee Saksan sosiaaliturvan tasoa. Ei se

yksistään tästä ole kiinni, että me pelkästään yritämme alentaa palkansaajien, jotka nämä tuotteet tekevät, palkkojen tai sosiaaliturvan tasoa, vaan kyllä se on työnantajien ja elinkeinoelämän korvien välissä tällä hetkellä hyvin paljon. Sen näkee jo siitä, että joku Pentti Kouri voi tulla Yhdysvalloista ja höynäyttää kaikkien tärkeimpien liikepankkien johtajia sillä tavoin kuin hän on tehnyt.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Minun käsittääkseni Ruotsissa ei pärjätä tällä hetkellä kovin hyvin. Siellä on mm. sairausvakuutuksen korvausosuutta pudotettu 95 prosentista 70 prosenttiin, koska maksut ovat liian korkeat tällä hetkellä. Siellä näitä päätöksiä tekevät sosialidemokraatit.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Skinnari ed. Backmanin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L Anttila, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvelähti, Jääskeläinen, Jääteentmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mat-

tila, Moilanen, Morri, Mäkelä, Mölsä, Nii-
nistö, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi,
Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala,
Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Puhakka,
Pulliainen, Rauramo, Renlund, Riihijärvi, Ros-
si, Rusanen, Rynänen, Rätty, Röntynen, Saa-
punkki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen,
Sasi, Savela, Seivästö, Siuruainen, Suhola, Suho-
nen, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen,
Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Var-
pasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen,
Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö ja
Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Alho, Andersson, U. Anttila, Apuk-
ka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson,
Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hurskainen,
Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki,
Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen,
Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen,
Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen,
Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen,
Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller,
Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Polvi,
Polvinen, Puisto, Pykäläinen, Rajamäki, Ran-
ta, Rask, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos,
Rönholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari,
Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkylä-
inen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström,
Vehkaoja, Viljamaa, Vuoristo, Vähäkangas ja
Vähänäkki.

”Tyhjää” äänestää ed. Mäkipää.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antvuori, Donner, Juhantalo, Kemppainen,
Lahtinen, Lamminen, Miettinen, Mäki-Hakola,
Paasio, Paloheimo, Pokka, E. Rehn, O. Rehn,
Särkijärvi ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 114
jaa- ja 69 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 15. (Koneään.
6)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan
päättäneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1991

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 41

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty
lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies!
Tämä lakiehdotus tuotiin viime perjantaina kuin
puolisalaa eduskuntaan ja käsiteltiin täällä kii-
reesti tähän kolmanteen käsittelyyn saakka, eikä
tämä kyllä varsinaisesti päivänvaloa kestä. Tässä
lakiehdotuksessa nimenomaan sorretaan työvoi-
mavaltaisia yrityksiä, koska tässä työttömyysva-
kuutusmaksua nostetaan 0,9:stä 1,4 prosenttiin
eli 0,5 prosenttiyksiköllä, joka vuodessa tekee
tietävästi yli 2 miljardia markkaa. Tämä on
selkeästi työvoimavaltaisia yrityksiä vastaan
tehty hyökkäys, jota ei voida perustella millään
argumenteilla, ei millään.

Tätä taustaa vasten on tarkasteltava niitä
puheita, mitä eduskunnassa ja poliittisissa pii-
reissä on puhuttu työvoimavaltaisten yritysten
tukemisesta. Tässä mennään toiseen suuntaan.
Tätä ei missään tapauksessa tule hyväksyä.
Rahat täytyy etsiä muualta. Mistä muualta?
Tämä lakiehdotus tuotiin niin nopeasti esiin,
ettei ole ehtinyt edes miettiä, mistä muualta,
mutta ei ainakaan tästä.

Tästä syystä, herra puhemies, ehdotan, että
tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle lyhyt vas-
taus: Sitä voi perustella sillä, että rahat on loppu.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra
puhemies! Tämä osoittaa sen, millä tiellä hallitus
kulkee. Työttömyysturvamaksu ja yleensä työt-
tömyyden kustannukset nousevat kaiken aikaa,
ja se merkitsee sitä, että yhä huonommin voivat
yritykset työllistää. Tämä on täysin hölmöläisten
tie. Se on kaikki aivan tyhjän päällä. Nimittäin
työttömyysvaihtoehdossa ei kerry veroja, ei
työnantajan sosiaaliturvamaksuja eikä työn tu-
lost. Sen sijaan työllisyysvaihtoehdossa syntyy
työn tulos, syntyy sosiaaliturvaa, kertyy veroja
jne. Olen todella huolissani siitä, että tämä Ahon
hallitus makaa tyhjän päällä. Se menee täysin

tulevaisuudettomaan tilaan. Loppujen lopuksi käy sillä tavalla, että rasitukset kaatuvat lopulta työllistäjien harteille, niin kuin tässä on juuri käynyt.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Täällä muutama hetki sitten puhuttiin kauniita sanoja työvoimavaltaisten yritysten toimintaedellytysten parantamisesta, mutta nyt tulee tämä lakiesitys. Ihmettelen kovasti, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on ollut yksimielinen eli he ovat hyväksymisen kannalla. Ihmetystä herättää, että jatkuvasti kerätään rahoja palkkakustannusten mukaisesti eli niiltä, jotka maksavat palkkaa, otetaan kaikki viimeisetkin pois. Ei ole ihme, että pieniä yrityksiä jatkuvasti kaatuu. Mitä laki tuo tullessaan? Niin työvoimavaltaisilta yrityksiltä, jotka tänä päivänä yrittävät kippuroida jotenkin toimeentulonsa kanssa, otetaan toista miljardia markkaa.

Toivottavasti tulette kaikki mukaan meidän esityksemme, jos todella haluatte tukea pieniä ja työvoimavaltaisia yrityksiä. Perusteena ei voi olla se, että työttömyys on noussut runsaasta 4,5 prosentista lähelle 6:ta prosenttia. Ovatko nämä työllistävät yritykset niitä, jotka joutuvat kantamaan kovan vastuun?

Tältä pohjalta kannatan ed. Aittoniemen hylkäämisehdotusta.

Ed. Stenius-Kaukonen: (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ainoa syy lakiesityksen hyväksymiseen on se, että on turvattava se, että työttömät saavat työttömyyspäivärahan sa ajallaan.

Toisessa käsittelyssä toimme esille ongelman, mikä tähän liittyy. Silloin kun työttömyys kasvaa, niin työttömyysvakuutusmaksut nykyisellä lainsäädännöllä nousevat. Me esitimme, että myös tähän tulisi porrastus ja jonkinlainen rahastointisysteemi, jolloin tämä maksu ei toimisi näin nurinkurisesti. Me kannamme huolta, niin kuin edellisessäkin asiassa, siitä, että kansaneläkkeet ja sairausvakuutusetuudet ja työttömyysturvan peruspäivärahat tulevat maksetuiksi, tämän asian yhteydessä ennen kaikkea siitä, että työttömät saavat toimeentulonsa. He ovat jo joutuneet niin paljon uhraamaan joutuessaan työttömiksi. Heiltä ei voi enää enempää vaatia. Jatkossa myös työttömyysvakuutusmaksun rakenne on ehdottomasti muutettava.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tällä systeemillä turvataan se,

ed. Stenius-Kaukonen, että ne, jotka nyt ovat työttöminä, tulevat pysymäänkin työttöminä. Yritykset kaadetaan tällä systeemillä, niin kuin perjantaina sanoin. Joku sellainen yrittäjä, joka saattaa vielä miettiä, että minä pyrin jatkamaan yritystäni, näkee tämän viimeisen vipauksen ja saattaa vetää itsensä leukakeinuun eikä sen jälkeen työllistä kyllä ketään. Karmeata tarinata, mutta näin se vain on! Olihan joku vetänyt leukakeinuun lottovoiton vuoksikin itsensä, niin miksei tämänkin takia. Sitä en kyllä toivo, mutta tämä on tilanne. Jos työvoimavaltaisia yrityksiä ei tueta, vaan niiltä lähdetään tämän suuntaisesti viemään pohjaa pois, niin työttömät, joiden elantoon nyt kerätään rahaa, pysyvät lopullisesti työttömänä ja yhteiskunta luhistuu kokonaan.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun tällainen työttömyystilanne on olemassa, niin kyllä työttömyysturvasta on pakko huolehtia joka tapauksessa. Siitä ei nyt päästä mihinkään. Vain sitä kautta tilanne saadaan korjattua, että työllistetään ihmisiä ja satsataan nimenomaan työllisyyteen, jolloin syntyy sosiaalikeräytymä ja verokeräytymä, ja silloin myös voidaan työnantajien työttömyysvakuutusmaksuja alentaa. Siis tämä on ainoa tie, ei ole olemassa mitään muuta kuin edullisimman vaihtoehdon eli tuottavan työn tie. Kaikki muu on tyhjää huulten höpinää, joka tulee johtamaan entistä suurempiin ongelmiin.

Jos meillä olisi kaksi miljoonaa työtöntä, kuvitteleeko hallitus, että silloin ovat asiat kunnossa, kun kaikki tarvitsevat kuitenkin asunnon, ruuan ja vaatteet eikä kukaan tuota mitään. Tämähän on aivan järjetön tie!

Ed. M. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensimmäistä kertaa tässä salissa kuulin ed. Rinteen puolustavan suomalaista kapitalistia ja suomalaista työnantajaa. Ensimmäisessä puheenvuorossaan hän oli huolissaan, että työnantajalta kerätään edelleen korkeampia työttömyysmaksuja. Näinhän tietysti on, mutta, ed. Rinne, täytyy muistaa, että juuret ratkaisulle löytyvät viime vuosien huonosti hoidetusta talouspolitiikasta, joka on paitsi vaurioittanut valtiontaloutta todella vienyt myös kilpailukyvyyn maan keskeiseltä vientiteollisuudelta.

Ja toiseksi, ed. Rinne, toteaisin vain sen, että parasta työpaikkojen puolustamispolitiikkaa on palauttaa kaikin keinoin kilpailukyky maan

teollisuudelle. Esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeen ja AKT:n parhaillaankin meneillään oleva lakko tähän tavoitteeseen sopii äärimmäisen huonosti, sillä joka päivä tulee tuhansia uusia paperialan työttömiä, kun puunjalostustehtaita maassa suljetaan. Onko tämä sitä kilpailukyvyyn palauttamista? Minun mielestäni ei ole.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Esityshän on täällä sen takia, että työttömyyskassojen rahat ovat loppu. Ellei esitystä hyväksytä, vaarannetaan niiden vakuutettujenkin, jotka 5 prosentilla osallistuvat kassojen rahoitukseen, työttömyysavustuksen maksamisen.

Valtiohan suorittaa avustuksista 48 prosenttia ja työnantajat 47. Tällä työnantajien vakuutusmaksun korotuksella yhdessä valtion lisäpanostuksen kanssa päästään siihen, että me pystymme ensi syksynä hoitamaan noin 6 prosentin työttömyyden. Rahaa on silloin noin 600 miljoonaa markkaa, mutta saattaa olla, että jos työttömyystilanne pahenee, niin kuin näyttää, nämäkään rahat eivät riitä eikä tämä ole ainoa esitys, jonka nykyinen hallitus joutuu tänne tuomaan.

Tietysti toivoisi, että esitykset, jotka kohdistuvat yritystoimintaan ja nimenomaan työvaltaisiin pienirytyksiin, tuotaisiin eduskuntaan kokonaisuutena eikä tällä tavoin viime tingassa, niin kuin tämäkin esitys tuotiin. Opposition myötävaikutuksella se pystyttiin viime perjantaina viemään niin pitkälle, että se tänään voidaan kolmannessa käsittelyssä ottaa esille.

Pienirytysten maksurasitus ei koske yksistään työttömyysvakuutusmaksua vaan kaikkea sosiaaliturvaa. On olemassa valmiit esitykset siitä, että myös tuontirytykset joutuisivat sosiaaliturvamaksurasituksen piiriin, ja toivoisin, että hallitus mitä pikimmin antaisi nämä esitykset. Tällä tavoin tuettaisiin kotimaisia ja myös erityisesti pieniä yrityksiä.

Ed. P. Leppänen: Herra puhemies! Kun hallitus on omaksunut säästöpolitiikan ja kaikesta säästetään, niin on luonnollista, että työttömyys pahenee koko ajan. Ei ole elvyttävää politiikkaa silloin, kun säästetään. Pitäisi etsiä niitä kohteita, joissa ihmisille saadaan työtä. Se on halvempi vaihtoehto kuin se, että maksetaan ihmiset kortistoon. Henkilökohtaisesti olisin tässäkin asiassa ollut sitä mieltä, että tämä olisi pitänyt porrastaa ja tukea työvoimavaltaisia yrityksiä. Mutta jostain syystä tämä porrastaminen ei onnistunut tälläkään hallituskaudella.

Mielestäni on tärkeä tämä asia, joka täälläkin on esiin nostettu, että tähän pitää palata ja välittömästi, kun raha lähtee liikkeelle, jos yleensä hallitus kykenee antamaan sellaisia esityksiä syksylläkään. Nythän on kysymys vain siitä, että raha ei liiku, mutta ei se mihinkään Suomesta ole hukkunut.

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Kun ed. M. Laukkanen mainitsi, että ed. Rinteellä on ensimmäistä kertaa ollut kapitalistisia puheita, niin täytyy mainita, että keskusta ei ole koskaan puolustanut työvoimavaltaiten yritysten toimintaedellytyksiä. Maatalous on ollut se, mistä on puhuttu henkeen ja vereen. Edelleen kun hän mainitsi, että edellinen hallitus on hoitanut talouspolitiikkaa huonosti, niin täytyy kysyä ääneen, kun pääministerikin on paikalla, onko tämä todella hyvää elvyttävää talouspolitiikkaa, kun ajatellaan pieniä työvoimavaltaisia yrityksiä. Minun järkeeni tämä ei ainakaan mahdu.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Kyllä ed. Rinne on suorastaan jakanut rahaa kapitalisteille takavuosina ja taisi vielä budjetti jopa ylittyä, kun tuli niin paljon jaettua rahaa nimenomaan työllistämistarkoituksessa. Mutta kyllä meillä on vielä pitkä matka siihen yhteisymmärrykseen, jolla nämä asiat ratkaistaan.

Kepu syyttää ammattiyhdistysliikettä kaiken aikaa, mutta jättää kokonaan huomioimatta esimerkiksi sen, että meillä on voimassa puun myyntilakko ja maailman korkeimmat kanto hinnat. Kaiken lisäksi agitatsioonia on talosta taloon tehty pääasiassa valtion kustantamana. Sen sijaan ammattiyhdistysliike tekee agitatsioonsa omin kustannuksin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ei voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson, S.-L. Anttila, U. Anttila, Apukka, Astala, Aula, Backman, von Bell, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enstam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-osa, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Muttalainen, Myller, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, O. Ojala, Ollila, Paakkinen, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Renlund, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Seppänen, Siuruainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Jurva, Mäkelä, Mäkipää, Riikiharvi, Suhonen ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antvuori, Donner, Juhantalo, Kanerva, Kempainen, Lahtinen, Lamminen, Miettinen,

Mäki-Hakola, Paasio, Paloheimo, Pesälä, S. Pietikäinen, Pokka, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Saastamoinen, Särkijärvi, Tennilä, Tuomioja ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 170 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1991 aikana

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 15

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lainanottovaltuudet voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1991

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 16

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lainanottovaltuudet voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus lisävaltuuksien antamisesta asunto-olojen kehittämisrahastolle lainanottoon vuonna 1991

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 17

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lainanottovaltuudet voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Hallituspuolueiden edustajat ovat täällä useassa yhteydessä todenneet, että edellinen hallitus aloitti monia säästötoimenpiteitä ja että uusi istuva hallitus vain toteuttaa näitä suunnitelmia, tosin lisäten säästöjä melko voimakkaasti.

Samaa olisi odottanut myös elvytystoimien osalta, että olisi edes jotenkuten seurattu niitä suuntaviittoja, joita edellinen hallitus aikaansai. Tämän kysymyksen osalta edellinen hallitus päinvastoin esitti lisättäväksi hyvin merkittävästi aravatuotantoa: 1 500 aravaa ja 4 000 korkolainoitettua asuntoa enemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa tulo- ja menoarviossa on määrärahoja.

Tämän johdosta sosialidemokraatit esittivät toisessa käsittelyssä lainanottovaltuuksia lisättäväksi, mutta hävisimme tuolloin tuon äänestyksen. Tässä yhteydessä kuitenkin lainanottovaltuuksia lisätään, joten olemme valmiit hyväksymään tämän esityksen, sillä tämäkin on parempi kuin ei mitään.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Esitys lainanottovaltuuksien lisäämisestä on hyvin hyvin vaatimaton. Tässäkin salissa on varmasti kosolti sellaisia henkilöitä jotka viime maaliskuussa eduskuntavaalien alla pitivät yhtenä keskeisenä sanomanaan pyrkinessään eduskuntaan, että nyt laitetaan Suomen asuntoasiat kuntoon. Nyt olisi se mahdollisuus, sillä juuri tällä hetkellä olisi mahdollisuus rakentaa arava-asuntoja sillä tavalla, että Suomeen saataisiin kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Tällä hetkellä nimittäin kaikki muu asuntotuotanto on lähes jumissa.

Edellinen hallitus antoi aivan selvät suuntaviivat ja ohjeet siitä, kuinka tulee menetellä: rakentaa lisää aravatuotantoasuntoja juuri tällaisessa matalasuhdannetilanteessa. Tämä hallitus on karsinut edellisen hallituksen pakettia. En voi

ymmärtää, että tilanteessa, jolloin 3 000—3 500 arava-asunnon tuottaminen olisi valtiolle lähes ilmaista ja jolloin kahteen meidän suureen perusongelmaamme pystyttäisiin puuttumaan — työttömyyteen ja kohtuuhintaisten asuntojen rakentamiseen asunnontarvitsijoille — tilannetta ei haluta käyttää hyväksi.

Keskustapuolue vielä viime tammikuussa vaati erittäin voimakkaasti vähintään 3 000 arava-asunnon lisätuottamista tänä vuonna. Lähes tuohon tavoitteeseen ja korkotukiasuntojen osalta vielä suurempaan päästiin Bärlundin paketilla, jonka nyt tämä hallitus on romuttanut.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Ehkä on syytä muistuttaa mieliin, miltä asiat näyttivät silloin, kun tämän vuoden budjetti eduskunnalle annettiin ja sitä eduskunnassa käsiteltiin. Silloin vakuutettiin, että tänä vuonna syntyy valtiontaloudessa useiden miljardien markkojen ylijäämä. Ed. Louekoski muistaa minua paremmin, muistaakseni 4 miljardin ylijäämästä puhuttiin. Nyt olemme siinä tilanteessa, että tänä vuonna valtiontaloudessa on 15 miljardin alijäämä. Toivon, että hiljalleen tämä tieto alkaisi mennä perille.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni pääministeri Aho tarkastelee tätä asiaa kummallisesta näkökulmasta, kun hän tarkastelee sitä vain menojen leikkaamisen näkökulmasta.

Ed. Myller esimerkiksi on esittänyt aikaisemmissa käsittelyissä, että lisäämällä asuntotuotantoa saadaan valtiolle sama määrä tuloja, mikä siitä aiheutuu menoja. Tässä tapauksessa pääministeri ei ymmärrä tai ei halua ymmärtää, että jotkut ratkaisut ovat tuloa tuottavia sen ohella, että ne ovat menoja lisääviä. Tässä tapauksessa molemmat asiat kompensoisivat toinen toisensa. Sen takia on äärimmäisen helppo asia lisätä asuntomenoja, kun se maksaa itse itsensä, arava-rahituksen kautta.

En ymmärrä, että hallituksessa on valittu linja, jonka mukaan säästetään asuntorakentamisessa silloin, kun siitä ei aiheudu tosiasialisesti menoja. Voi olla, että luvut ovat suurempia, mutta luvut ovat silloin suurempia molemmilla puolilla samaa asiaa, sekä tuloissa että menoissa. Tästä on ympäristöministeriöstä tehty tutkimus, jonka olemme valmiita toimittamaan pääministerin ja hallituksen käyttöön. Tältä osin hallitus on valinnut linjan, jonka mukaan ei rakenneta

asuntoja, ei vaikka se tulisi valtiolle lähes ilmaiseksi, niin kuin ed. Myller esitti.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin jälleen tuoda esille luvut, jotka ympäristöministeriön asunto-osasto on ympäristövaliokunnalle toimittanut. On erittäin hyvä, että pääministeri on paikalla. Olisi tietysti ollut parempi, että hän olisi asian aikaisemmissa käsittelyissä, jolloin sisältöön olisi vielä voitu vaikuttaa.

Ympäristöministeriön asunto-osasto on laskenut, että 3 000 arava-asunnon tuottamisesta koituu yhteiskunnalle nettokustannuksia noin 9 miljoonaa markkaa. Tämä koostuu siitä, että varsinaisesti valtion menot ovat se alikorkoisuus, joka asuntotuotantorahastolle annetaan, ja se on 439 miljoonaa markkaa. Verotulot, jotka on laskettu 6 000 miestyövuoden mukaan, 3 000 rakennusaineteollisuudessa, 3 000 rakentamisessa, ovat 392 miljoonaa markkaa, ja säästöosuus, jonka valtio säästää rakennusalan työttömyyskorvauksia, on 38 miljoonaa markkaa. Näihin lukuihin päästään sen vuoksi, että meillä on erittäin paljon rakennustyövoimaa työttömänä eivätkä myöskään mitkään muut rakennuskohteet ole kilpailemassa aravatuotannon kanssa.

Ed. Backman (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ymmärrä, mihin säästämiseen pääministeri Aho viittaa tässä yhteydessä, kun hän puhuu huonosta taloudellisesta tilanteesta ja tilanteen muuttumisesta.

Toisaalta en ymmärrä myöskään sitä, miten tilanne on ensi syksynä parempi kuin tällä hetkellä, kun myös hallituspuolueiden edustajat valiokunnan mietinnössä toteavat, että "hallituksen tulisi seurata tarkoin tilannetta ja tuoda ensi syksynä esitys lisälainanottovaltuuksista". Saman tyyppisen vastauksen antoi myös asuntonministeri Rusanen omalta osaltaan, että asiaan voidaan palata ensi syksynä. Miten tilanne on silloin muka huomattavasti parempi kuin tällä hetkellä?

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Viime vaaleissa kokoomuksen yksi keskeinen vaaliteema oli asunto-ongelmien ratkaisu. Moni täälläkin istuva edustaja korosti uusien, kohtuuhintaisen vuokra- ja asumisoikeusasuntojen saamisen tärkeyttä erityisesti nuorten kohdalla.

Keskustan asuntoteemoista minulla ei ole tietoa. Heillehän asuntokysymys ei ilmeisesti olekaan mikään ongelma, koska heidän kannattaja-

kuntansa on saanut nauttia todella edullisista valtion lainoista niin tupien kuin omettojen rakentamiseksi.

Hallituksen linja asuntotuotannon osalta henkii samaa linjaa. Niitä, jotka elävät asuntopulan kurjuudessa, ei haluta auttaa eikä haluta auttaa myöskään kymmeniätuhansia jo työttöminä olevia tai syksyn mittaan työttömiksi tulevia rakentamisen ammattilaisia. Ilmeisesti ajatteluna on, että kansa pysyy nöyrempanä eikä ehdi seurata hallituksen toimia, kun joutuu keskittämään voimansa ja aikansa siihen, miten arjesta selviää. Ja ainahan ainakin ruokakassin muodossa rahaa virtaa maatalouteen.

Kokoomuksen syytä menettelyyn, samaan ideaan, kyllä ihmettelen. Luulisihan, että he näkisivät ensiarvoisen tärkeänä niin grynderien kuin rakennusteollisuuden menestymisen, mutta ilmeisesti he ovat tehneet pyhän allianssin rakentajien kanssa siitä, että pitämällä hanoja tiukalla ja tarjontaa vähäisenä voidaan varmistaa asuntokeinottelu ja korkea hintataso. Ilmeisesti toimenpiteellä halutaan vaikuttaa myös siihen, että kansa kypsyi vuokrasääntelyn purkuun ja keinottelu yksityisillä vuokra-asunnoilla saisi rauhassa rehoittaa.

Keskusta oli viime kaudella hyväksymässä yhteistyössä sosialidemokraattien kanssa asuntolojen kehittämisrahaston. Niinpä heillä olettaisi olevan myös selvä kuva siitä, että rahaston osalta tulisi puhua bruttomenojen sijasta nettomenoista. Uskon, että heillä on tietoa myös siitä, että lainojen lyhennysten ja korkojen kautta rahastoon tulee virtaamaan yhä runsaammin rahaa vuosi vuodelta tämän vuosikymmenen aikana.

Valtion työttömyyskorvausten pieneneminen ja työttömyyden aiheuttamien erilaisten sosiaalimenojen vähentyminen olisi myös osaltaan tukemassa järkevää talouspolitiikkaa, etenkin kun tiedossa on, että resursseja ja valmiuksia asuntojen rakentamisen lisäämiseksi on erityisesti niillä väestökeskusalueilla, missä on huutava asuntopuola. En voikaan välttyä siltä toteamukselta, että keskusta haluaa lisätä eriarvoisuutta kaupunki- ja maaseutuväestön kesken. Hajota ja hallitse onkin perinteinen vallitsemistapa, jonka keskusta opetteli perin pohjin Kekkonen valtakautena.

Arvoisa puhemies! Toivon, että edellä esittämäni toteamukset osoittautuvat vääriksi. Mutta vääriksi niitä eivät osoita vaalipuheiden kaltaiset lupaukset vaan todella nykyistä tuntuvammat numeroesitykset niin markkoissa kuin asuntojen

lukumäärissä. Siihen olisi nyt niin asunto-, talous- kuin työllisyyspoliittinen tilaus.

Kristillisen liiton edustajille voin myös todeta, että tässä heillä olisi todellinen mahdollisuus osoittaa saarnoissaan julistamaansa lähimmäisenrakkautta.

Ed. R i n n e : Herra puhemies! Kun tätä keskustelua asuntopolitiikasta on kuunnellut ja nyt erityisesti pääministerin puheenvuoron, ei voi kyllä päätyä kuin yhteen ainoaan johtopäätökseen, kun näistä säästöistä puhutaan eikä lainkaan oteta huomioon, mitä mahdolliset toimenpiteet asuntorakennuksessa tuottaisivat: Tässä on nyt ongelmana se, ja siihen ilmeisesti tämä hallitus tulee loppujen lopuksi sortumaan, että se ei pysty pitämään yhtä aikaa kahta asiaa mielessä.

Ed. T e n h i ä l ä : Herra puhemies! Ed. Kauto minusta turhan takia kärjisti maaseutua ja kaupunkeja. Meillä tulee käsiteltäväksi kohta maaseutuelinkeinolain muuttaminen, jonka hallituksen esityksen perusteluissa maaseudun asuntolainoista todetaan mm. näin: ”Valtioneuvosto on maankäyttölain 94 §:n 2 momentin nojalla asumiskustannusten tasoittamiseksi eri aikoina valmistuneissa taloissa tarkistanut maankäyttölainsäädännön nojalla myönnettyjen asuntolainojen korkoa vuosittain.” Vanhimpien asuntolainojen korko on 13.12.1990 tehdyn tarkistuksen mukaan nykyisin 10,25 prosenttia, mikä osoittaa, että maksetaan sitä korkoa näistäkin lainoista.

Ed. L e h t o s a a r i : Herra puhemies! Kun on kuunnellut sosialidemokraattien purnausta näistä asuntoasioista, ei oikeastaan voi kuin hämmästellä ja kummastella noita puheita. Nythän on tosiasia niin, että ainakin koko 80-luvun sosialidemokraatit vastasivat hyvin suureenasti kaikilla rintamilla asuntopolitiikasta tässä valtakunnassa. Tulos on sitten se, mistä olemme viime aikoina puhuneet ja todenneet, mihin asuntotilanne ja -politiikka on valtakunnassa ajautunut.

Tosiasia on se, että mm. viime kaudella täällä näperreltiin monien asioiden ympärillä. Muun muassa maan hinnasta käytiin kovaa keskustelua, että sitä on saatava tuntuvasti alennettua, millä ei käytännössä ole juurikaan tekemistä asuntojen lopullisessa hinnassa, kuten ei myöskään jollakin pääkaupunkiseudun rakennusmaksulla, jolla monien veteraanien asunto-olo-

suhteita kärjistettiin voimakkaasti ja joka ajettiin läpi ikään kuin se olisi ollut auttamassa asuntopolitiista tilannetta.

Mielestäni Ahon hallitus on ottanut napakan otteen asuntoministeri Rusasen toimesta näissä asioissa, ja uskon, että nämä asiat pikkuhiljaa demareitten jäljiltä saamme kuntoon tässä valtakunnassa.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Vasemmiston esittämää kritiikkiä on vaikea käsittää sen kautta, kun tällä päätöksellä ollaan lisäämässä aravatuotantoa ilmeisesti tasolle, jolla se ei ollut kertaakaan 80-luvulla sosialidemokraattisten asuntoministerien aikana. Tämä päätös lisää aravatuotantoa, ei ole vähentämässä sitä.

Laskelmasta, jonka ed. Myller on esittänyt, hän jätti mainitsematta, että se lisäisi valtion lainanottoa 1 100 miljoonalla markalla kaiken sen lisäksi, mikä muutoinkin valtion lainamääränä on. Hallituksen pitää kantaa vastuu ja arvio siitä, mitä kokonaislainamäärän vaikutukset taloudellemme ovat.

Mikäli hallituksen talouspolitiikka onnistuu ja korko laskee, kuten se on nyt näyttänyt viime viikkoina tekevän, niin varmasti myös edellytykset jatkossa aravalainoitettun asuntotuotannon lisäämiseksi ovat nykyistä paremmat.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! On tietysti erittäin hyvä, että eri väestöryhmät ovat tulossa lainoituksen suhteen tasavertaiseen asemaan.

Siihen, että vuokra-asuntotuotanto on ollut alhainen, yksi perussyy on se onneton hallitus, jossa olimme kepun kanssa 80-luvun alussa, jolloin vuokra-asuntotuotanto laski todella alhaiseksi. Viime kaudella tuotantomääriä saatiin nostettua.

Yhtenä syynä, mikä koko ajan on ollut vaikeutena erityisesti pääkaupunkiseudulla, on maapohjan hinta. Ei näytä vielä tänä päivänä kukaan keskustalle olevan selvää se, että maapohjan hinta vaikuttaa erittäin voimakkaasti asuntojen hintaan, pahimmillaan jopa 30—40 prosenttia.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Ed. Lehtosaari todisteli, että sosialidemokraatit viimeisten vuosien aikana, kun ovat hoitaneet asuntopolitiikkaa, ovat näperrelleet siinä. Mielestäni yksi suurimpia saavutuksia, mitä suomalaisessa asuntopolitiikassa on tehty, enkä minä ole yksin mielipiteeni kanssa, on asuntorahaston perusta-

minen. Nyt on vain kysymys siitä, miten käytetään tuota rahastoa.

Siitä on myös kysymys silloin, kun halutaan aravatuotantoa juuri nyt lisättäväksi. Meillä ei ole ollut tällaista työllisyystilannetta 80-luvulla, niin kuin meillä on tällä hetkellä, jolloin nimenomaan pitää panostaa aravatuotantoon, koska mitään muuta rakentamista ei tapahdu. Aikaisempina vuosina noususuhdanteessa aravatuotannolle ei jäänyt tilaa, koska rakennusfirmat halusivat rakentaa kovanrahan asuntotuotantoa. Se oli niille kannattavampaa. Jäi jopa käyttämättä valtion myöntämiä aravalainakiintiöitä.

Sitten ihan pienenä yksityiskohtana rakennusmaamaksusta sanon, että on aika erikoista, että keskustapuolue on niin huolestunut tästä maksusta, joka tarkoittaa maksun laittamista maalle, jota ei rakenneta. Silloin nimenomaan, kun tonttimaasta on pula, on tärkeää, että kaikki kaavoitettu rakennusmaa saadaan asuntorakentamiskäyttöön. Suurin osa, lähes kaikki, rakennusmaamaksun alaisesta maasta on rakennusyhtiöillä. En ymmärrä, minkä vuoksi keskustapuolue puolustele rakennusyhtiöitä näin kovasti.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minä en halua puolustaa sosialidemokraatteja eikä se kuulu minun tehtäviini. Tässä asiassa kyllä haluan sanoa, että ed. Lehtosaaren antama todistus on totaalisen väärä sosialidemokraattisesta politiikasta. Nimittäin täytyy ottaa kuitenkin huomioon, että Suomessa rakennettiin 80-luvun loppupuolella asuntoja 64 000 ja 60 000 vuodessa. Tänä vuonna uusien asuntojen aloittaminen on alentumassa noin 40 000:een ja vähän päälle ja ensi vuonna senkin alle. Tässä tilanteessa on kyllä elvytettävä asuntotuotantoa valtiovallan toimenpitein ja aravamäärärahoihin.

Ed. Lehtosaari todisteli, että vähä vähältä tilanne paranee. Kyllä se paranee niin vähä vähältä, että meillä ei ole mahdollisuuksia odottaa. Minä en tiedä, tietääkö eduskunta todella tätä asiaa. Ei täällä kukaan ole ympäristöministeriön laskelmaa kiistänyt, että 3 000—3 500 uuden arava-asunnon rakentaminen tuottaisi saman verran tuloja valtiolle kuin siihen jouduttaisiin käyttämään rahaa. Siinä mielessä ed. Vanhasen toteamus oli myös väärä todistus.

Siinäkin jätettiin ottamatta huomioon se, että asioilla on kaksi puolta. Toinen puoli on se, mikä hyöty siitä on. Tässä tapauksessa väitän, että hyöty on vielä suurempi, koska asuntorakentamisessa palveliaan sekä asuntopulan poistamistarvetta että myös työllistämistarvetta.

Ihmettelen sitä, että keskusta ottaa nyt tällaisen linjan, jonka mukaan ei voida tehdä päätöstä. Meidänhän ei tarvitsisi tehdä mitään muuta, koska meillä valmiita kohteita aloitettavaksi se määrä, joka on vaadittu rakennettavaksi. Ei tarvitsisi kuin tehdä päätös, että poistetaan rajoitus budjetista. Sillä olisi saatavissa lisää asuntoja ja lisää työllisyyttä. Keskusta haluaa vain lisätä byrokratiaa ja pitää aloitettavien arava-asuntojen määrän alhaisena.

Ed. Backman: Herra puhemies! Jos en tietäisi, että edustajat Lehtosaari ja Vanhanen omaavat hyvän näkökyvyn, epäilisin, että heillä on vihreät piilolinssit. Niin läpinäkyvää on heidän ihastelunsa uutta hallitusta kohtaan. Tuntuu kuin uusi hallitus olisi kahdessa kuukaudessa saanut enemmän aikaiseksi asuntoasioissa kuin edellinen hallitus neljään vuoteen.

Mitä edellinen hallitus sitten teki? Edellinen hallitus kaksinkertaisti aravavuokra-asuntotuotannon siihen verrattuna, mitä se oli silloin, kun keskusta 80-luvun alussa oli hallituksessa asioista päättämässä. Mitä taas uusi hallitus on tehnyt? Uusi hallitus on supistanut edellisen hallituksen aravavuokra-asuntosuunnitelmia.

Tältä osin tuntuu ihmeelliseltä, että meitä sosialidemokraatteja ja koko oppositiota syytetään hallituksen lainanottovaltuusesityksen vastustamisesta. Emme me sinänsä vastusta lainanottovaltuuksien lisäämistä, mutta meidän mielestämme niitä olisi pitänyt lisätä enemmän, koska silloin olisi saatu asuntoja, olisi helpotettu työttömyyttä ja se ei olisi valtiolle edes maksanut mitään.

Kun todetaan, että esitys lisää valtion lainanottoa miljardilla, niin jos tätä ei haluta, ei silloin pitäisi pistää myöskään hallituspuolueitten edustajien lausumaa valiokunnan mietintöön, jossa todetaan, että syksyllä pitää palata asiaan ja olla tarvittaessa valmius lisätä lainanottovaltuuksia.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kysymyksessä siitä, mitä tämä hallitus on tehnyt edellisen hallituksen asuntopoliittisille linjauksille, haluan vielä alleviivata sitä, että ei ole suinkaan supistettu asuntotuotannon rahoitusta siitä, minkä edellinen

hallitus päätti, vaan päinvastoin lisätty rahoitusta. Myönnän, että suunnitelmia toki edellisellä hallituksella oli, mutta mitään konkreettista näiden rahoittamiseksi ei edellisellä hallituksella vielä koskaan kerennyt olla.

Mitä tulee siihen, jos lisätään muutama sata miljoonaa markkaa rahoitusta, mikä vaikutus valtion ja julkisen vallan kannalta olisi seurauksena, pikkuisen tuntuu siltä, että ikään kuin ikiliikkujan ainekset on siinä laskelmassa, jota asianomaiselle valiokunnalle on esitetty.

Mitä tulee siihen, miten 80-luvun loppupuolella asuntotuotannon määrä on kehittynyt, minä ymmärrän niin, että se, että tuotannon määrät ovat heilahdelleet erittäin rajusti, johtuu hyvin paljon siitä, että ylipäänsä talouspolitiikan suhdanteet ovat päässeet heilahtelemaan rajusti ylös ja alas. Näiden heilahtelujen mukana myös asuntotuotannon määrät ovat päässeet vaihtelevaan.

Olen varma ja vakuuttunut siitä, että myöhemmin syksyllä, mikäli tilanne sellaiseksi arvioidaan — luulen, että näin käy — tähän kysymykseen tullaan palaamaan ja arvioimaan lisärahoitustarve uudestaan, kuten asuntoministeri eri yhteyksissä on kertonut.

Ed. Gustafsson: Herra puhemies! Tällä puheenvuoroissaan edustajat Kautto, Myller, Backman ja poikkeuksellisesti ed. Seppänen sanoivat jo kaiken sen, mikä minun piti sanoa. Mutta kun ministeri Pekkarinen käytti puheenvuoron, niin totesin, että eräs hyvin olennainen asia on uudelta hallitukselta unohtunut.

Olen ottanut talteen Helsingin Sanomien vaalialushaastattelun, jossa mm. keskustapuolueen taholta luvattiin nuorille asuntolainaa 3 prosentin reaalkorolla. Kysyn: Milloin, ministeri Pekkarinen, tämän suuntaisia esityksiä saamme eduskuntaan käsittelyyn?

Ed. M. Laukkane: Herra puhemies! Ed. Kautolle toteaisin ensin, että kun keskustalla oli vaaleissa 720 000 äänestäjää, kaikki nämä eivät mahdu asumaan niissä mainitsemisemme ometoissa ja tuvilla. Jos ed. Kautto on kiinnostunut kehä III:n ulkopuolella maakuntien Suomessa tutustumaan asunto-oloihin, olen kernaasti tarjoamassa siinä matkassa apua.

Toisaalta toteaisin myös sen, että ed. Kautto varmasti tuntee esimerkiksi Vantaan olot. Kun te puhutte siitä, että 30—40 prosenttia asuntojen loppuhinnasta on maasta syntyvää hintaa, sehän on täydellinen valhe. Kysymys on

kaavoitetusta maasta, ja se on tyystin eri asia kuin kaavoittamaton raakamaa. Se on kaksi eri asiaa. Kysyisinkin ed. Kautolta: Miksi ette esimerkiksi Vantaalla tai myös muissa pääkaupunkiseudun kunnissa, joissa tämä kysymys on kaikkein kipein, todella kaavoita maata, jota Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan on valtaisia hehtaarimääriä kaavoittamatta ja näin ollen saatavissa käyttöön? Onko tässä sormet pelissä esimerkiksi Haka-nimisellä rakennusyhtiöllä? Jos tiedätte, mieluummin otan tiedon vastaan.

Ed. Backman, kun yllytte kehuaan edellisen hallituksen asuntopoliittisia saavutuksia, (Ed. Gustafsson: Se käänsi asuntopoliittikan suunnan!) haluaisin muistuttaa, että viimeiset neljä vuotta jäävät suomalaisen asuntopoliittikan katastrofina vuosisadan historiaan. Sellaisia hintaheilahteluja ja katastrofeja, mitä asunnon hankkijoille ja omistajille on viimeisten vuosien aikana syntynyt, ei ole koskaan aikaisemmin syntynyt. Yhä harvempi kykenee hankkimaan tänä päivänä oman asunnon. Siitä johtuu, ed. Backman, että meillä on 15 000 tyhjää asuntoa esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. (Ed. Gustafsson: Vapaa markkinatalous!) Ne rahapoliittiset ja talouspoliittiset toimet johtivat täysin käsittämättömään tilanteeseen asuntomarkkinoilla.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Herra puhemies! Voin ed. Gustafssonille todeta, että sen, mistä keskusta puhui vaalien alla, ne tavoitteet, jakaa tällä hetkellä koko hallitus. Tuon suuntaiset tavoitteet on kirjattu myös hallituksen toimintatavoitteiksi tällä vaalikaudella. Noiden tavoitteitten realisoituminen edellyttää käytännössä sitä, että kyetään luomaan pitkän rahan markkinat asuntorahoitukseen. Ne eivät ole hetkessä synnytytetyt.

Toivon, että mahdollisimman nopeasti saataisiin ne aikaiseksi, 1993—1994, mutta siihen pyritään, ja uskon, että siihen päästään.

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Kun totesin aikaisemmassa puheenvuorossani, että edellinen hallitus oli näperrellyt asuntoasioitten kanssa, niin ehkä sen verran täytyy vetää takaisin, että kyllä todella asuntorahaston perustaminen oli hyvin merkittävä askel tällä rintamalla. Voisi todeta, että puolueemme Suomen keskusta oli myös vahvasti mukana tukemassa tuota ratkaisua.

Tuo näpertely kuitenkin siltä osin piti paikansa, mihin jo viittasin aikaisemmassa puheen-

vuorossa, eli maanhintakeskustelussa. On todella niin, että todelliset kustannukset maan hinnasta rakennuskustannuksia ajatellen ovat muuttaman prosentin luokkaa eikä suinkaan 20—30 prosenttia, niin kuin ed. Kautto totesi. Hän varmasti tietää, mikä on totuus. Me istuimme yhdessä viime vaalikaudella toisessa lakivaliokunnassa, joka näitä asioita käsitteli.

Viittasin rakennusmaamaksuun. Oli todella hyvin surullista, että se kohdistui pääkaupunkiseudulla veteraaneihin, heihin jotka olivat tehneet ison työn kymmeniä vuosia sitten tämän valtakunnan hyväksi. Heitä ollaan nyt tällä maksulla ajamassa pois omilta tonteiltaan, ja hyvin monet ovat joutuneet luopumaan tonteista, koska eivät ole pystyneet rakentamaan, niin kuin hallitus on toivonut. Toivon, että tältä osin se aloite, joka täällä on vireillä, johtaa myönteiseen tulokseen.

Olen edelleen sitä mieltä, että asuntopolitiikassa on nyt löytynyt oikea sävel, ja uskon, että tulokset ovat myönteisiä, kun tästä mennään vain eteenpäin.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Jos oikea sävel on se, että tällaisessa tilanteessa ei rakenneta asunnontarvetta vastaavasti kohtuuhintaisia asuntoja, en voi lainkaan yhtyä siihen käsitykseen, että suunta olisi sinnepäinkään kuin pitäisi.

Ministeri Pekkariselle sen verran voisin kommentoida, että jos hallitus tekee periaatepäätöksen jostakin ratkaisusta, jota se ei voi vielä itse toteuttaa sen vuoksi, että sen toimikausi loppuu, en voi ymmärtää, mikä voi olla sen kattavampi toteuttamista edellyttävä päätös. Voin vain tässä yhteydessä esittää lievän rinnastuksen tuntikehykseen. Nykyisten hallituspuolueiden edustajat ovat kovasti selittäneet, että sosialidemokraattiset ministerit olivat jo tuntikehysleikkauksia tekemässä. Se oli ikään kuin faktaa. Tämä, mikä on periaatetasolla ja mitä nimenomaan sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä oli ministeriryhmältään vaatinut, on mielestäni huomattavasti paremmin perusteltu. Olen aivan vakuuttunut, että tällä linjalla sosialidemokraatit hallituksessa olisivat edenneet.

Sitten rakennusmaamaksu. Toivoisin, että ed. Lehtosaari näyttäisi minulle sellaisen tilaston, jossa on osoitettu, että veteraaneja omistaa näitä maapaikkoja.

Lunastuslain yhteydessä oli esillä kysymys siitä, mitä rakennusmaa maksaa. Silloin kun maa on kaavoitettu, siitä saadaan se ansioton

arvonnousu. Tuossa tilanteessa asunnon loppuhinnasta maan hinta kipuaa jopa 40 prosenttiin. Se on viimeisen 4—6 vuoden aikana noussut moninkertaiseksi.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Tosiasia on se, että Esko Ahon oikeistohallitus on romuttanut häikäilemättömästi edellisen hallituksen asuntopoliittisen periaatepäätöksen.

Kun ministeri Pekkarinen käytti puheenvuoron ikiliikkujailemiöstä, muistelen muutaman kuukauden taakse silloisen ed. Pekkarisen väkeviä asuntopoliittikkaa puolustavia ja elvyttäviä puheenvuoroja. Silloin hän vielä uskoi ikiliikkujailemioon ja näki keskustan voimin Suomen tulevaisuuden myöskin asuntopolitiikan osalta valoisana. Nyt te olette, ministeri Pekkarinen, pettäneet ne kaikki toiveet. Tämä teidän vaihtoehtonne on todella karu Suomen kansalle, vaihtoehto, jonka niin hienosti ja hienolla vaalituloksella toitte Suomen kansan tietoisuuteen.

Me keskustalaiset ja sosialidemokraatit, jotka asuntorahastoa voimakkaasti loimme, olemme nyt kovasti eri mieltä asuntopoliitikasta ja asuntopoliittisesta tilanteesta. Kaikki eivät esimerkiksi usko ympäristöministeriön laskelmiin. Eikö nyt olisi aika asuntonministeri Pirjo Rusasen käyttää oikein korokkeelta perusteellinen ja vankka asuntopoliittinen puheenvuoro. Minä olen alkanut yhä enemmän vakuuttua hänen oikeasta linjastaan myöskin hillittäessä maan hintaa ja monissa muissa toimitissa. On vain vahinko, että ministeri Rusanen joutuu jatkuvasti odottamaan ja odottamaan nykyisessä hallituksessa, että pääsisi tekemään jotain todellista. Se tapahtuu ehkä vasta ensi tai seuraavana syksynä.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Vielä tämän kerran. Ed. Lahti-Nuuttila, kun me esitimme joskus viime syksynä taikka sitä ennen asuntotuotannon lisäämistä, kyllä me, ed. Lahti-Nuuttila, olimme sitä mieltä, että jos asuntotuotantoa lisätään, se muuten maksaa jotain. Ajatus siitä, että tämä olisi plus miinus nolla vaikutuksiltaan, on se, mitä jonkin verran tässä epäillä. Mutta jos näin on, vakuuttavasti osataan se todistaa, asia sitten näytetty vähän erilaisena. (Ed. Lahti-Nuuttila: Kuunnellaan ministeri Rusasta!)

Minä vielä palaan siihen, että uskon että ensi syksynä joudutaan tarkastelemaan asuntoraken-

tamisen kokonaisuutta uudelleen. Voi olla, että suhdannetilanne taikka työttömyystilanne vaatii nimenomaan työllisyysperusteisesti tässä asiassa astumista vähän pidemmälle kuin tällä päätöksellä uskalletaan mennä.

Ministeri R u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Lahti-Nuuttilan näkemykseen siitä, että olisi romutettu edellisen hallituksen toimenpiteet, en voi yhtyä. (Ed. Lahti-Nuuttila: Puoliksi ainakin!) — No, ehkä on puolitettu niitä lisätavoitteita, mitä on asetettu. — Väittäisin kuitenkin, että liikkeet ovat olleet oikean suuntaisia asuntopulan poistamisessa.

Mutta kun täällä on voimakkaasti korostettu, että meillä on tyhjiä asuntoja, haluan kuitenkin tuoda julki sen, että ne 15 000 eivät ole kaikki täällä pääkaupunkiseudulla eikä näitä ongelmia varmasti ratkaista, vaikka ne kaikki saataisiin käyttöön. Kun nyt olemme lähteneet kuitenkin säästölinjalta myös asuntopuolella liikkeelle ja tyytyneet vähän varovaisempaan lähtölaukaukseen, haluan korostaa sitä, että samanaikaisesti tutkitaan kiivaasti malleja, joilla voitaisiin jo olemassa olevat valmiit rakennukset ja huoneistot saada asumiskäyttöön.

Silloin ei välttämättä tarvita lisää rahaa, vaan eduskunnassa nimenomaan tahtoa toteuttaa esimerkiksi sellaista verolainsäädäntöä, että malli onnistuisi. Vuokrasääntelyn hallitulla poistamisella ja esimerkiksi verotukseen tehtävillä muutoksilla, omaisuustulovähennyksellä tai vuokratulojen verotuskohtelun lieventämisellä, päästään varmasti eteenpäin. Eikä voi olla oikein, että tiukoissakaan tilanteissa yksinomaan julkista asuntotuotantoa kehittämällä koetetaan asuntopulasta päästä pois, vaan kyllä siinä tietenkin tarvitaan kaikkien tahojen yhteistyötä. Tällaiseen pitkälinjaiseen ja tasapainoiseen pitkän ajan tuotantoon tähtäävään politiikkaan ollaan nyt hakeutumassa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Sekin uhalla, että keskustelu uhkaa mennä intämiseksi, haluan vielä kerran todeta, että edellinen hallitus silloin, kun se jo monessa muussa kohdassa oli tekemässä tiukkoja säästöpäätöksiä, päätti kuitenkin painottaa asumisen tärkeyttä, asuntotuotannon tärkeyttä ja rakennusalan työllisyyden hoitamisen tärkeyttä ja lisätä aravarakentamista tälle vuodelle.

Tämän lisäyksen uusi hallitus on nyt puolittanut. Jos hallitus ei olisi vaihtunut, lisäbudjetissa olisi nyt suurempi summa sillä kohdalla. Tämä

on fakta, jota ei muuta mikään, ministeri Rusanen. Suunta ei ole oikea. Suunta on täsmälleen väärä. Te olette leikannut, sen sijaan että edellinen hallitus halusi painottaa asuntorakentamista ja lisätä sitä.

Mutta kun keskustan edustajat täällä ovat viitanneet suhdanteisiin ja katsoneet siinäkin suhteessa pitkälle taaksepäin, niin kyllä minäkin mielelläni kysyisin, miksi ei keskusta nyt käytä hyväkseen mahdollisuutta suhdanteiden tasaukseen. Silloin kun oli ylikuumentunut tilanne ja kaikki resurssit olivat käytössä ja edellinen hallitus pyrki ylikuumenemista lieventämään ja vähemmän tärkeätä rakentamista, erilaista huoltoasema-, lomarakentamista, mm. hillitsemään, kyllä keskustalla oli kova poru siitä, eikä keskustasta ollut lainkaan innostunut tällaisesta hillitsemisestä.

Yhtä vähän se on nyt innostunut siihen, että kun nyt resurssit eivät ole käytössä ja niitä pitäisi saada käyttöön, satsattaisiin lisää tähän ja saataisiin kaikki asuntotuotannon resurssit käyttöön.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Minä puolestani toivotan ed. Laukkanen tervetulleeksi kehä III:n tälle puolelle. Meillä nimittäin on tapana rakentaa vain asemakaavoitetulle maalle, ja asemakaavoitettua maata syntyy vain kaavoitamalla raakamaata. Se vaikuttaa siinä vaiheessa hintoihin.

Toinen asia. Mitä tulee Vantaaseen, meillä on todella suru siitä, että monet grynderit, mm. Haka, ovat ostaneet maita niin, että kaupungilla ei ole enää vastaavia taloudellisia mahdollisuuksia eikä kyseisiä maa-alueita sijaitse enää rakennettujen asutuskusten yhteydessä. Meille sopisikin erinomaisesti se, että grynderit, jotka omistavat laajoja maa-alueita, pakotettaisiin rakennusmaamaksun avulla ne myös toteuttamaan.

Sitten toteaisin ministeri Pekkariselle, että olen hänen kanssaan samaa mieltä siitä, että asuntotuotanto on ollut liian heilahtelevaa. Nyt olisikin mahdollisuus nimenomaan asuntorahaston puitteissa luoda pitkäjänteistä asuntotuotantoa niin vuokra- kuin asumisoikeusasuntojen osalta.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! On mielenkiintoista, että hallituksen sisällä ministerit eivät luota toistensa edustamien ministeriöiden laskelmiin. Kuinka oppositio voi niihin sen jälkeen enää luottaa?

On myös mielenkiintoista, että keskustan, yhden hallituspuolueen, sisällä on kaksi täysin päinvastaista näkemystä viime vaalikauden asuntopoliittikan saavutuksista. Ed. Lehtosaari haluaa mukaan siihen työhön, mitä tehtiin asuntorahaston perustamiseksi, ja pitää sitä hyvin merkittävänä, kun ed. M. Laukkanen taas toteaa, että viime kauden asuntopoliittikan saavutukset olivat katastrofi tälle maalle. En tiedä, ovatko ne myös asuntorahaston osalta, jossa keskusta itse oli mukana.

Ed. M. Laukkanen toteaa, että viime hallitus nimenomaan sai aikaiseksi sen ylikuumentuneen tilanteen, joka asuntotuotantoon tuli. Tietääkseni se taas johtui ei asuntopoliittisista toimenpiteistä vaan rahamarkkinoiden vapauttamisesta, jossa myös keskusta oli osallisena jo sitä edellisen hallituskauden loppuvaiheessa.

Myös se matematiikka, jolla perustellaan tämän hetken synkkää tilaa, on mielestäni ontuvaa, jos perustana käytetään 15 000:ta tyhjää valmista uutta asuntoa. Kun aiempina vuosina asuntotuotanto oli noin 40 000 asuntoa ja kun se nousi viimeisinä vuosina 60 000—65 000:een, jopa sen yli, niin tähän tarkoitetaan sitä, että vaikka meillä olisi edelleen 15 000 tyhjää myymätöntä asuntoa, niin jokaisena vuonna me olisimme saaneet noin 10 000—15 000, jopa 20 000 asuntoa enemmän, myös myytyä asuntoa, asunnontarvitsijoiden käyttöön kuin aiempina vuosina ja aiempina vaalikausina. Tässä mielessä mielestäni 15 000 tyhjää asuntoa ei osoita millään tavalla asuntopoliittikan epäonnistumista, ainoastaan siinäkin kysymys on rahamarkkinoiden muuttumisesta.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Vihreät ovat olleet tukemassa yrityksiä saada asuntorahastolle suurempia lainanottovaltuuksia kuin hallitus esittää.

Meidän mielestämme kyllä asuntorahasto sinänsä ansaitsee kriittistä tarkastelua. Tiedossamme on, että se on lainannut itselleen rahaa jopa 14,6 prosentin kiinteällä korolla, jota tietä on mahdollon jatkaa. Siinä mielessä rahasto kaipaa valvonnan.

Jotta rahasto voisi toimia kunnollisesti lainamarkkinoilla, tarvitaan pitkät joukkovelkakirjamarkkinat, joista täällä on puhuttu. Valtioneuvoston kyselytunnilla viime torstaina asuntonministeri Rusanen kuitenkin kertoi, että neuvotteluja tällaisten velkakirjamarkkinoiden aikaansaamiseksi ei ole edes vielä kunnolla avat-

tu. Muistutan, että vihreät ovat tarjonneet yhdeksi keinoksi asuntorahoituksen lisäämiseen työeläkerahastojen takaisinlainauksen hallittua purkamista ja rajoittamista.

Tyhjät asunnot ovat suomalaisen asuntopoliittikan yksi häpeäpilkku. Niitä on pääkaupunkiseudullakin useita tuhansia. Vihreiden varjohallituksen ohjelmassa esitimme, että tyhjiä asuntoja pitäisi verottaa ikään kuin ne olisivat vuokratuina, jolloin ne voidaan aika tehokkaasti saada asumiskäyttöön.

Ed. M. Laukkanen vaati asemakaavoituksen lisäämistä. Pääkaupunkiseudulla on ollut kunta, jotka eivät koskaan ole kaavoittaneet muuta kuin kunnan itsensä omistamaa maata. Tiedot asuntojen hinnoista kertovat, että juuri nämä asunnot ovat olleet kaikkein edullisimpia. Sen vuoksi maapaketin toteuttaminen on yksi asuntopoliittikan avainasioita.

Ed. L a u r i l a : Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron vastatakseni ed. Myllerin väärin käsityksiin rakennusmaamaksun kohtaamisesta. Helsingin kaupungissa, jossa varmasti asuntopula on koko maan kaikkein pahin, rakennusmaamaksu on kymmenittäin, jopa sadoittain kohdistunut yksityisiin henkilöihin ja perheisiin, jotka ovat säästäneet esimerkiksi tonttinsa viereisen tontin aikuistuvia lapsiaan varten. Onneksi Helsingin kaupunginhallitus on täysin yksimielisesti, osittain yksimielisesti joissakin tapauksissa äänestyksen jälkeen, hyväksynyt kaupungille esitetyt oikaisuvaatimukset ja poistanut rakennusmaamaksut asianomaisilta henkilöiltä.

Tämän tiedon ed. Myller voi saada myös helsinkiläisiltä sosialidemokraattisilta kollegoiltaan, jotka ovat olleet tätä mukana tekemässä. Ainoastaan esittelevä virkamies, apulaiskaupunginjohtaja Erkki Tuomioja on näihin päätöksiin pannut eriävän mielipiteensä.

Olen samaa mieltä ed. Lehtosaaren kanssa, että rakennusmaamaksulaki kohdentuu täysin kohtuuttomasti ainakin Helsingin kaupungissa. Toivon, että rakennusmaamaksulaki mahdollisimman pian muutetaan ja kumotaan, mutta totuus on siis todella se, että näitä kaikkein kohtuuttomimpia tapauksia ei enää ole, koska Helsingin kaupungin päättäjät ovat itse halunneet ne muuttaa nähdessään, että laki on käytännössä täysin mahdoton.

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! On valitettavaa, että ministeri Pekkarinen lähti pois is-

tuntosalista juuri silloin, kun hänen puheenvuoronsa johdosta olisi ollut tarpeellista keskustella.

Ministeri Pekkarinenhan kertoi, että hänen ja keskustan näkemys oli viime syksynä se, että asuntojen rakentamiseen tarvitaan lisää rahaa, mutta he olivat kuitenkin aravatuotannon lisäämisen kannalla siitä huolimatta, että tarvittiin lisää rahaa. Nyt täällä ovat ministeri Rusanen ja monet muut kertoneet, että jos aravatuotantoa lisättäisiin, siihen käytettävä raha palautuisi takaisin niin, että itse asiassa valtiolle ei jäisikään lisärahoittamistarvetta.

Tästä huolimatta keskusta ja ministeri Pekkarinen vastustavat aravatuotannon lisäämistä. Tässä on kyllä hirvittävä ristiriita. Toisaalta täytyisi nyt ministeri Pekkarisen ja ministeri Rusasen jatkaa keskinäistä keskustelua eduskunnassa meidän kuullen, jotta me saisimme selville, kumpi teistä on oikeassa, kumman käsitykset ovat oikeassa siitä, minkä verran tarvitaan rahaa aravarakennustuotannon lisäämiseen. Ministeri Pekkarisen mielestä sitä tarvitaan paljon ja ministeri Rusasen mielestä ei juuri laisinkaan.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Taas kertaalleen asuntotuotannosta on tehty ongelma suuressa salissa. Sehän ei pitkiin aikoihin olisi ollut ongelma, jos valtiolta olisi tehty kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja riittävästi tähän maahan. Se olisi laskenut asuntojen hintaa. Täällä on puhuttu siitä, että tonttimaan hankinta on ongelmallista. Miksi se on ongelmallista? Koska se on kuntien hallussa. Jokaisessa kunnassa kunnalla on oikeus ostaa kohtuulliseen hintaan maata, mutta monissa kunnissa se ei vain onnistu jostain syystä, ja ehkä siellä taustalla on kunnanvaltuusto.

Mitä asuntorahastoon tulee, olin viime kaudella hyvin kriittinen sitä kohtaan, koska asuntorahasto ei toimi, ellei sille anneta valtuuksia ja ellei sille anneta rahaa. Monina menneinä vuosina oli budjetin kautta suunnattu asuntotuotantoon rahaa, mutta kun ei tehty poliittisia päätöksiä, nämä rahat jäivät käyttämättä. Se vaara on edelleenkin. Jos annetaan rahaa, mutta ei synny poliittista tahtoa, niin ei synny myöskään kohtuuhintaista asuntotuotantoa, joka sisämaassa on alle 5 000 markkaa neliö, kun tuotetaan kunnollista aravahintaista asuntoa. Se on erittäin edullista ja myös laatu on ihan kohtalainen, ja ihmiset ovat tyytyväisiä.

Mutta kun puhutaan ja mietitään eri vaihtoehtoja, tuntuu siltä, että edelleenkin puhutaan

vielä ensi syksynäkin tästä asiasta. Mitään ei ole tapahtunut.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Ed. Nikula, on totta, että asuntorahasto siinä vaiheessa, kun korot olivat erittäin korkealla, joutui myös turvautumaan suhteellisen korkeakorkoiseen lainanottoon. Edellinen laina, mikä asuntorahastoon otettiin, saatiin jo erittäinkin edullisella korolla.

Asuntorahaston iso ongelma on tällä hetkellä se, että kun rahasto perustettiin, sen piti olla budjetin ulkopuolinen. Mutta käytännössä hallitus valvoo hyvin tarkkaan asuntorahastoa, niin kuin tästäkin keskustelusta on huomattu.

Asuntorahaston toiminnan kannalta olisi erittäin tärkeätä se, että olisi esimerkiksi kolmen vuoden tasotusjakso, jonka aikana asuntorahasto voisi itse päättää, minkälaista asuntotuotantoa Suomessa rakennetaan. Silloin pystyttäisiin pääsemään siihen, että sellaisena aikana, kun nimenomaan valtion tuottamassa asuntorakentamisessa pitää lisätä volyymiä, se on mahdollista, ja sitten toisissa tilanteissa kenties voidaan antaa tilaa vaikkapa kovanrahan asuntotuotannolle. Joka tapauksessa järjestelmä, että vuosittain määrätään taso, on liian jäykkä. Mikään asuntotuotanto ei toimi tällä tavalla.

Rakennusmaamaksusta sanon sen verran, että saamani tiedon mukaan tästä maa-alasta suurin osa on rakennusyhtiöillä. Mielestäni rakennusyhtiöitten omistamaa maata ei ole mitään syytä pitää kasvamassa korkoa, vaan se tulee käyttää asuntotuotantoon. Se on aivan päivänselvä asia, että jos kohtuuttomuuksia yksityisten osalta tapahtuu, niin täytyy toimia niin kuin Helsingissä on toimittu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi Turun Asennuspajan osakeyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 35

Valtiovaraministerin esitys n:o 16

Toinen varapuhemies: Toisessa käsitellyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunta on asettunut puoltamaan hallituksen esitystä, joka tarkoittaa budjettisidonnaisen Turun Asennuspajan muodostamista osakeyhtiöksi, ja niin kuin hallituksen lakiesityksen 1 §:n 2 momentissa sanotaan, tämän mukaan valtioneuvostolla on oikeus myydä osin tai kokonaan yhtiön osakekanta. Siis kysymys on valtion budjettisidonnaisen Turun Asennuspajan yksityistämisestä.

Tämän laitoksen henkilöstön piirissä on ollut valmiuksia hyväksyä laitoksen muuttaminen valtion liikelaitoslain mukaiseksi liikelaitokseksi. Sitä ei nyt kuitenkaan ole pidetty hallituksen taholla eikä ilmeisesti valtiovarainvaliokunnassa puollettavana vaihtoehtona.

Olen parissa aikaisemmassa puheenvuorossani kiinnittänyt huomiota siihen, että hallituksen esitys ei selvitä, miten työsuhteet turvataan nykyisen työehtosopimuksen mukaisella tavalla. Turvataanko eläke-edut? Toteutetaanko tämä työehtosopimuslakia noudattaen jne? Olen myös pyytänyt selvittämään, miten on mahdollista, että samaan aikaan, kun tämä laitos ollaan lopettamassa, Tele suunnittelee vastaavan laitoksen perustamista.

Herra puhemies! Kun ainakaan näihin kysymyksiin ei ole saatu tyydyttävää vastausta ja kun vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei pidä hallituksen esitystä perusteltuna ja hyväksyttävänä, ehdotan, että esillä oleva lakiehdotus hylätään.

Ed. Laaksosen: Herra puhemies! Ed. Laine toi esille keskeiset asiat, mitkä tähän lakiin liittyvät. On todella kysymys siinä suhteessa merkittävästä laista, että tässä budjettisidonnainen laitos muutetaan ensi vaiheessa osakeyhtiöksi, minkä myötä mahdollistetaan hyvin nopeassa aikataulussa laitoksen yksityistäminen eli myyminen. Mielestäni tässä on arveluttavaa myös se, että kun asiaa on valmisteltu, henkilöstön kanssa ei ole riittävästi selvitetty niitä kysymyksiä, mitkä liittyvät henkilöstön tulevaisuuteen, heidän eläkkeisiinsä jnp. Tämä saattaa varsinkin joistakin uusista edustajista tuntua jollakin tavalla viattomalta lakiesitykseltä, mutta se on periaatteellinen. Tämä on yksityistämisen tietä.

Kannatan ed. Laineen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Tässä yhteydessä on pakko todeta, että kun valtiovarainvaliokunta ja sen liikennejaosto on käsitellyt tätä, niin kaikki käsitellyt ovat olleet yksimielisiä. Myös vasemmistoliiton edustajat ovat olleet mukana ja todennäköisesti ovat olleet myös liikennejaostossa tätä käsittelemässä, niin kuin jaoston jäsenien pitää ollakin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, S.-L. Anttila, U. Anttila, Aula, Backman, von Bell, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Mutilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, Ollila, Paakkinen, Paloheimo,

Pekkarinen, Peltari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Savela, Savolainen, Seivästö, Siuruainen, Skinnari, Suhola, Suhonen, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Astala, Helle, Korhonen, Laakso, Laaksonen, Laine, P. Lepänen, O. Ojala, Polvi, Polvinen, Rimmi, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Wahlström ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Antvuori, Donner, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kanerva, Kemppainen, Lahtinen, Lamminen, Miettinen, Mäki-Hakola, Paasio, Pesälä, Pokka, E. Rehn, O. Rehn, Sasi, Särkijärvi, Tennilä ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 39
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Koska tämän lain toisessa käsittelyssä emme saaneet 59 a §:ään sitä muutosta, jonka olisimme halunneet, eli pykälässä olisi todettu, että lainakorkojen korotusesitys ei olisi koskenut sellaisia lainoja, joiden lainaehtoissa ei ole mahdollistettu koron myöhäisempää tarkistamista, joudun ehdottamaan, että koko lakiehdotus hylättäisiin.

Tämä lähinnä sen johdosta, että mielestäni ei voida lähteä siihen, että valtio yksipuolisesti lähtee korottamaan sellaisten lainojen korkoja, joiden velkakirjan ehtoissa ei ole sitä mahdollistettu. En halua väittää, ettei näihin korkoihin mahdollisesti pitäisi tehdä korotusesityksiä, mutta juridisesti mielestäni tällainen lainsäädäntö on vääärä, kun valtio yksipuolisesti lähtee korottamaan korkoja. Tämähän tarkoittaa toisaalta myös sitä, että kun on käyty oikeudenkäyntejä pankkien yksipuolisia koronkorotusesityksiä vastaan, jolloin pankit ovat hävinneet, niin valtio lähtee omalta osaltaan tekemään tämän suuntaista.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. Vistbackan tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Omalla tavallani ymmärrän ne perustelut, jotka ed. Vistbackalla on tämän hylkäysesityksensä tueksi, mutta kuitenkin olen omissa arvioinneissani päätenyt siihen, että tämä lakiehdotus tulisi hyväksyä siitakin huolimatta, että sitä olisi voitu eduskunnan käsittelyn aikana merkittävästi parantaa siirtämällä korkojen korotuksen painopistettä vanhimpiin lainoihin, jolloin inflaation merkitys olisi otettu paremmin huomioon lainoja syöneenä ilmiönä. Erikoisesti olisi ollut tarvetta suorittaa pientä muutosta niitten lainojen korkojen osalta, jotka on myönnetty 80-luvun jälkipuoliskon alkupuolella, koska silloin ilmeisesti myönnettiin lainoja ylisuurina velanmaksukapasiteettiin nähden. Mutta kun nyt tämä hallituksen esitys on saanut toisessa käsittelyssä sen muodon, kuin on saanut, olen kuitenkin tämän hyväksymisen kannalla.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Totean myös sen ongelman, että hallituksen lakiesitys koskee sellaisia lainoja, joiden lainaehtoissa ei ole mahdollistettu koron myöhempää tarkista-

mista. Käytännössä tämän lakiesityksen hyväksyminen johtaa siihen, että nousee esille saman kaltaisia oikeudenkäyntejä, joita oli ja on parhaillaankin asuntolainojen korkojen laittomien korotusten yhteydessä. Tuntuu aika oudolta, että valtiovalta on tässä yhteydessä ikään kuin avaamassa pään laittomille korkojen korotuksille ja tuleville oikeudenkäynneille.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tämän lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattikin sellaista muutosta tähän lakiesitykseen, jonka tuloksena lain soveltamatta jättäminen lainoihin, joiden lainaehdoissa ei ole mahdollistettu koron myöhempää korotusta, olisi mainittu myös lakiesityksen tekstissä. Tätä valitettavasti eduskunnan enemmistö ei ollut valmis ottamaan huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Riihijärven kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Astala, Aula, Backman, von Bell, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jansson, Joupila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkeaoja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso,

Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, O. Ojala, Ollila, Paakkinen, Paloheimo, Pekkarinen, Peltari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, Renlund, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Räty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Savela, Savolainen, Seivästö, Seppänen, Siuruainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Jurva, Mäkelä, Mäkipää, Riihijärvi, Suhonen ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Donner, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Juhantalo, Kanerva, Kankaanniemi, Kemppainen, Lahtinen, Lamminen, Metsämäki, Miettinen, Mäki-Hakola, Paasio, Pesälä, Pokka, E. Rehn, O. Rehn, Saario, Sasi, Särkijärvi, Tennilä ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 170 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kanssa keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoaa käsittely
Hallituksen esitys n:o 28
Lakivaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä lakivaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lakivaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 32
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Esityksensä perusteluja kirjoittaessaan hallitus ei ole ollut riittävän tarkka, ehkä tämä on tarkoituksellista. Ikään kuin huomaamatta se on jättänyt kertomatta yksityiskohdan, että tälläkin esityksellä hivenen, ehkä noin 20 miljoonaa markkaa, kevenee maatalouden kustannusvastuu. Tällaista on meidän maatalouspolitiikkam-

me. Kiinnitän läsnä olevien huomiota siihen, että valiokunnan mietinnössä asia kerrotaan seuraavalla lauseella: ”Osa hinnanerokorvausten pienemmisestä vähentää samalla myös maatalouden vientikustannusosuutta.”

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 18
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Backman: Herra puhemies! Tämän esityksen osalta ehkä kaikkein parhaiten käy ilmi se kohtuuttomuus, mitä on niissä väitteissä oppositiota kohtaan, että se tekee pelkästään politiikkaa, kun se vastustaa hallituksen säästötoimenpiteitä. Jos me tekisimme pelkästään politiikkaa ja erityisesti populistista politiikkaa, esittäisimme tässä yhteydessä autoveroa alennettavaksi enemmän kuin hallitus esittää.

Kuitenkaan tämä hetki ei ole oikea autoveron alentamiselle. Samanaikaisesti, kun hallitus esittää supistettavaksi koulujen tuntikehystä, kun hallitukselta tulee hyvin moninainen lista esityksiä, joilla heikennetään tämän maan työllisten, työttömien, sairaiden, lasten ja opiskelijoiden toimeentuloa, hallitus tuo esityksen, jonka perusteluissa se toteaa, että tämä esitys on tehty ”autoalan työllisyyden tukemiseksi”. Tämä on peruste, mihin hallitus pohjaa autoveron alentamisen. Jos tällä perusteella tähän saliin tuotaisiin esityksiä, olisi hyvin paljon aloja, jotka kaipaisivat vastaavaa noin 250 miljoonan markan tukea huomattavasti enemmän kuin autokauppa-ala.

Ed. Huuhtanen totesi täällä aikaisemmin, että Suomi ei tule toimeen pelkästään sillä, että tarjoamme palveluja toinen toisillemme. Suomi

ei todellakaan tule toimeen sillä, että myymme toinen toisillemme autoja. Suomi tarvitsee tuotavia työpaikkoja. Suomi tarvitsee nämä 250 miljoonaa markkaa tuottavien työpaikkojen tukemiseen.

Kun hallitus toteaa puolestaan, että tämä ei välttämättä edes vähennä valtion tuloja, mikäli autokauppa vilkastuu, niin mitä se taas talouspoliittisesti merkitsee, pääministeri Aho? Se merkitsee sitä, että meidän vaihtotaseen vajeemme edelleenkin kasvaa, koska me tuomme Suomeen lisää ulkomailla valmistettuja autoja. Tämähän on hallituksen talouspolitiikan tarkoitus?

Voi vielä kerran todeta, että meidän ryhmäsämme ei välttämättä kauhean suuresti ilahduttu siitä linjauksesta, minkä me teimme, että me lähdemme vastustamaan autoveron alentamista, koska monet kansalaiset saattavat odottaa tätä toimenpidettä. Mekin olemme sitä mieltä, että suomalainen autoveroaste on kansainvälisesti liian korkea. Sitä tulee alentaa. Me olemme valmiit hyvinkin voimakkaaseen alentamiseen, mutta ei siten kuin hallitus nyt esittää, vaan siten kuin esimerkiksi parlamentaarinen liikennekomitea mietinnössään yksimielisesti toteaa. Sen tulee tapahtua kokonaisvaltaisen ohjelman osana, jossa samalla todetaan, miltä osin liikenteeltä perittävää verorasitusta tullaan myös korottamaan.

Uskallan nimittäin jo tässä yhteydessä väittää, että hallitukselta tulee ensi syksynä esitys, joka tulee myös korottamaan liikenteeltä perittäviä veroja. Tältä osin on jos ei epärehellistä niin ainakin epäloogista tuoda asiat viipaloituna siten, että ensin annetaan miellyttävät asiat ja pyritään hyvittelemään kansalaisia. Tämä on kai se vaalilupaus, mikä tässä yhteydessä yritetään täyttää, ehkä ainoana, ja syksyllä kuitenkin sama summa markkamääräisesti vedetään kansalaisilta pois toista kautta. Olisi ollut hyvä tuoda nämä esitykset yhtä aikaa tänne saliin.

Toisaalta tämä toimenpide yksistään tässä yhteydessä ei ole liikennepoliittisestikaan perusteltu. Viittaan tässä yhteydessä myös parlamentaariseen liikennekomiteaan, joka oli harvinaisen yksimielinen erityisesti raideliikenteen tukemisesta. Kun tämä esitys tulisi varmasti omalta osaltaan ainakin pitemmällä tähtäimellä lisäämään henkilöautoliikennettä, se ei ole tässä suhteessa yhteisesti hyväksytyn liikennepoliitiikan mukaista. Tältä osin sosialidemokraatit eivät voi tätä esitystä tässä yhteydessä hyväksyä.

Ehdotankin, että valiokunnan mietintöön liitävän vastalauseen mukaisesti hallituksen lakiehdotus hylätään.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Kaikkien asiantuntijoiden suulla on tämän verolakiesityksen yhteydessä voitu todeta, että esitys tuskin lisää veron tuottoa, ei lisää autojen myyntiä eikä välttämättä mene edes kuluttajahintoihin. Kun me samana päivänä autoveron alennuksen kanssa olemme käsitelleet liikevaihtoverolain muuttamista, voimme todeta, että kansaneläkeläiset pannaan maksamaan liikevaihtoveron korotusta, mutta sen sijaan autoveroa hallitus katsoo voivansa alentaa.

Autokaupan ongelmat eivät ratkea tällä veronalennuksella. Autokaupan ongelmat ovat pitkälti seurausta siitä, että se on hinnoitellut itsensä kuiville vaihtautojen kanssa ja nyt sillä on tekemistä näiden ylihintaan lunastettujen vaihtautojen kanssa. Siinä suhteessa tällä esityksellä ei ole edes autokauppaa elvyttävä vaikutus eikä vaihtotaseen kannalta olisi edes mieltäkään elvyttää autokauppaa. Se tulisi syöskemään Suomen talouden suurinta ongelmaa vielä pahempaan kierteeseen, missä se nyt on. Toisin sanoen ei ole ollut mitään perustelua nähtävissä, miksi tätä hallituksen esitystä pitäisi tukea, ei edes kuluttajan näkökulmasta. Kaikki viestit kertovat, että kun edellinen hallitus teki päätöksen katalysaattoriautojen hintojen alentamisesta, sekään ei mennyt hintoihin.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Backmanin ehdotusta.

Ed. H a s s i : Herra puhemies! Vihreät voisivat hyväksyä autoveron alennuksen, mikäli sen kanssa samanaikaisesti toteutettaisiin vaikutukseltaan vastaavan suuruinen polttoaineveron korotus (Ed. Paloheimo: Tai suurempi!) — tai suurempi. Koska korkea vero auton ostohinnassa ei ole osoittautunut riittävän tehokkaaksi keinoksi rajoittaa tarpeetonta autoilua, mielestämme polttoaineen hinnan nostoveron avulla olisi keino saada kansalaiset miettimään tarkemmin, mikä ajo on todella tarpeen ja mikä ei. Mutta koska tällaista polttoaineveron korotusesitystä ei liity tähän autoveron alennusesitykseen, niin vastustamme sitä.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Vastustan autoveron alentamista, koska se on sekä talouspoliittisesti että ympäristöpoliittisesti täysin väärä toimenpide. Ensinnäkin tämä toi-

menpide alentaa valtion verotuloja. Toisekseen se kasvattaa kauppataseen vajausta. Kolmanneksi se on myös vastoin tasavertaista elinkeinopolitiikkaa. Tässä tuetaan ainoastaan yhtä alaa.

Todellakin niin kuin ed. Hassi sanoi, autoveron alentaminen olisi ollut helpompi niellä, jos tähän pakettiin olisi liitetty haittaverojen korotus eli polttoaineveroja olisi pitänyt korottaa vähintään samalla määrällä kuin nyt autoveroa alennetaan.

Valtiovarainministeri **V i i n a n e n**: Herra puhemies! Edelliset autoveron alennukset eivät todellakaan ole menneet auton hintoihin niin mittavasti kuin on toivottu. Alennukset ovat olleet merkittävästi pienempiä. Tämän päätöksen yhteydessä on ilmoitettu alan järjestöille, että hallitus tulee tiukasti seuraamaan hintakehitystä.

Mitä tulee valtiontaloudelliseen merkitykseen, niin on todennäköistä, että ilman tätäkin autoveron alennusta valtiontalous olisi kyllä menettänyt sikäli, että autokauppa oli suistumassa myös syvään taantumaa. Siinä se on tälläkin hetkellä. On todettava, että pienekin kevennyksen tässä suhteessa on arvioitu kyllä toisten asiantuntijoiden toimesta, ed. Hämäläinen, ehkä säilyttävän edes nykytason. Toivottavasti saamme pikkuisen vilkkautta autokauppaan, myös työllisyysvaikutus on positiivinen ja näin ollen vähän paikataan myös autoveron tuottoa. Näin ainakin toivotaan. Valtiontaloudellinen tämän merkitys ei kuitenkaan tässä suhteessa huomattava ole suuntaan tai toiseen.

Ed. **L u t t i n e n**: Herra puhemies! Olen lukenut aika tarkkaan autokauppiaitten käsityksiä hallituksen autoveronalennuspäätöksestä. Niistä on jokseenkin yksiselitteisesti voinut todeta, että autokauppiat eivät pidä hallituksen päätöstä oikeana, eivät siis luota siihen, että autokauppa piristyi autoveron alennuksen johdosta. Se johtuu siitä, että on lama ja ihmiset eivät nyt satsaa autojen ostoon, vaan varautuvat vieläkin pahempaan aikaan.

Toisaalta autokauppiat ovat myös julkisesti ilmoittaneet, että käytettyjen autojen hinnat on pudotettu niin paljon alemmaksi, että auton ostaja ei hyödy tästä autoveron alennuksesta laisinkaan, vaan pikemminkin päinvastoin, koska käytettyjen autojen hintoja on pudotettu niin paljon. Tämä ei siis voi johtaa autokaupan piristymiseen niin kuin hallitus on toivonut työ-

lisyyttä parantavassa tarkoituksessa, mikä siinänsä on aivan hyvä tarkoitus.

Tästä johtuen, että autokauppa ei piristy ja valtion verotulot jäävät huomattavasti pienemmiksi, tuntuu omituiselta tällaisen hallituksen päätöksen hyväksyminen, kun samanaikaisesti leikataan hyvinkin kipeistä kohdista kuten täällä on tänäänkin useaan otteeseen todettu.

Ed. **T ö r n q v i s t**: Arvoisa puhemies! Hallitus on joka esityksen yhteydessä ja jokaisen mahdollisen asian yhteydessä korostanut sitä, että nyt täytyy säästää jokaikisessä paikassa. Sen vuoksi tämä hallituksen esitys ei ainakaan minulta saa ymmärrystä osakseen. Minusta tällä autoveron alennuksella ei ole perusteita. Sillä tuskin on niitä vaikutuksia, mitä hallitus perusteluissa esittää.

Mietitäänkö vain: Jos ihminen ostaa uuden auton, tuo auto maksaa esimerkiksi 70 000 markkaa ja jos siinä on alennus tämän veron johdosta 1 800 markkaa, niin minä olen kyllä ihan vahvasti sitä mieltä, että tuo 1 800 markan alennus 70 000 markan autossa ei vaikuta sen ihmisen autonostopäätökseen, vaan se päätös on tehty muilla perusteilla. Se tuskin vaikuttaa myöskään siihen, paljonko lainaa otetaan, ja tuskin vaikuttaa myöskään siihen, paljonko lainan korko on. Minusta tässä yhteydessä hallitus olisi voinut jättää tämän esityksen antamatta. Kun miettii niitä asioita, mitä tänä päivänä on käsitelty, kuten tuntikehystä ja liikevaihtoveron korotusta, niin tässä olisi kyllä ollut hallituksella mahdollisuus säästää todella.

Valtiovarainministeri **V i i n a n e n**: Herra puhemies! Tämän päätöksen jälkeen poikkeuksetta kaikki autoalan järjestöt ovat kiitelleet tätä ratkaisua oikean suuntaisena, toki olisivat toivoneet merkittävämpääkin autoveron alennuspäätöstä, mutta siihen nyt ei katsottu kuitenkaan olevan mahdollisuutta. Näin on myöskin tapahtunut useiden autokauppiaiden toimesta, ed. Lutinen. Ainakin allekirjoittaneelle on kerrottu, että on tervehditty tätä päätöstä todella tyytyväisenä toivoen, että autokauppa nyt sitten jonkin verran piristyi.

Mitä vaihtoautohintaongelmiin tulee, on totta, että hintoja on laskettu merkittäväällä tavalla, mutta kuitenkin näkemys on ollut se, että portaittain varovaisesti edetään ja sopeutetaan autokauppa uuteen tilanteeseen. Siihen kuuluu myöskin vaihtautojen hintojen lasku. On joka tapauksessa selvää, että meidän on lähestyttävä

Euroopan yhteisön autoverotaso. Siihen men-
nään pikkuhiljaa portaittain taloudellisten re-
surssiemme puitteissa.

Ed. Liikkane: Arvoisa puhemies! Mi-
nun mielestäni autoveron alentamisesitys on
aivan oikean suuntainen. Kuitenkaan se ei ole
mielestäni riittävä. Mutta jos ajatellaan nykyistä
tilannetta maassa, emme luonnollisesti voi men-
nä nopeammin askelin kohti päämäärää, joka
mielestäni pitäisi olla. Meidän Suomessa tulisi
vähitellen ja pitkällä tähtäimellä pyrkiä euroop-
palaiseen käytäntöön tässäkin suhteessa, päästä
kokonaan pois autoverosta ja siirtyä vuotuisen
käyttömaksuun. Mielestäni tällä tavalla mene-
tellen me pääsisimme turvallisempaan kalustoon
ja olisimme noudattamassa yleiseurooppalaista
käytäntöä.

Ed. Hämälinen: Herra puhemies!
Valtiovarainministeriölle, joka autokaupan tule-
vaisuudesta oli huolissaan, haluaisin muistuttaa
vielä siitä, että takavuosina autokauppaa vaivasi
samanlainen ylikuumeneminen kuin esimerkiksi
asuntokauppaa, ja se johti hyvin epäterveeseen
kilpailuun. Sillä tasolla, jolle autokauppa kiipesi
näinä hurjina ylikuumenemisen vuosina, ei to-
dellakaan jatkossa sitä voida pitää. Jos sillä
yritetään perustella tätä autoveron alentamisen
oikeellisuutta, niin ei niin korkealla tasolla voida
pitää autokauppaa, mille se todellakin kiipesi.

Mitä eurotasoon tulee, niin oikeastaan autoja
verotetaan Suomessa ihan eurooppalaisen tason
mukaan valtiontalouden kannalta. Minä toivon,
että valtiovarainministeri kaivaisi esille tilastot,
joista se kyllä ilmenee. Suomessa se vain jakaantuu
eri tavalla kuin Euroopassa. Suomessa on
pidetty tarpeellisempaa tukea kuljetusliikkeitä
ja tavarankuljetusta ja verottaa henkilöautokan-
taa enemmän. Mutta kaiken kaikkiaan valtio ei
autojen verotuksella oikeastaan sen enempää
riistä kansalaisia ja yrityksiä kuin eurooppalai-
setkaan kumppanit.

Ed. Ala-Nissilä: Herra puhemies! En
tiedä, mistä ed. Luttisen autoalan asiantuntijat
olivat tulleet. Ainakin verojaostossa hyvin yksi-
mielisesti tuli autoalan näkemys esiin, että tämä
on oikea toimenpide. Mitä olen yksittäisiä auto-
liikkeen harjoittajia haastatellut, kyllä he pitävät
tätä varmasti oikeana toimenpiteenä. Sinällään
autokauppa tällä hetkellä on todella vaikeuksis-
sa ja paljon konkurssesjakin on sattunut ja edel-
leen tapahtuu.

Todellakaan Suomen verojärjestelmä ei voi
olla kovin erilainen kuin Euroopassa, ja siinä
mielessä on hyvä, että lähestytään pikkuhiljaa
eurooppalaista verojärjestelmää. Veronalennuk-
sen johdosta varmasti ei tapahdu mitään ylikuu-
menemista automarkkinoilla. Aika on siinäkin
mielessä hyvä. Kuitenkin tämä turvaa uskoakse-
ni verotulojen kertymisen alennuksen vauhditta-
mana. Yleisesti ottaen tämä on oikea veropoliiti-
tinen toimenpide ja sopii Suomen verojärjestel-
män sopeuttamiseen eurooppalaiseen verojärjes-
telmään.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Tie-
tysti on hyvä, että autoveroa alennetaan asteit-
tain, ettei tule käytettyjen autojen ongelmia,
mutta hieman minua ainakin hämäsi ed. Ala-
Nissilän puheenvuoro siitä, että autokauppiat
ovat tehneet jopa konkurssesja. Onko tämän ve-
ronalennuksen yksinomainen tarkoitus se, että
autokauppiaille tulisi hieman enemmän katet-
ta? Toivonkin, että valtiovarainministeriö ja
maan hallitus tekevät määrätynlaisen sopimuk-
sen autokauppioiden kanssa, niin kuin normaali-
sti on tehty, että alennus kokonaisuudessaan
koituu nimenomaan autonostajien eikä auto-
kauppioiden hyväksi. Valitettavasti ed. Ala-Nis-
silän puheenvuorosta tavallaan kävi ilmi toinen
tavoite.

Ed. V. Laukkane: Herra puhemies!
Tässä asiassa ei ole nähty oikeastaan mitään
myönteistä opposition puolelta, mutta on kaksi
asiaa joka tapauksessa, joihin autoveron alennus
vaikuttaa myönteisesti: Autojen vaihtaminen
uusiin merkitsee koko ajan sitä, että yhä enem-
män ajetaan katalysaattoriautoilla. Se varmasti
miellyttää myös vihreitä ja kaikkia niitä, jotka
ovat kiinnostuneita ympäristön tilasta. Toiseksi
autot ovat myös muutoksen myötä luonnollisesti
yhä turvallisempia. Tämäkin osaltaan parantaa
liikenneturvaisuutta, joten ei mitään niin huo-
noa ettei jotain hyvääkin.

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Minä
näen, että esitys aika johdonmukaisesti noudat-
telee linjoja, joita jo edellisen hallituksen aikana
autoveron suhteen pyrittiin omaksumaan. Mi-
nulle on jäänyt kovin hämäräksi perusteet, joilla
sosialidemokraatit esitystä nyt vastustavat. Pelä-
tään vaihtotaseen kasvamista, mutta samalla
ilmoitetaan saman puhujankin suulla, ettei auto-
ja kuitenkaan mene lisää kaupaksi. Edustajien
Hämäläinen, Luttinen ja Törnqvist puheenvuo-

rot sisältävät sinänsä sellaisen solmun, ettei se yhdellä logiikalla aukea.

Ed. J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Esko Ahon hallituksesta on tullut muutama esitys nopeasti kuin luotijuna, toinen on Vuotoksen altaan rakentaminen ja toinen autoveron alentaminen. Olen huolissani siitä, että kumpikaan nopeasti tullut esitys ei ole kestävä kehityksen uralla, niin kuin kaikkien esitysten pitäisi olla, jotka 90-luvulla tulevat hallituksesta. Autoveron alentaminen voisi olla linjassa, niin kuin ed. Satu Hassi sanoi, jos samanaikaisesti tuotaisiin esitys polttoaineveron korottamisesta.

On mielenkiintoista myös se, että valtiovarainministeri Viinanen astui kehään puolustamaan autoja, autoveron alentamista ja autoalan työllisyyttä, mutta tuntikehyskeskusteluun hän ei osallistunut. Tämä sisältää minusta tietyllä tavalla arvovaruksen. Myös ylihuolestuminen autoalan työllisyydestä sisältää tietyn shovinistisen piirteen samanaikaisesti, kun Suomesta häipyä kokonaan tekstiili- ja vaatetusteollisuus. Kymmenentuhannet naiset joutuvat työttömiksi tai lomautetuksi, eikä hallitus ole aikonutkaan tuoda mitään elvytyspakettia näiden alojen työllisyyden parantamiseksi, vaikka ihmiset tarvitsevat vaatteita niin kuin ruokaakin. Jopa omavaraisuusnäkökulmasta voisi ajatella, että juuri näitten alojen työllisyyden tukeminen tällä hetkellä olisi erittäin tärkeä asia.

Kaiken kaikkiaan esitykset ovat huonoja, ja niin kuin sosialidemokraattien puheenvuoroista on käynyt ilmi, sopivat vielä erinomaisen huonosti suhdannetilanteeseen.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Jos jollekin on jäänyt epäselväksi sosialidemokraattien suhtautuminen verolakiesitykseen, niin sanon nyt vielä kerran niin yksinkertaisesti kuin mahdollista: Jos hallituksella on varaa alentaa veroja, niin minun mielestäni se voisi alentaa vaikka ruoan verotusta eurotasolle, sen osalta mieluummin nopeamassa tahdissa kuin aloittaa autojen verotuksesta.

Sitä paitsi ei tämä paranna autokantaa. Jos se lisää autojen maahantuontia, meillä on edelleen niin paljon potentiaalista kysyntää, että vanha autokantakin jää käyttöön. Tästä ovat myös asiantuntijoiden lausunnot yksimielisiä. Tässä suhdannetilanteessa ja tässä valtion rahapulassa on kovin vaikea löytää mitään perusteluja esitykselle.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Kun täällä on esitetty epäilyjä motiiveista, miksi me asiaa vastustamme, niin kysymys on nimenomaan tilanteesta. Me olemme sitä mieltä, että kansalaisten keskeinen huolenaihe tällä hetkellä ei ole suinkaan se, että autot maksavat liian paljon tai että heidän keskeisin hankintansa tällä hetkellä koskisi nimenomaan autoa. Mielestämme paljon tärkeämpää olisi esimerkiksi puuttua asuntopolitiikkaan, elintarvikepolitiikkaan jne., joita täällä on hyvin paljon meidän taholtamme esitetty. Tässä mielessä me emme vastusta asiaa sinänsä pitemmällä tähtäimellä ja kokonaispakettina, mihin tuodaan kerralla kokonaan liikenteeltä perittävä verorasitus eikä tällä tavalla paloitteluna. Silloin olemme valmiit hyväksymään myös autoveron alentamisen. Emme siis nyt emmekä irrallisena toimenpiteenä.

Ed. H a s s i : Arvoisa herra puhemies! Haluan kommentoida ed. V. Laukkasen puheenvuoroa. Liikenteessä monien tutkimusten mukaan kaikkein vaarallisinta on valheellinen turvallisuudentunne, jota mm. isommat autot ajajissa herättävät. Lisäksi autoilun lisääntyminen ja lisääminen sinänsä on tehokkain tapa lisätä kolareita sekä liikenteessä kuolleiden ja vammautuneiden lukumäärää. Siitäkin syystä toimet, jotka mieluummin hillitsevät turhaa autolla ajoa kuin kannustavat siihen, ovat myös liiketurvallisuuden kannalta oikeita.

Mitä tulee katalysaattoreihin, on toki hyvä asia, että katalysaattorit puhdistavat joitakin haitallisia aineita autojen pakokaasuista, mutta mikäli autoilu samalla kokonaisuutena lisääntyy, tämä hyöty mitätöityy. Katalysaattorit eivät lisäksi poista maapallon ilmakehän kannalta pahinta osaa pakokaasuissa, nimittäin hiilidioksidia, joka uhkaa vaikuttaa koko maapallon ilmastoon.

Ed. K o h i j o k i : Herra puhemies! Salin vasemmalta laidalta on esitetty paljon kannanottoja, jotka mielestäni edustavat taantumuksen ja pysähtyneisyyden aikaa. Auto on välttämätön työväline, se on työmatkoja varten välttämätön. Se on tosiasia. Meidän täytyy muistaa myös se, että liikenteessä on yli-ikäisiä autoja tavattoman paljon sen takia, että meillä autot ovat liian kalliita korkean verotuksen takia. Tässä on nyt oikea suunta, kun autoveroa asteittain alennetaan. Sekin sietää muistaa, että meillä on yli 100 000 sellaista henkilöautoa liikenteessä, joissa ei lain mukaan tarvitse olla edes turvavöitä. Ne

autot on otettu käyttöön ammoin silloin, kun ei ollut lakia turvavöistä vielä edes olemassa. Se vaikuttaa omalta osaltaan myös liikenneturvallisuuteen tietenkin. Yli-ikäisten autojen poistumista liikenteestä voidaan jouduttaa sillä, että autoveroa asteittain voidaan laskea. Samalla ympäristöä säästävää kalustoa saadaan käyttöön joutuisammin. Kyllä meidän tulee olla tässä elämässä nykyajassa sillä tavalla, että me myös tätä asiaa olemme myönteisesti viemässä eteenpäin.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Edellisen hallituksen aikana, ed. Jaakonsaari, oli aivan samanlaiset tekstiiliteollisuuden ongelmat, ja silloinkin laskettiin autoveroa pariinkin otteeseen. Eivät nämä asiat silloinkaan mitenkään toisiinsa liittyneet. Sen myönnän toki, että kyllä minä olen esityksen tänne hallituksen kautta tuonut siinä toivossa, että muutama sata miljoonaa karttuisi valtion kassaan tai ainakin pysähtyisi se auto- ja moottoripyöräveron ehtyminen, joka on todella dramaattinen. Tästä asiasta nyt tehdään täällä vähän turhan suuri numero. Eiköhän mennä eteenpäin ja toivotaan, että autoveroa voidaan jatkossa laskea edelleen.

Ed. Vehkaja: Arvoisa puhemies! Ed. Backmanin puheenvuoroja kommentit ovat mielestäni olleet hyvin tyhjentäviä ja loistavia.

Ed. Liikkaselle sanoisin, että hän toi hyvin esiin sen, että tärkeysjärjestys pyrittäessä eurooppalaiseen hintatasoon on vähän erikoinen, kun autot menevät elintarvikkeiden ja maatalouden edelle.

Ed. Kohijoelle totean, ettei ole sattumaa, että autovero asiana on tänään esityslistalla, kun se kuitenkin on lähinnä miesten sydäntä.

Ed. Ala-Nissilälle sen verran, että eihän tietenkään voi olla mikään ihme, että autoalan ihmiset pitävät tätä toimenpidettä oikeana. Olisi varmaan muitakin aloja, jotka tykkäisivät vastaavista tulonsiirroista. Avoin ilmoittautuminen voisi tuottaa yllättäviä tuloksia.

Ministeri Viinanen sanoi, että hallitus seuraa hyvin kiinteästi asian kehitystä, mutta jälkikäteseurannalla ei tietenkään voida tehdä sille seikalle mitään, jos nämä rahat menevät väärään liivintaskuun, muualle kuin tässä on suunniteltu.

Mikä sitten mielestäni on kyllä tärkeä ja pitkällä aikavälillä puollettava seikka, on tietenkin se, että jos autoja verotetaan nykyistä vähemmän, niin se siirtää autojen ostot kalliimpiin ja toivottavasti turvallisempiin automerkkeihin.

Mutta suunnitelmallisuutta ja taloudelliseen ajankohtaan paremmin sopivaa ajoittamista olisi toivonut.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen puheenvuorossaan olisi mieluummin nähnyt ruuan hinnan, siis elintarvikkeiden, liikevaihtoverotuksen laskemisen eurooppalaiselle tasolle kuin autoveron korotuksen. Ed. Hämäläinen, tässä asiassa sosialidemokraatit ovat nyt totaalisesti kääntäneet kelkkansa. Ed. Hämäläinen oli ministerinä hallituksessa, joka viimeksi viime joulukuussa ajoi täällä läpi esityksen, jolla elintarvikkeiden liikevaihtoverotusta lisättiin eikä suinkaan vähennetty. Jos täällä on tänään puhuttu takin kääntämisestä, niin kyllä tässä asiassa sosialidemokraatit ovat takkinsa kääntäneet totaalisesti kuultujen puheiden perusteella.

Ed. Kohijoki: Herra puhemies! Täällä puhuttiin, että auto on lähempänä miesten sydäntä. Palataan tässäkin nykyaikaan ja tasarvoon. Täytyy muistaa, että jokainen nainen hankkii ajokortin nykyisin välittömästi, kun se säädetty ikä on saavutettu. Koko ikäluokka sen hankkii, ja naiset tarvitsevat autoja työmatkoiltaan aivan samalla tavalla kuin miehetkin.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Sosialidemokraattien taholta on herätetty sydäntä särkevä ajatus yhdistää elintarvikkeet ja autot toisiinsa. Ne ovat varmaan ensimmäistä kertaa tässä mielessä toisten yhteydessä, ja mukavasti se tuntuu kyllä sopivan. Varmasti, jos joku tuolla parvekkeella kuuntelee pikku nälässä, ajatteleekin tällä tavalla.

Eivät nämä asiat, vaikka onkin surkea tilanne yhteiskunnassa, sentään sovi yhteen. Autoveron alentaminen on pitkäaikainen suunnitelma, josta sovittiin jo edellisen hallituksen aikana — varmasti on sovittu aikaisemminkin — ja jota on lähdetty toteuttamaan. Siirtyminen auton verotuksesta käytön verotukseen on suunnitelma, joka on sovittu yhteisesti, ja tätä on johdonmukaista nyt jatkaa. Ei tilanne, joka tällä hetkellä on, ole millään tavalla sellainen, että pitäisi katkaista aloitettua ketjua.

Niin kuin valtiovarainministeri Viinanen toteasi, niin tässä on valtiolla ehkä hurskaskin tarkoitus lisätä autokauppaa Suomessa, samalla lisätä työllisyyttä, samalla myös kerryttää valtion verotuloja. Tässä on tietyllä tavalla kysymyksessä aikaisemman linjan johdonmukainen jatkami-

nen, josta ei ole mitään aihetta tällä hetkellä luopua. Toisaalta tämän ammattialan toiminnan piristäminen ja myös valtion verotulojen kasvataminen ovat täysin sopusuhteissa säästöohjelman ja talouspolitiikan elvyttämisohjelman kanssa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila provosoi minut vielä muistelemaan erästä kansalaiskeskustelua, jonka pari päivää sitten kävin. Eräs kansalainen kysyi minulta, onko mahdollista, että sellaiset henkilöt, jotka ovat aikaisemmin olleet ministerinä, saisivat pitää arvonimensä vielä senkin jälkeen, kun he eivät ole. Minä kerroin, että sillä perusteella sitä arvonimeä ei voi säilyttää.

Mutta kun on kuunnellut tätä keskustelua, on tuntunut, että täällä salissa ei oikeastaan olekaan muita ministereitä kuin edellisen hallituksen ministerit. Ministeri Viinanen nyt kyllä ystävällisesti tuli vastaamaan omalta osaltaan, mutta ministereiksi täällä on nimitelty vain edellisen hallituksen ministereitä. Ehkä tämä Ahon hallitus sitten antaa meille oikeuden käyttää sitä arvonimeä laajemmaltikin, jos Ahon hallituksella ei toisaalta ole omia suuntaviittoja, niin että joka käänteessä ollaan viitoittamassa ikään kuin edellisen hallituksen päätöksiin ja sieltä hake-massa tukea ja legitimizeettiä omille päätöksille.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Ed. Kohi-joelle, joka puuttui siihen, miten lähellä auto on miesten sydäntä: Tampereella kaupungin suoritamien tutkimusten mukaan noin 2/3 tampere-laisista työssä käyvistä miehistä ajaa työmatkan-sa autolla ja naisista noin 1/6. Valtaosa naisista käyttää työmatkoillaan bussia, polkupyörää tai jalkojaan.

En todellakaan voi uskoa, että miesten ja naisten työmatkojen ja itse työn laadussa voisi olla niin suuri ero, että se perustelisi näin suuren eron siinä, miten he kulkevat työmatkansa. En pysty tälle ilmiölle keksimään mitään muuta selitystä kuin juuri sen, että kovin monilla miehillä on todella niin läheinen tunnesuhde au-toonsa ja ylipäättänsä autoiluun. Katson, että tässä asiassa tunteilun ei pitäisi ohjata valtioval-lan toimia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskuste-lussa on ed. Backman ed. Hämäläisen kannatta-mana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edus-taja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäät-teenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoran-ta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markku-la, Mattila, Moilanen, Morri, Mäkelä, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Rauramo, Renlund, Riihijärvi, Rossi, Rusanen, Ryyänän, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Siuruainen, Suhola, Suhonen, Taina, Takala, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Alho, Andersson, U. Anttila, Apuk-ka, Astala, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakon-saari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekko-nen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Luhtanen, Luttinen, Luuk-kainen, Mutttilainen, Myller, Nikula, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvi-nen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rask, Rim-mi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rätty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kau-konen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist,

Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vuoristo ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Donner, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Juhantalo, Kanerva, Kemppainen, Korhonen, Lahtinen, Lamminen, Louekoski, Metsämäki, Miettinen, Mäki-Hakola, Nyby, Paasio, Pesälä, Rajamäki, Ranta, E. Rehn, O. Rehn, Särkijärvi, Tennilä, Urpilainen, Westerlund, Vähänäkki ja Väyrynen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi eräiden saamisten perimisestä kerta kaikkiaan annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 23

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt, jollei muuta ehdotusta tehdä, äänten enemmistöllä hyväksyä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai hylätä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan eräiden saamisten perimisestä kerta kaikkiaan annetun lain muuttamista siten, että maksamattoman pääoman suuruudesta riippuen tulisi valtion tai sen hoidossa olevien rahastojen varoista myönnetty laina maksaa yhdessä, kahdessa tai kolmessa erässä.

Asian käsittelystä johtuen ehdotan, että lakiehdotus julistettaisiin kiireelliseksi. Valtiovarainvaliokunnassa käsiteltäessä asia on ollut yksimielinen.

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Tenhiälän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tenhiälä Luttisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus julistettaisiin kiireelliseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi.

Ed. Tenhiälän ehdotus voitaneen hyväksyä yksimielisesti.

Ed. Tenhiälän ehdotus hyväksytään ja lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotus laiksi kiinteistövaihdosta valtion ja Rovaniemen kaupungin välillä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 7

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotus laiksi aluevaihdosta valtion ja Tampereen kaupungin välillä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 19
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi ylikuormamaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 12
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! En voi mieltäni maltaa, kun tunnen oikein lämpimiä ailahtuksia. Tämä laki on siitä erikoinen, että ylikuormamaksulakia sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnassa.

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Olen todella tyytyväinen, että ed. Aittoniemi otti tämän lakiesityksen esille. Varmasti hän tuntee suurta tyydytystä, kun sakkotulotkin tulevat suoraan valtiolle eivätkä jää Ahvenanmaan maakuntahallitukselle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotukset laeiksi peruskoululain 10 a ja 23 §:n muuttamisesta ja lukiolain 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 5
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Tässä lakiehdotuksessa ”10 a” laajennetaan mahdollisuutta antaa oppivelvollisuusikäiselle oppilaalle peruskouluopetusta kotona tai muussa sopivassa paikassa myös tunne-elämän häiriön perusteella. Tämä lainmuutos koskee siis nimenomaan sitä, että luonteeltaan vakava tunne-elämän häiriö merkitsee nyt sitä, että lapselle voidaan antaa opetusta opetusryhmässä tai kotona.

Asiantuntijoita valiokunnassa kuultaessa kävi ilmi, että tämäkin lainmuutos rasittaa tuntikehystä. Valiokunnassa halusimme nimenomaan ponnien muodossa esitystä tästä asiasta, jotta koululle turvattaisiin riittävät mahdollisuudet antaa lain tarkoittamaa opetusta. Edellä olevan perusteella ehdotan, että valiokunnan mietinnön perustelujen viimeisen kappaleen toinen virke hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisessa muodossa näin kuuluvana:

”Eduskunta edellyttää kotona tai muussa sopivassa paikassa tapahtuvalle koulutukselle varattavaksi myös riittävät tuntikehysresurssit siten, ettei opetus vähennä koulun tuntikehystä.”

Ed. von Bell: Herra puhemies! Valiokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä sain sen käsityksen, että sivistysvaliokunnan edustajat olivat sillä kannalla, että tämän lainmuutoksen ei tulisi vähentää koulun tuntikehystä. Tapahtui vain niin, että hallituspuolueiden edustajien rohkeus pukea tätä asiaa ponnien muotoon tuossa vaiheessa katosi. Kun otamme huomioon sen keskustelun, jota tuntikehyksestä kävimme tämän istunnon ensimmäisen asian kohdalla, on entistä tärkeämpää nyt, kun hallitus on supistamassa tuntikehystä, että edes tämä asia saataisiin tällä tavalla eduskunnan vastaukseen.

Herra puhemies! Kannatan ed. Gustafssonin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. von Bellin kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Gustafssonin ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 81 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 23. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotukset laeiksi eräistä korkeakouluista annettujen lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 11
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotus laiksi hierojan toimesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 37
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Ehdotukset laiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain sekä siihen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 8
Talousvaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.

Täysistunto lopetetaan kello 19.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola